

Årsrapport 2007

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

INNHold

1	Tilstanden i fylket og embetet.....	6
1.1	Noen utfordringer for Nord-Trøndelag.....	6
1.2	Fylkesmannsembetet	7
1.2.1	Organisasjon	7
1.2.2	Personalressurser	7
1.2.3	Økonomi	8
1.2.4	Kommentarer til sentrale administrative føringer	8
2	Arbeidet med sentrale politiske føringer.....	10
2.1	Fornyning av offentlig sektor – generelle samordningsoppgaver	10
2.2	Velferd, helse og personlig tjenesteyting	11
2.3	Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling.....	14
2.4	Arealdisponering og byggesaker	17
2.5	Landbruksbasert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern.....	18
2.6	Samfunnssikkerhet og beredskap	21
3	Rapportering på resultatområder.....	23
3.1	Kongehuset	23
3.1.1	Resultatområde 00.1: Kongelige besøk	23
3.1.2	Resultatområde 00.2: Tildeling av ordener og medaljer	23
3.2	Miljøverndepartementet	23
3.2.1	Resultatområde 01: Bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold	23
3.2.2	Resultatområde 02: Friluftsliv	25
3.2.3	Resultatområde 03: Kulturminner og kulturmiljøer	25
3.2.4	Resultatområde 04: Overgjødsling og oljeforurensning.....	25
3.2.5	Resultatområde 05: Helse- og miljøfarlige kjemikalier	25
3.2.6	Resultatområde 06: Avfall og gjenvinning.....	25
3.2.7	Resultatområde 07: Klimaendringer, luftforurensning og støy	26
3.2.8	Resultatområde 08: Internasjonalt miljøvernssamarbeid, bistand, nord- /polarområdene	26
3.2.9	Resultatområde 09: Regional planlegging.....	26
3.2.10	Resultatområde 10: Kart og geodata	26
3.2.11	Resultatområde 11: Tverrgående virkemidler og fellesoppgaver.....	27
3.3	Landbruks- og matdepartementet	28
3.3.1	Resultatområde 21: Landbruksbasert næringsutvikling	28
3.3.1	Resultatområde 22: Miljøtiltak i landbruket.....	31
3.3.2	Resultatområde 23: Eiendoms- og bosettingspolitikk	34
3.3.3	Resultatområde 24: Inntekts- og velferdspolitiske tiltak	34
3.3.4	Resultatområde 25: Kommunene som landbrukspolitisk aktør.....	34

3.3.6	Resultatområde 26: Jord og landskapsressurser	36
3.4	Kunnskapsdepartementet	39
3.4.1	Resultatområde 31: Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet	40
3.4.2	Resultatområde 32: Oppgaver tilknyttet Kunnskapsløftet og annet utviklingsarbeid	52
3.4.3	Resultatområde 38: Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet	55
3.4.4	Resultatområde 39: Oppgaver tilknyttet barnehageløftet og annet utviklingsarbeid ..	58
3.5	Barne- og likestillingsdepartementet	74
3.5.1	Resultatområde 42: Familierett	74
3.5.2	Resultatområde 43: EØS-avtalens finansielle ordninger	75
3.5.3	Resultatområde 44: Familievern.....	75
3.5.4	Resultatområde 45: Barnevern	75
3.5.5	Resultatområde 48: Likestilling	77
3.6	Justis- og politidepartementet	81
3.6.1	Resultatområde 51: Siviladministrasjon	81
3.6.2	Resultatområde 52: Borgerrettigheter	82
3.6.3	Resultatområde 53: Regional samordner innen samf. sikkerhet og beredskap	82
3.6.4	Resultatområde 54: Veileder og pådriver overfor kommunene	83
3.6.5	Resultatområde 55: Forebyggende samfunnssikkerhet i arealplanlegging	83
3.6.6	Resultatområde 56: Samordning ved kriser og krig	83
3.6.7	Resultatområde 57: Sivilt-militært samarbeid.....	84
3.7	Kommunal- og regionaldepartementet.....	84
3.7.1	Resultatområde 61: Samordning, omstilling og fornying	84
3.7.2	Resultatområde 62: Kommuneøkonomi	85
3.7.3	Resultatområde 63: Kommunalrett og valglov.....	86
3.7.4	Resultatområde 64: Forvaltningsrett og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren.....	87
3.7.5	Resultatområde 65: Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid	87
3.7.6	Resultatområde 66: Bolig- og bygningsrett.....	87
3.8	Helse- og omsorgsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet	87
3.8.1	Resultatområde 73: Sosialtjeneste	87
3.8.2	Resultatområde 74: Levekår	89
3.8.3	Resultatområde 75: Habilitering og rehabilitering	91
3.8.4	Resultatområde 76: Kvalitet og samhandling.....	92
3.8.5	Resultatområde 77: Andre oppdrag	93
3.8.6	Resultatområde 78: Innvandring og integrering.....	94
3.8.7	Resultatområde 79: Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og sametinget.....	94
3.8.8	Resultatområde 83: Folkehelsearbeid.....	94
3.8.9	Resultatområde 84: Primærhelsetjenesten.....	98
3.8.10	Resultatområde 85: Spesialisthelsetjenesten	100
3.8.11	Resultatområde 86: Omsorgstjenester	101
3.8.12	Resultatområde 87: Psykisk helse	105
3.8.13	Resultatområde 88: Rusområdet.....	106
3.9	Samferdselsdepartementet.....	108
3.9.1	Resultatområde 91: Avkjørselssaker etter vegloven	108
3.9.2	Resultatområde 92: Konesjon til anlegg og drift av taubaner.....	108

3.10	Utenriksdepartementet	108
3.10.1	Resultatområde 93: Apostiller	108
3.10.2	Resultatområde 94: Forberedelse av saker om honorære konsuler	108
3.11	Kultur og kirke departementet	108
3.11.1	Resultatområde 95: Tros og livssynssamfunn	108
3.11.2	Resultatområde 96: Gravferdsloven	108
3.11.3	Resultatområde 97: Lov om helligdager og helligdagsfred.....	108
3.12	Fornyings og administrasjonsdepartementet	109
3.12.1	Resultatområde 98: Oppdrag på det administrative området	109
3.12.2	Resultatområde 99: Partistøtteordningen.....	110

Innledning

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag legger med dette fram årsrapport for 2007. Årsrapporten er oppbygd i henhold til kravene i tildelingsbrev og embetsoppdrag, og skal i hovedtrekk dekke fylkesmannens samlede virksomhet.

I tillegg til denne årsrapporten finner det sted detaljert rapportering til enkelte sektordepartement og direktorat fra fylkesmannens fagavdelinger etter egne rutiner.

Årsrapport og flere spesialrapporter legges regelmessig ut på fylkesmannens hjemmeside.

1 Tilstanden i fylket og embetet

1.1 Noen utfordringer for Nord-Trøndelag

Fylkesmannens årsrapport inneholder ingen utfyllende beskrivelse av tilstanden i fylket. Den etterfølgende rapportering gir likevel samlet sett et bilde av tilstanden innenfor de fleste områder der fylkesmannen utfører oppdrag for sentrale myndigheter. Fylkesmannen vil også henlede oppmerksomheten på noen få særtrekk ved fylket, og noen av de utfordringer disse reiser.

Befolkningen i Nord-Trøndelag har økt med 787 personer eller 0,6 % i 2007.

Dette er om lag dobbelt så høy vekst som året før, og hele denne økningen har kommet i Verran kommune som har vokst med vel 12% grunnet innvandring fra Polen.

For øvrig er befolkningsveksten ujevnt fordelt. Den største veksten utenom Verran skjer i Stjørdal kommune. De andre store kommunene i sørdelen av fylket har også en viss vekst i folketall, men de aller fleste kommuner er små, og har en til dels stor befolkningsnedgang. Det skjer altså en betydelig sentralisering og flytting sørover i fylket og ut av fylket.

Med reduksjon i folketall reduseres også kommunenes inntektsgrunnlag. Dette stiller småkommuner og småsamfunn over et stort geografisk område overfor betydelige problemer med å opprettholde et forsvarlig offentlig og privat tjenestetilbud.

Nord-Trøndelag er blant de fylker i landet som har det svakeste skattegrunnlaget. Dette skyldes delvis lave personinntekter, men også lav bedriftsbeskatning, noe som delvis kan tilskrives fylkets store avhengighet av landbruksnæringen. Av disse årsaker blir de aller fleste kommuner, også bykommunene, blant de dårligst stilte kommuner når det gjelder inntekter. Med kompensasjonsgrad i inntektssystemet på 90 % fører dette til at kommunene har svært lave frie inntekter til disposisjon etter at utgiftsbehovet til helt sentrale basisoppgaver er dekket. Disse forhold har også over tid vært medvirkende til at kommunene i Nord-Trøndelag har opparbeidet landets høyeste lånegjeld pr. innbygger. Sørheimutvalgets rapport "Forslag til forbedring av overføringssystemet for kommunene" har vært på høring, og det forventes at kommuneproposisjonen for 2009 vil inneholde forslag til endringer i inntektssystemet som forhåpentligvis forbedrer de Nord-Trønderske kommunenes økonomiske rammebetingelser.

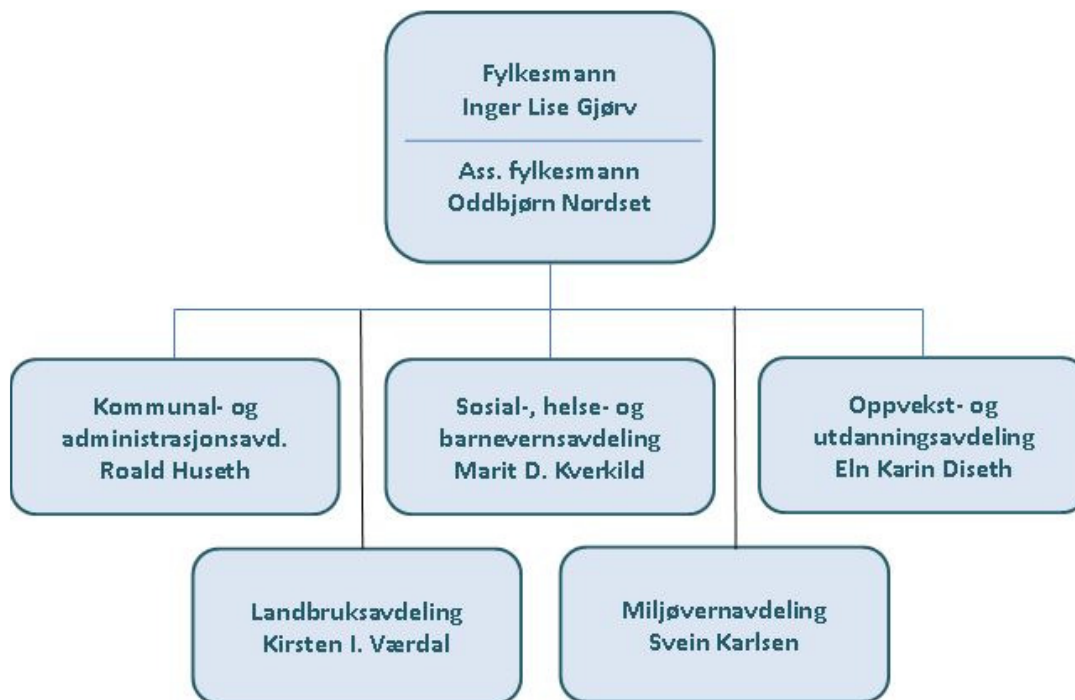
Etter fylkesmannens oppfatning har kommunene i Nord-Trøndelag vist stor kreativitet i leting etter alternative organisasjonsformer og samarbeidsløsninger for å bøte på det vanskelige befolkningsmessige og økonomiske utgangspunkt Fylkesmannen mener det er et stort behov for å videreutvikle det interkommunale samarbeide i fylket, og har sammen med KS og Midtre Namdal regionråd i fylket satt i gang en evaluering av de interkommunale samarbeid slik at man får fram et bedre beslutningsgrunnlag for videreutvikling av samarbeidet.

I løpet av 2007 er det igangsatt arbeid med revisjon av felles fylkesplan for Trøndelagsfylkene. Planarbeidet er forsøkt organisert i tråd med prinsippene i forslag til ny planlov. Fylkesmannen medvirker aktivt i oppnevnte arbeidsgrupper og den sentrale prosjektgruppe. Gjennom dette arbeidet har man registrert at det ikke er enkelt å utarbeide planstrategier som er konkrete nok til at forholdet til nasjonal politikk på vesentlige områder kan avklares i en tidlig fase av planarbeidet. Det har også vist seg vanskelig å få involvert kommunesektoren i fylkesplanarbeidet i så stor grad som ønskelig.

1.2 Fylkesmannsembetet

1.2.1 Organisasjon

Nord-Trøndelag fylkesmannsembetes organisasjonsplan ved utgangen av 2007 er vist nedenfor:

Den gjeldende organisasjonsplan ble iverksatt med virkning fra 1.2.2004. Det er i 2007 ikke gjennomført vesentlige organisatoriske endringer.

I løpet av året har Kirsten I Værdal tiltrådt som ny landbruksdirektør.

1.2.2 Personalressurser

Nedenfor vises oversikt over personalressurser pr. 31.12.2007.

Org.enhet(avd)	Fast		Midlertidig		Totalt	
	Årsverk	Antall	Årsverk	Antall	Årsverk	Antall
Embetsledelse	2,0	2			2,0	2
Kommunal og administrasjon	38,9	44	1,6	2	40,5	46
Landbruk	25,7	28	3,0	3	28,7	31
Miljø	14,5	15	2,0	2	16,5	17
Oppvekst og utdanning	8,6	9			8,6	9
Sosial, helse og barnevern	16,8	17	2,0	2	18,8	19
Totalt	106,5	115	8,6	9	115,1	124

Antall årsverk har økt med 4 siden året før. Mesteparten av dette er midlertidige stillinger knyttet til kortsiktige oppgaver eller prosjekt.

1.2.3 Økonomi

Økonomirapportering har skjedd i eget brev til FAD. Det er søkt om overføring av et mindreforbruk på kr. 862 994 til 2008

Det var for 2007 budsjettert med et overskudd på kr. 700 000,-. Årsaken til overskuddsbudsjetteringen er dels behovet for en mindre økonomisk reserve for å møte uforutsette hendelser, men også en gradvis tilpasning til den betydelige reduksjon av bevilgning til embetet som er en følge av endringen i budsjettfordelingsmodellen.

Embetet gjennomførte i 2007 flere eksternt finansierte prosjekt som delvis kommenteres i den etterfølgende beskrivelse, delvis rapporteres direkte.

Embetet forvalter også en rekke tilskudd på vegne av flere direktorat og departement. Bruken av midler rapporteres direkte til oppdragsgiver.

1.2.4 Kommentarer til sentrale administrative føringer

Rapporteringen

Denne årsrapporten bærer preg av at kravene til rapportering i årsrapporten fra de forskjellige departement varierer betydelig. Som eksempel vises til den detaljerte rapportering fra Kunnskapsdepartementet på fastsatt skjema, mens det på andre områder ikke kreves rapportering. Slike detaljerte rapporteringskrav fører til en voluminøs og lite lesbar årsrapport.

Saksbehandlingstid og rettsikkerhet

Saksbehandlingstiden for klagesaksbehandlingen for sentrale områder er redusert de senere år, og saksbehandlingstiden i Nord-Trøndelag har i hovedsak vært godt innenfor fastsatte frister. Denne situasjonen er imidlertid nå truet av en betydelig gjennomtrekk av jurister. Både på helseområdet og plan- og byggesaksområdet har man av denne, og andre årsaker, til dels hatt for lang saksbehandlingstid i 2007. Det gjøres nå tiltak for å rekruttere flere juridiske saksbehandlere.

Som tidligere år har vi fortsatt følgende synspunkt:

Til prosjektet systematisk sammenlikning er det knyttet betydelige feilkilder. Målemetoder, bl.a. av ressursbruk er ikke definert. Hvis systematisk sammenlikning skal ha særlig verdi, må det legges vesentlig mer vekt på at måling skjer ved hjelp av standardiserte og beskrevne metoder ved alle embeter. Det er også av vesentlig betydning at man foretar en nærmere vurdering av sammenhengen mellom kvalitet, behandlingstid og ressursbruk i klagesaksbehandlingen.

Elektronisk forvaltning

Embetet har ikke tatt i bruk E-handel i 2007. Dette skyldes mangel på hensiktsmessige system for slik handel. Fylkesmannen stiller også spørsmålsteget ved om det er riktig å legge mye arbeid i å innføre slik handel når systemene foreløpig er uprøvde og omsetningsvolumet utover reise, lønn og husleie er svært begrenset.

Embetet har oppnevnt et GIS-utvalg med representasjon fra alle avdelingene. En GIS plan/strategi er under utarbeidelse. GIS utvalget vurderer hvorledes innsynsløsninger og kopling mellom saks og kartløsninger kan gjennomføres. Hovedansvaret for tekniske

løsninger er lagt til Miljøvernavdelingen som er tilført kompetanse slik at det kan ytes støtte også til andre avdelinger.

Forvaltningsreformen

Det har i 2007 vært gitt løpende informasjon om forvaltningsreformarbeidet i møter med tillitsvalgte og i allmannamøter.

Personalpolitikk

Embetet følger sentralt personalreglement for fylkesmannsembetene. I tillegg er det utarbeidet lokale retningslinjer om seniorpolitikk, oppfølging av sykmeldte og bl.a. bruk av hjemmekontor. Embetets rusmiddelpolitikk og retningslinjer for Akan-arbeidet, samt kvalitetsrutiner for HMS er også beskrevet i egne dokument.

Embetet følger løpende opp sine forpliktelser i henhold til IA-avtalen.

Lokal lønnspolitikk er utarbeidet i samarbeide mellom ledelsen og arbeidstakerorganisasjonene i 1999, er revidert i 2003 og bebudet revidert i 2008.

Nytt lønns og personalsystem

SAP er innført i 2007. Implementeringen har forløpt uten vesentlige problemer.

Grønn stat

Embetet har gjennom flere år i samarbeide med Statsbygg, som utleier av Statens hus, gjennomført tiltak knyttet til avfallssortering og energisparing. Dette arbeidet har bl.a. redusert energiforbruket med ca. 25 % over en fireårsperiode.

2 Arbeidet med sentrale politiske føringer

2.1 Fornyning av offentlig sektor – generelle samordningsoppgaver

Fylkesmannens samordningsvirksomhet er administrativt tillagt Kommunal- og administrasjonsavdelingen som har ansvaret for ekstern og intern samordning. Internt ivaretas samordningen primært av ledermøtet. I tillegg er det etablert permanente og midlertidige arbeidsgrupper på forskjellige nivåer for ivaretagelse av intern samordning.

Fylkesmannen sender ikke ut et forventningsbrev til kommunene, men arrangerer hvert år en styringsdialogkonferanse der kommuneledelse og ledelsen i de regionale statsetater møtes om aktuelle felles problemstillinger. I 2007 var forvaltningsreformen og barnevern tema, og politisk ledelse fra Kommunal- og regionaldepartementet og Barne- og familiedepartementet var representert. Denne arenaen for dialog mellom kommunene og regionale statsetater, har vist seg å være et meget vellykket arrangement med stor tilslutning fra aktuelle kommuner og etater.

Embetet har et nært samarbeid med KS i fylket, bl.a. felles presentasjoner av kommuneproposisjon og statsbudsjett, deltakelse i effektiviseringsnettverk m.v. Fylkesmannen deltar regelmessig i KS konferanser og drøftingsmøter med bl.a. arbeidsutvalget. I tillegg er det en fast post på KS sine rådmannsamlinger som heter fylkesmannens time. Videre er det regelmessige samordningsmøter på ledernivå mellom Fylkesmannen og Fylkeskommunen. Partnerskapssamarbeidet fungerer, sett fra fylkesmannens side, godt i Nord-Trøndelag.

Embetets arbeid med å stimulere til kommunalt omstillings- og fornyingsarbeid har i stor grad vært fokusert på interkommunalt samarbeid. Det er innenfor rammene av de etablerte regionrådene at mye av omstillings- og fornyingsarbeidet skjer i mange kommuner i Nord-Trøndelag. Interkommunalt samarbeid har vært et fokusområde for embetet i flere år, både ved bruk av skjønnsmidler og arbeidsinnsats.

Kommunene i Nord-Trøndelag vært involvert i ulike former for forpliktende interkommunalt samarbeid de siste årene. Regionene i Nord-Trøndelag har også valgt ulike juridiske rammer og innhold for sine interkommunale samarbeid. Det er derfor interessant å se på de erfaringer og eventuelle evalueringer som er gjort fra de ulike regionsamarbeidene. Embetet har med bakgrunn i dette initiert et prosjekt for å systematisere og vurdere positive og negative erfaringer med interkommunalt samarbeid. Prosjektet skal munne ut i en rapport som på en oversiktlig måte oppsummerer de erfaringer som er gjort, samt sterke og svake sider ved ulike former for samarbeid. Det ønskes også en vurdering av både relevans og effekt av ulike modeller for interkommunalt samarbeid, i forhold til å kunne løse kommunale oppgaver. Prosjektet skal være ferdig i juni 2008.

I forhold til omstillings- og fornyingsarbeid kan det også nevnes at embetet i 2007 ga skjønnsmidler til 3 kommuner som deltar i kvalitetskommuneprogrammet.

Når det gjelder samordning av tilsyn og endringer i Kommunelovens kap. 10 A har Fylkesmennene i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal i 2007 samarbeidet om hvordan vi skal utvikle den nye rollen embetet har fått.

De statlige tilsynsetatene som fører tilsyn med kommunene i Nord-Trøndelag er i stor grad regionalt organisert, og fører således også tilsyn med kommunene i både Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal. Vi har derfor i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Fylkesmannen i Møre og Romsdal utviklet felles rutiner for samordning av kommunerettet tilsyn, etter kommunelovens kap 10 A, i regionen.

Med utgangspunkt i dette, og med støtte fra Fornyingsdepartementet til å bli et modellprosjekt, har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sammen med Arbeidstilsynet region Midt, Mattilsynet region midt og KS Sør-Trøndelag og med Fylkesmennene i Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag som deltakere, startet et prosjekt med sikte på å styrke tilsyn som et verktøy i kommunal tjenesteutvikling.

Samhandling og helhetstekning er generelt knyttet til alle tema og arenaer som Fylkesmannen er satt til å forvalte. Også i 2007 har nevnte begreper vært sentrale, og spesielt i forhold til innfasingen av NAV. Ny arbeids- og velferdsforvaltning (NAV) har vært med å sette enda større fokus på behovet for samhandling i og mellom tjenester og ulike tjenestenivå i sosial- og helsetjenesten. Fylkesmannen bidrar og vil fortsette å bidra aktivt i den videre prosessen rundt etablering av velferdskontorer rundt om i fylket i perioden, både gjennom deltakelse i styrende prosesser rundt NAV, men også i tenkning og gjennomføring av kompetansehevingen i NAV- kontorene.

Fylkesmannen har i 2007 videreført partnerskapet med brukerorganisasjonene og fylkets råd for funksjonshemmede, i arbeidet med Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i løpet av høsten justert arbeidsformen på pleie- og omsorgsområdet for bedre å tilpasse seg utfordringene knyttet til Omsorgsplan 2015. Ny organisering omfatter koordineringsgruppe på overordnet nivå der også KS og fylkeskommunen deltar, og fra 2008 også Helseforetaket. Referansegruppe etableres i 2008. Samarbeidet med KS og pleie- og omsorgsledernes eget forum i fylket er trappet opp med sikte på felles møter for utveksling av informasjon. Fylkesmannen deltok i og var også med og delfinansierte pleie og omsorgslederforumets studietur til Danmark høsten 2007. Samarbeidet med Husbanken er trappet opp med sikte på økte oppgaver knyttet til ny investeringsordning.

Daglig oppfølging av omsorgsplanen ivaretas av Sosial-, helse- og barnevernavdelingens pleie- og omsorgsgruppe, som har fordelt ansvaret for de tre største delplanområdene (demens/legetjeneste, kompetanseløftet og investeringsordningen). På disse områdene er arbeidet organisert i undergrupper, der øvrige aktuelle avdelinger hos Fylkesmannen også deltar.

Det ble på høsten etablert et regionalt samarbeidsforum der representanter for Møre og Romsdal fylke og fylkesmennene i Sør- og Nord-Trøndelag møtes for uformell drøfting av felles utfordringer og strategier knyttet til oppfølging av Omsorgsplan 2015.

Det har vært informert generelt om Omsorgsmeldinga, og Omsorgsplan 2015 i fora der dette har vært naturlig, bl.a. eldreråd, pensjonistlag, kommunestyremøte, boligsosial konferanse, som del av høgskolens videreutdanning, og i møter med pleie- og omsorgsledernes forum.

Kommunene i Nord-Trøndelag står, tross omfattende satsing for få år siden, overfor mange utfordringer knyttet til omsorgstjenestene både med hensyn til kvalitet og kvantitet både i bemanning og bolig/ institusjon. Statistisk Sentralbyrå viser at fylket samlet sett rapporterer bra dekning av institusjonsplasser og omsorgsboliger målt i forhold til befolkning over 80 år,

sammenlignet med landsgjennomsnittet. Situasjonen varierer imidlertid mye kommunene imellom, både mht. dekningsgrader, befolkningsutvikling og andel yngre grupper i botilbudene.

Med hensyn til kompetansenivå og rekruttering, viser statistikken at Nord Trøndelag så langt har hevdet seg godt i landssammenheng, med bra tilgang på fagfolk og lokale utdanningsinstitusjoner. Dette kan imidlertid også være en av årsakene til at det har vært mulig for kommunene å opprettholde relativt mange deltidsstillinger, noe som verken er ønskelig eller mulig å fortsette med på sikt. Mange kommuner har imidlertid satt utfordringene med deltid på dagsordenen og lagt strategier for hvordan uønsket deltid skal reduseres. Arbeidsmarkedet strammes til, samtidig som behovet for folk i omsorgssektoren øker sterkt. Kommunene vil få stadig større utfordringer med å rekruttere arbeidstakere, herunder erstatte de relativt mange ansatte som i dag nærmer seg pensjonsalder. Den største utfordringen blir likevel å rekruttere ungdommene i fylket til omsorgsyrkene, samt å kunne tilby heltidsstillinger til alle som ønsker det. Mange kommuner vil framover ha behov for å arbeide langt mer planmessig med egen kompetanseutvikling og rekruttering.

En viktig del av Fylkesmannens og Helsetilsynets oppgaver består i å bidra til å sikre innbyggernes rettssikkerhet, og da spesielt rettssikkerheten for sårbare grupper i samfunnet. Innen barnevernet har Fylkesmannen registrert en positiv økning i bemanningen i den kommunale barneverntjenesten. Samtidig øker antall meldinger til barnevernet, og det er fortsatt grunn til bekymring for at et økende antall brudd på lovfestede saksbehandlingsfrister i barnevernet kan føre til at barn ikke får nødvendig hjelp til rett tid.

Antall meldinger og vedtak om bruk av tvang og makt overfor psykisk utviklingshemmede økte i 2007. Etter Fylkesmannens vurdering er dette nødvendigvis ikke et uttrykk for økt bruk av tvang og makt, men for økt bevissthet om betydningen av dokumentasjon. At tvangsbruken dokumenteres er en viktig forutsetning for etterprøving og således også for å bidra til å sikre rettssikkerheten. Selv om antall meldinger og vedtak øker, er det grunn til å anta at det fortsatt er en viss underrapportering av bruk av tvang og makt.

Fylkesmannen og Helsetilsynet i Nord-Trøndelag mottar relativt få klager fra innbyggere som mener at de ikke er innvilget ytelser eller tjenester de har rett til etter helse- og sosiallovgivningen. Om dette er et uttrykk for at innbyggerne i Nord-Trøndelag får de tjenestene de har rett til, eller for at retten til tjenester og retten til å klage er for lite kjent, vites ikke. For å ivareta den enkeltes rettssikkerhet er det uansett viktig at de som yter tjenester gir innbyggerne god informasjon om deres lovfestede rettigheter.

God samhandling i tjenesteapparatet og mellom ansatte på ulike forvaltningsnivå, er helt nødvendig for å skape gode tjenester for enkeltindividet. Dette er spesielt viktig når det gjelder tilbud til personer som er avhengig av tjenester fra ulike nivå. Individuell plan er et godt redskap for å etablere samhandling på individnivå, men individuell plan blir i altfor liten grad brukt i dag. Tilsyn har videre vist at det fremdeles ligger et forbedringspotensiale i samhandlingen mellom 1. og 2. linjetjenesten for å skape et mer sammenhengende behandlingsforløp. Ny avtale for lokal samhandling mellom kommuner og helseforetak trådte i kraft fra 1. januar og har i løpet av året blitt bedre bekjentgjort på begge nivå. Avtalen etterlevs og brukes i større grad av både kommuner og sykehus, og det er rutiner for å utveksle avviksmeldinger. Dette er positivt og bidrar til kontinuerlig forbedring av tjenestene. Fylkesmannen og Helsetilsynet utfordrer virksomhetene til å bli lærende organisasjoner. En lærende organisasjon betrakter sine feil og mangler som viktig læring for stadig å bli bedre. Internkontrollforskriften har vært i fokus under våre ulike tilsynsaktiviteter både regionalt og lokalt for å få frem systemansvaret i virksomhetene.

Hva er det som fremmer eller hemmer deltakelse i samfunnet? Målet må være tilgjengelighet og deltakelse for alle uavhengig av funksjonsevne. Universell utforming, tilrettelegging av miljø, teknologi og hjelpemidler vil sammen bidra til økt tilgjengelighet og deltakelse. Fylkesmannen og Helsetilsynet har i sin Sosial-, helse- og barnevernmelding 2007 prøvd å fokusere på at meldinga skal være universelt utformet, slik at den blir tilgjengelig for flest mulig.

Det er gjennomført et betydelig utviklingsarbeid i samarbeidet mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen for å legge et grunnlag for at de regionale folkehelseaktørene nå kan inngå et helhetlig og formelt partnerskap med fylkets kommuner. Dette vil blant annet bety at folkehelsearbeidet i løpet av en overgangsfase blir ledet over fra prosjektbaserte satsinger til fastere strukturer og faste innsatsområder. I Nord-Trøndelag er prioriteringer og innsats innen folkehelsearbeid hovedsaklig basert på samme kunnskap som ligger til grunn for de nasjonale innsatsområder. Det er ingen grunn til å tro at Nord-Trøndelag er vesentlig annerledes enn landet for øvrig når det gjelder utfordringer innenfor folkehelseområdet, men vi kan vanskelig si at den innsatsen vi gjør er tilstrekkelig målrettet og effektiv på kommunenivå. Skal vi få til det må vi i mye større grad bli flinkere til å ta hensyn til og bruke lokal kunnskap. Data fra de tidligere helseundersøkelsene i Nord-Trøndelag (HUNT) er i forholdsvis liten grad blitt omsatt til konkrete folkehelseiltak ute i kommunene. I kjølvannet av at datainnsamlingen til HUNT3 avsluttes sommeren 2008, er det innenfor partnerskapet initiert et *tilbakeføringsprosjekt av HUNT3-data* til kommunene, hvis hensikt nettopp er å hjelpe kommunene til å omsette innsamlede data til lokalt målrettede kunnskapsbaserte strategier og tiltak. Dette prosjektet skal skje i tett dialog og samarbeid mellom HUNT forskningssenter, partnerskapet for folkehelse og kommunene. *for Nord-Trøndelag 2005-2008 - om styrking, utvikling og organisering av folkehelsearbeidet*, skal etter vanlig prosedyre rulleres i løpet av 2008. Tilbakeføringsprosjektet av HUNT3-data må i den sammenheng betraktes som et forprosjekt til rulleringen av planen. Det kan derfor være hensiktsmessig å vurdere å forlenge virketiden til eksisterende plan med ett år i påvente av at det vil foreligge kommunehelseprofiler basert på HUNT3-data. På den måten kan Nord-Trøndelag få en langsiktig kunnskapsbasert folkehelseplan, som tar hensyn til de lokale behov og variasjoner.

Fylkesmannen har hatt tett kontakt med arbeids- og velferdsetaten i fylket gjennom deltakelse i fylkes-NAV (tverretattlig arbeidsgruppe på overordnet nivå), koordineringsgruppen for NAV, felles prosjektdeltakelse, koordinering og gjensidig informasjonsutveksling på en lang rekke oppgaver. Rådgiver for psykisk helse har sammen med rådgiverne for boligsosialt arbeid, rus og kvalifiseringsprogrammet informert aktivt om NAV i ulike sammenhenger. En viktig del av samarbeidet er å ha et felles fokus på kompetanseutviklingen i NAV-kontorene.

Fylkesmannen har etablert en felles tenkning internt i avdelingen for å ivareta helheten og kompleksiteten i satsingen, og har etablert en avdelingsintern faggruppe som har integrert psykiatri, rus, boligsosialt arbeid, kvalifiseringsprogram og økonomisk rådgivning. Det er utviklet et felles internt mandat som ivaretar helhetene i styringen av dette arbeidet. Dette arbeidet er også gjort kjent for Sosial- og helsedirektoratet og embetet har fått støtte for slik helhetstenkning.

Fylkesmannen har mottatt en rekke henvendelser fra ansatte innenfor det psykiske helsearbeidet i kommunene. Spørsmålene har spesielt dreid seg om ivaretagelsen av det psykiske helsearbeidet i den nye organiseringen. Rådgivningen har hatt fokus på å dele informasjon om ulike løsninger og perspektiver.

Det vises til nærmere beskrivelse av Fylkesmannens oppgaveløsning på de ulike områdene i kapittel 3.

2.3 Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling

Samordning og samarbeid

Gjennom møter, konferanser, nettverksbygging og prosjektarbeid har Fylkesmannen motivert kommunene og fylkeskommunen til samarbeid og samhandling mellom tjenester og institusjoner som arbeider for og med barn og unge.

Barnehageområdet

Føringene i styringsskrivene er fulgt opp. Barnehageutbygging, full barnehagedekning, oppfølging av kompetansestrategien, tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet og forvaltningsoppgavene har blitt prioritert.

Barnehageutbygging og full barnehagedekning

Fylkesmannen har vært pådriver i barnehageutbyggingen og har samarbeidet med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylke og Husbankens regionkontor om utbyggingskonferanse. Utbygging og full barnehagedekning har vært tema på fellesmøter med kommunene. Fylkesmannen har også gjennomført møter med enkeltkommuner der utbyggingsplaner, konkrete utbyggingsprosjekter, finansieringsordninger og tilskuddsordningene har vært tema. Det har også vært gitt informasjon og veiledning om forhold knyttet til utbygging og full barnehagedekning via telefonkontakt, fylkesmannens hjemmesider, e-mail m.m.

Tidlig i 2007 så det ut til at Stjørdal kommune ikke ville nå målet om full barnehagedekning, men ved bl.a. bruk av faste plasser i midlertidige lokaler oppnådde kommunen full barnehagedekning i 2007. Levanger kommune fikk flere søkere enn forventet, og kom, som eneste kommune i Nord-Trøndelag, ikke i mål i 2007 som planlagt, men kommunen vil med stor sannsynlighet nå målet om full barnehagedekning i løpet av 2008.

Oppfølging av kompetansestrategien

Kompetansestrategien er fulgt opp gjennom fordeling av midler i samsvar med føringene i strategidokumentet. Fylkesmannen har oppfordret kommunene til samarbeid om kompetanseutvikling i den hensikt å oppnå størst mulig utnyttelsesgrad av kompetansemidlene.

I et samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Trondheim kommune og Stjørdal kommune har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag arrangert en konferanse i september for ca 700 deltakere (førskolelærere og assistenter).

Tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med 5 kommuner i 2007. Tema for tilsynene har vært kommunens plikt til å oppfylle lovens krav om tilsyn, kommunen som godkjenningsmyndighet, kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning. Tilsynene var samordnet med tilsyn på utdanningsområdet, og vi benyttet systemrevisjonsmetoden. I tre av kommunene fant vi avvik fra barnehageloven.

Oppvekst- og utdanningsavdelingens tilsynsprosjekt som ble omtalt i årsrapportene for 2005 og 2006, ble avsluttet i 2007. På slutten av 2006 ble prosjektet utvidet til også å omfatte tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet. I de 5 kommunene der Fylkesmannen gjennomførte tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet "samkjørte" vi deler av dette tilsynet med tilsyn på utdanningssektoren. "Samkjøringen" besto i:

- Felles brev – brevene inneholdt opplysninger om tilsyn med kommunen som skoleeier og som barnehagemyndighet.

- Delvis felles forberedelsesarbeid – kommunedata/generelle opplysninger om kommunen.
- Felles formøte.
- Felles åpningsmøte
- Ett intervju med rådmann.
- Ett intervju med barnehage- skolefaglig ansvarlig i de kommunene der en person innehar begge funksjonene.
- Felles sluttmøte

Våre erfaringer med dette samarbeidet har vært positive, og skriftlige tilbakemeldinger fra rådmenn er utelukkende positive. Vi sakser noen av uttalelsene: ”Ryddig og effektivt opplegg – Veldig fornuftig ut fra ressursbruken – Dette fungerte meget bra!”

På barnehagesektoren har vi foretatt lovlighetskontroll i en kommune der kommunen hadde fattet feil vedtak i en sak vedrørende dispensasjon fra utdanningskravet som stilles til pedagogisk leder.

Utdanningsområdet

Føringene i styringsskrivene er fulgt opp. Tilsynsarbeidet, Kunnskapsløftet og forvaltningsoppgavene har blitt prioritert.

Tilsyn

Tilsyn har vært hovedoppgaven for Fylkesmannen på utdanningsområdet, og av de 6,6 årsverkene (inkl. ledelsen) som arbeider med oppgaver på utdanningsområdet, benyttet vi i 2007 2,7 årsverk, det vil si 41 % av den totale rammen, til arbeidet med tilsyn.

På utdanningsområdet gjennomførte vi i 2007 totalt 12 tilsyn der vi benyttet systemrevisjonsmetoden, og vi foretok i tillegg skriftlig tilsyn med kommuner/private skoler for å undersøke om kravene i § 8-2 ble oppfylt. I tillegg til det nasjonale tilsynet gjennomførte avdelingen tilsyn med to kommuner og fire private skoler.

I alle de 12 tilsynene som ble gjennomført etter systemrevisjonsmetoden, avdekket vi ett eller flere avvik fra opplæringsloven og privatskoleloven.

Våren 2007 deltok vi i det nasjonale tilsynet, og egen rapport fra dette tilsynet er tidligere oversendt Utdanningsdirektoratet.

I arbeidet med klager på området spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp har vi over tid avdekket mangler og feil med skoleeiers saksbehandling. Dette ble også bekreftet gjennom det nasjonale tilsynet i 2007. I tillegg har vi fått flere henvendelser fra kommuner, private skoler og PPT om å bidra til kompetanseheving for å bedre kvaliteten i forvaltning og saksbehandling på det spesialpedagogiske området. Riksrevisjonens forvaltningsrevisjon av grunnskolen reiste også spørsmål om det er elevgrupper som ikke får opplæring i tråd med opplæringsloven.

På bakgrunn av dette tok Fylkesmannen initiativ til å etablere prosjektet ”.....vi var på plass med ett. Kvalitet i saksbehandling og forvaltningsprosedyrer i spesialundervisningen i Nord-Trøndelag.” I dette kompetanseutviklings-/veiledningsprosjektet samarbeider fylkesmannen med kommunene, fylkeskommunen og Trøndelag kompetansesenter. Målet er å bedre kvaliteten i saksbehandling og forvaltningsprosedyrer i spesialundervisningen og den spesialpedagogiske hjelpen i Nord-Trøndelag.

Prosjektets hovedmål er:

Barn under opplæringspliktig alder og elever i grunnsopplæringen i Nord-Trøndelag får ivarett sine individuelle rettigheter med hensyn til spesialpedagogisk hjelp/ spesialundervisning, jf. opplæringsloven og privatskoleloven med forskrifter.

Prosjektet vil også inngå som en del av veiledningen i etterkant av tilsynsaktiviteten på dette området. Prosjektet har en varighet fra 1. februar 2007 til 1. juli 2008. Deltakere i prosjektet er både representanter for offentlige barnehage- og skolemyndigheter og representanter for de private skolene. Prosjektet er blitt meget godt mottatt, og på enkelte temasamlinger har vi hatt opptil 300 deltakere.

Kunnskapsløftet

Innenfor grunnsopplæringen har Fylkesmannen fulgt opp Kunnskapsløftet, og i tråd med styringsskrivene har vi prioritert arbeidet med nasjonale prøver, kompetanseutvikling for lærere og ulike oppgaver i forbindelse med nye læreplaner.

Fylkesmannen har fulgt opp gjennomføringen av de nye nasjonale prøvene høsten 2007.

I forbindelse med kompetanseutvikling for ansatte i grunnsopplæringen var det i Nord-Trøndelag til sammen kr 10 755 000 i statlige midler til fordeling til skoleeiere. Utbetalingen skjedde fortløpende etter at skoleeier hadde gitt melding om at plan for kompetanseutvikling var vedtatt. Øremerkede midler til videreutdanning i 2. fremmedspråk og naturfag ble fordelt etter søknad.

Fylkesmannen har vært representert på møtene i nettverk for kompetanseutvikling der aktuelle aktører fra hele grunnsopplæringen møtes jevnlig. KS fungerer som sekretariat for nettverket.

Høgskolen i Nord-Trøndelag arrangerte også i 2007 "Røstadseminaret". Målgruppe var ansatte i barnehage og grunnsopplæring. Fylkesmannen var representert i styringsgruppen.

Vi har vektlagt at kompetanseutvikling må sees i sammenheng med læreplanarbeidet.

I samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag arrangerte vi høringsmøte for ny læreplan "Helse- og sosialfag vg3", med deltakere fra hele landet. Nord-Trøndelag fylkeskommune har gjennom hele året arbeidet godt med de ulike forslagene til nye læreplaner, og representanter for skolene har samarbeidet om høringsuttalelsene.

For å støtte skoleeierne i arbeidet med å lage lokale læreplaner inngikk vi avtale med Høgskolen i Nord-Trøndelag om at de skulle arrangere tre fagdager. Det ble gjennomført fagdager i musikk, daglig fysisk aktivitet og engelsk.

Det samiske perspektivet er styrket i ny rammeplan for barnehager og nye læreplaner i Kunnskapsløftet. Ut fra meldt behov for kompetanse på området har Fylkesmannen initiert et prosjekt der representanter for Høgskolen i Nord-Trøndelag, Nord-Trøndelag fylkeskommune og en kommune deltar. Målet for prosjektet er å styrke kompetansen på dette området i både barnehage og skole.

Introduksjonsloven og norskopplæring for asylsøkere

Ut fra meldt behov for økt kompetanse til å mestre de juridiske problemstillingene gjennomførte Fylkesmannen samlinger for flyktnings-tjenesten og voksenopplæringen der dette var tema.

Fylkesmannen har i tillegg gitt informasjon og veiledning om de økonomiske og juridiske rammevilkårene knyttet til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne nyankomne innvandrere.

Oppgavene i forbindelse med gjeninnføringen av ordningen med norskopplæring for asylsøkere er utført, både mht. informasjonsarbeidet og de økonomiske tildelingene.

Likestilling.

Detaljert statistikk og informasjon som beskriver likestillingsarbeidet finnes i kap. 3. Her nevnes to konkrete eksternt rettede tiltak som det har vært arbeidet med i 2007:

Handlingsplan for likestilling i barnehagene. Det er etablert et samarbeid mellom Fylkesmennene i Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylke, og i den forbindelse er det opprettet en kvalitetsgruppe med representanter fra kommunene, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen. I tillegg har flere barnehager dannet et likestillingsnettverk.

I 2007 feiret Steinkjer kommune 150 år som by. I den forbindelse samarbeidet Steinkjer kommune, KS, Utdanningsforbundet, Likestillings- og diskrimineringsombudet og Fylkesmannen om en to-dagers likestillingskonferanse. Planlegging av konferansen begynte tidlig i 2006, og den ble arrangert 8. og 9. mars 2007 med god deltakelse og et meget innholdsrikt program.

2.4 Arealdisponering og byggesaker

Jordvernet har blitt vesentlig styrket de to siste årene. Det er fastsatt et nasjonalt mål om at omdisponeringen av dyrka jord skal være halvert innen 2010. Fylkeslandbruksstyret fratras stadig mer makt, ved at Statens landbruksforvaltning (SLF) er gitt anledning til å fremme innsigelse i de saker fylkeslandbruksstyret ikke følger opp fylkesmannens innstilling på bruk av innsigelse (2006). Det er i kommunene Levanger, Verdal og Stjørdal at jordvernet utfordres i størst grad i Nord-Trøndelag. Det er knyttet store forventninger til rapporten med overskrifta "klimaskifte for jordvernet", som vart overlevert landbruks- og matministeren i januar 2008. Fylkesmannen er tydelig på oppfølginga av den nasjonale politikken. Derfor fokuserer vi overfor kommunene spesielt på at de løsninger en kommer fram til i kommuneplan må få en forpliktende oppfølging i reguleringsplaner og enkeltsaker. Vi legger stor vekt på å ha tidlig kontakt med kommunene i ulike planprosesser.

De største arealkonflikter på miljøområdet i fylket er knyttet til 100-metersbeltet langs sjøen. Miljøvernavdelingen har praktisert en differensiert forvaltning av strandområdene med streng holdning i områder med stort utbyggingspress og mer liberal holdning i områder med lite press. Det samlede antall innsigelser synes å være synkende, de fleste konflikter løses gjennom megling, og departementets avgjørelser synes å bekrefte at den praksis fylkesmannen har lagt seg på er i samsvar med gjeldende nasjonale føringer.

Klagesaker etter plan- og bygningsloven: Fylkesmannens gjennomsnittlige saksbehandlingstid i 2007 var 4 måneder. Ved inngangen til året var det 18 ubehandlede saker, mens det pr 31.12.07 var 28 ubehandlede saker. Det kom inn 92 saker i 2007 og ble fattet vedtak i 79 saker. Det ble fortløpende prioritert mellom saker, slik at saker av større samfunns- og næringsinteresse ble prioritert.

2.5 Landbruksbasert næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Landbruksavdelingen har som tidligere år vært en del av kjernepartnerskapet sammen med Nord-Trøndelag Fylkeskommune og Innovasjon Norge, og gjennom dette deltatt aktivt i utarbeiding og oppfølging av Regionalt Utviklingsprogram. Programmet består både av en strategisk del som gir langsiktige føringer (4 år) på utviklingsinnsats og virkemiddelbruk, samt årlige handlingsprogram.

Det er etablert en rekke samhandlingsarenaer og handlingsplaner innen ulike innsatsområder som er forankret i regionalt Utviklingsprogram (RUP) for 2008. Her nevnes spesielt Tenkeloft Trøndersk landbruk, natur- og kulturbasert reiseliv og landbrukets kulturlandskap, gården som pedagogisk ressurs og trøndersk mat og Skognæringa i Trøndelag med satsinger innenfor skognæringa.

Vi har en egen **handlingsplan for kjøttproduksjon i Trøndelag 2004-2010**. Planen har som mål at Trøndelag skal utvikles til den ledende region i Norge på produksjon og foredling av kjøtt. Planen er utviklet i samarbeid mellom landbruksnæringa, foredlingsindustrien og forvaltnings- og virkemiddelapparatet.

Arealet med **grønnsakproduksjon** er økende i fylket. Det er et godt tegn så lenge hovedmålet for handlingsplanen for trøndersk grønt- og bærproduksjon er at Trøndelag skal være en ledende region for grønt – og bærproduksjon i landet. På basis av denne planen vil det bli arbeidet videre med aktuelle utviklingsprosjektet. Det arbeides med etablering av et nytt innfrysings og videreforedlingsanlegg etter at foredlings- og mottaksanlegget Mitt-Grønt Nye ble avvirket i sesongen 2007. Foreløpig er det så stor usikkerhet rundt industriproduksjonen at felt beregna til industriproduksjon har blitt nedpløyd. Landbruksavdelinga har fulgt opp aktiviteter knyttet til Smakens uke. Aktivitetene skal bidra til å fremme matgleden og øke forståelsen av den gode smak.

Landbruksavdelingens **mat og reiselivssatsing** foregår i stor grad gjennom prosjektarbeid. Basis for satsingen er nedfelt i *Handlingsplan for lokal mat 2006- 2009* der visjon er: “Trønderske smaksleder - for alle.” Innenfor matområdet er det spesielt viktig å forsterke de nasjonale satsingene, slik at næringsutøvere i fylket også får nytte godt av disse virkemidlene. Partnerskapet ønsker å fokusere sterkere på koblingen mellom matkultur, kulturlandskap og reiseliv. Produktutvikling og mattrygghet vektlegges, og Kompetansenavet for småskala foredling på Mære spiller her en sentral rolle. Et viktig satsingsområde i 2007 har vært å knytte mat- og reiselivssatsingen sterkere sammen og nedfelle matsatsingen i de ulike reiselivsprosjekt som foregår. Fylket har i år ca 60 lokale matforedlingsbedrifter og ca 30 spesielle serveringstilbud basert på lokale matopplevelser. Det legges vekt på kompetanseheving og samhandling mellom næringsaktørene for å utvikle gode og markedsretta produkter og lønnsom næringsvirksomhet. I verneområdeprosjektet skal også arbeidet med forvaltningsplanene vært sentralt. Fylkesmannen har også deltatt i arbeidet med å utarbeide en felles strategi for reiselivsnæringene i Trøndelag. Fylkesmannens landbruksavdeling fra begge fylker har deltatt både i arbeidsgruppen og i styringsgruppen. Arbeidet er planlagt slutført til sommeren 2008.

Bedre markedsadgang er sentralt i arbeide med å videreutvikle satsinga på **lokal mat**. Fylkesmannen har støttet dette arbeidet gjennom å bidra i prosjektet Gårdsmat fra Trøndelag

som er støttet av Matprogrammet (prosjektet var eid av Norsk gårdsmat og bygdeturisme i Trøndelag). Det legges vekt på oppfølging av dette. Fylkesmannen støtter også opp arbeidet med å utvikle Bondens Marked. Det er stort behov for at Fylkesmannen støtter opp under og kvalitetssikrer aktiviteter og bidrar til å utvikle organisering og samhandling mellom aktørene. Fylkesmannen har også engasjert seg i arbeidet med å få godkjent flere produkter under ordningen ”Beskyttede betegnelser” som administreres av Matmerk. Det er behov for at fylkesmannen bistår aktuelle produsenter i dette arbeidet. Så langt er det arbeidet med 3 produkter der ett (skjenning) har fått slik godkjenning. Listeria utbruddet hos en av våre osteprodusenter i fjor høst var en alvorlig sak. Fylkesmannen har lagt ressurser i å følge opp dette og har i samarbeid med mattilsynet og Kompetansenavet på Mære arbeidet for å utvikle et bedre kompetansetilbud for matforedlingsbedriftene innenfor området hygiene og mattrygghet. Matprogrammet (VSP) er en viktig finansieringskilde i en del av arbeidet på matområdet spesielt for å styrke samhandling og bedre markedsadgangen.

Det er en sentral landbrukspolitisk satsing å bidra til ny tjenesteproduksjon knytta til landbruket. Tiltak innenfor ”**Inn på tunet**” har høy prioritet. Det gjelder både gården som pedagogisk ressurs og tjenestetilbud innen helse og velferd. For å få i gang større aktivitet på helsesiden er det satt i gang et 3-årig prosjekt; *Grønne helse- og velferdstjenester*, som skal utvikle flere tilbud gjennom bedre samarbeid mellom kjøpere og tilbydere. Prosjektet er et samarbeid mellom landbruksavdelingen og fylkesmannens helse-, sosial- og barnevernsavdeling, Nord-Trøndelag Bondelag og KS. Prosjektet er planlagt som 3-årig, og målsettingen er å utvikle en arena for tilbydere og etterspørrere av grønne helse- og velferdstjenester, med hovedvekt på brukernes behov.

Et framtidrettet landbruk er avhengig av at **ungdom** finner det attraktivt å gå inn i næringen. Landbruksavdelingen har en viktig oppgave i å tilrettelegge for dette. Arbeidet vårt for ungdom skjer i samarbeid med Nord-Trøndelag 4H og Nord-Trøndelag Barne- og ungdomsråd. Sammen med bla Nord-Trøndelag Bondelag følger vi opp tiltakene som kom fram i regionmøtene med tema “Omdømme, rekruttering og utvikling”. På disse regionmøtene var også likestilling et sentralt tema. Vi vil også framover arbeide med bevissthet omkring hva slags signaler landbruksnæringen sender ut og hvordan vi kan bidra til et nødvendig mangfold blant næringsutøverne.

Bygningsplanleggingen preges av bra aktivitet og optimisme i næringa. Et stort problem for utbygging på brukene er at Innovasjon Norge har alt for lite investeringsvirkemidler, og i 2007 var behovet for midler om lag dobbelt så stort som det de hadde til rådighet. Dette fører igjen til at etterspørselen etter planlegging vil bli noe mindre fordi de som ikke fikk midler i år vil søke neste år og har allerede planene klare.

Satsing på miljøtiltak gir resultater. Det er stadig stor etterspørsel etter SMIL-tilskudd til restaurering av gammel kulturmark til beiting. Dette henger nok nært sammen med at disse beiteene, når de er kommet i drift, gir grunnlag for både produksjonstilskudd og tilskudd fra **Regionalt miljøprogram (RMP)**. Dette bekreftes klart ved at det fra i fjor har vært rundt 50 % økning i søknad om årlig RMP-tilskudd til innmarksbeite av lokal kulturlandskapsverdi. Det er utført skjøtsel på 1 300 da med freda kulturminner og 2 200 dekar med særlig verdifullt biologisk mangfold. Knappt 2/3 av fylkets innmarksbeiter drives uten bruk av kunstgjødsel og sprøytemidler av hensyn til biologisk mangfold. Prosjektet *Fram i lyset — bevaring og synliggjøring av miljøverdiene i landbrukets kulturlandskap*, som er et samarbeid mellom fylkeskommunen og fylkesmannens landbruksavdeling, har oppnådd gode resultater i form av konkrete planer og tiltak i et flertall av kommunene. Store og små kulturminner skjøttes gjennom slått og beiting, og flere ugjødsle slåttenger med rikt biologisk mangfold høstes nå på tradisjonelt vis. Halvparten av kornarealet får tilskudd til endra jordarbeiding for å bidra til redusert erosjon og forurensing.

Regjeringas mål om 15 % produksjon og forbruk av **økologisk mat**, følges aktivt opp i Nord-Trøndelag som er av de fylkene som har sterkest økning. 6,3 % av arealet i fylket drives økologisk mot 4,8 % på landsbasis. Satsinga på økologisk landbruk skjer i stor grad i samarbeid med Sør- Trøndelag og forsøksringenes innsats spiller en sentral rolle.

I 2007 hadde vi rekordstor **avlingsskade** i Nord-Trøndelag ved at hele 682 personer har søkt på erstatning etter avlingssvikt. Dette er mer enn dobbelt så mange som i 2002, som også var et betydelig skadeår. Omtrent 18 % av de som søker produksjonstilskudd i Nord-Trøndelag har dermed betydelig avlingssvikt denne sesongen. 2007 vil bli huska som et krevende år å drive med plantekultur i Trøndelag. En lang og blaut våronn ble avløst av en varm, solrik og tørr juni. Faktisk den tørreste juni på 100 år. Juli ga noe nedbør i sørdelen av fylket, mens den rekordlave nedbøren fortsatte i nordlige deler av fylket. Da regnet endelig kom i august, varte antall nedbørsdager nesten uten opphold fram til oktober og vi fikk den vanskeligste høsten på mange tiår for jordbruket..

Kortnebbgåsa skapte store problemer i 2007. Bestanden øker jevnt og ble telt til 48 000 i mai 2007 i vårt fylke. Dette falt sammen med at gåsa oppholdt seg lenger i fylket på grunn av nordavind og temperatur/vekstforhold. Tørr forsommer gjorde førsituasjonen ekstra krevende for mange gårdbrukere som hadde fått store arealer snauspist av gåsa. Fylkesmannen bruker mye ressurser på forvaltning av "tilskudd til tiltak for å tilrettelegge beitearealer for trekkende kvitkinngås og kortnebbgås". Videre arbeides det aktivt sammen med Miljøvernavdelingen for å legge til rette for bedre jaktutbytte. Rapporter som kom inn etter våren 2007, tilsier at snauspist areal var på til sammen 8.550 daa gras og 2810 da korn. Erfaringene for 2007 viser at det er behov for å øke tilskuddet med 2 millioner kr til 3 mill kr, dersom konfliktnivået skal reduseres (jf, vårt brev med rapport til SLF14.09.07). Tilskuddsordningen virker konfliktdempende, men når konflikten fortsatt var stor i 2007 skyldes dette i hovedsak den store bestandsøkningen og lengre oppholdstid enn tidligere. I brevet datert 14.09.07 har vi også pekt på behovet for å begrense bestanden.

Fylkesmannen har stort fokus på hvordan en skal øke avvirkninga i skogbruket. Fylkesrådet i Nord-Trøndelag inviterte Fylkestinget til debatt om hva som kan gjøres for å **øke aktiviteten og verdiskapingen i det nordtrønderske skogbruket** (februar 2004). Bakgrunnen var at avvirkningen på slutten av 90-tallet avtok sterkt. Dette medførte at skogindustrien fikk problemer med å skaffe nok lokalt virke. Og dette tiltross for at volumet med stående hogstmoden skog økte betydelig. Med bakgrunn i dette og påfølgende prosess, ble flere prosjekt initiert, bl.a. *Veier og vanskelig terreng* som startet opp 1. juli 2006. Hovedfokus i prosjektet er økt avvirkning på de vanskelig tilgjengelige arealene (bratt terreng og langt fra veg), kompetanseheving i alle ledd i verdikjeden, og spesiell fokus på entreprenørene. Etter 1 ½ års aktivitet kan følgende oppsummeres:

- En samlet kartlegging og analyse av gammelskog ressursene er godt i gang.
- Gammelskogen er mer fragmentert en først antatt.
- Arbeidet med hovedplan for skogsveger i alle kommuner må intensiveres.
- Større fokus på alternative transportløsninger.
- Med utgangspunkt i skogforholdene er det i tillegg til dagens utstyr nødvendig med en kabelkran som er mer fleksibel (raskere å montere og å flytte).
- Kompetansehevingen er kommet godt i gang.

Produksjonsverdien som skapes i skognæringa er svært viktig for regionen. I Trøndelag kan en multiplisere produksjonsverdien på 450 mill. kr i skogbruket med 12 ganger for å få verdien i trelast/trevare, treforedling og møbel på 5 800 mill. kr. Papirfabrikken på Skogn utgjør en betydelig del av dette.

Partnerskapet Innovasjon Norge, Nord-Trøndelag fylkeskommune og fylkesmannen besluttet i 2007 å etablere et 3-årig prosjekt for arbeid med **bioenergi**. Prosjektet har en brei forankring hvor flere aktører sitter i styringsgruppen. Prosjektleder er tilsatt og arbeidet startet 1. november. Hovedmålet er at prosjektet skal bidra til å realisere 30 GWh varme som følge av den satsingen som gjøres. Prosjektet vil bistå kommuner og ulike aktører med å få utarbeidet handlingsplaner og bidra med tilretteleggingstiltak for igangsetting av konkrete prosjekt.

Prosjekt **verdiskaping i trebransjen i NT** har som mål å få økt nyskapinga med utgangspunkt i trevirke som råstoff gjennom arenaetablering og nettverksbygging. Det arbeides med konkrete aktiviteter blant annet knytta til bruk av massiv tre, økt bruk av tre i referansebygg og varmebehandling av tre. Prosjektet Verdiskaping i Trebransjen har i samarbeid med Design i Trøndelag ei satsing på å fremme produkt, emballasje og grafisk design i trenæringa.

Kommunene er førstelinjetjenesten i den utøvende landbrukspolitikken, og er vår viktigste samarbeidspartner. I 2004 fikk kommunene styrket sin rolle som landbrukspolitisk aktør gjennom økt ansvar og muligheten for en lokalt tilpasset politikk. Landbruksavdelingen har også i år lagt stor vekt på god dialog med kommunene, for å avklare faglige spørsmål knyttet til næringsutvikling i landbruket. Den årlige kommunesamlingen over to hele dager, som også omfatter politisk ledelse i kommunene, ble gjennomført med stor deltakelse. Tema for årets samling var klima og miljø.

Det blir færre aktive bønder, men produksjon og verdiskaping opprettholdes. Det var 3 692 foretak som søkte produksjonstilskudd i 2007. Dette er en reduksjon på 85 fra året før. Reduksjonen er avtagende; 2,25 % i år mot 3,2 % i fjor.

Det har vært **stor investeringsaktivitet** i jordbruket totalt i fylket, det gjennomføres betydelige investeringer både med støtte fra BU-midlene og annen finansiering. Spesielt i kyllingproduksjon har investeringene økt sterkt. Det er rekordstor søking på investeringstilskudd spesielt til tradisjonell bruksutbygging, slik at bare 1/2 av søkerne får støtte. Rammen for investeringsstøtte til tradisjonelt jordbruk ble i praksis fordelt til prosjekt som hadde søkt Innovasjon Norge Nord-Trøndelag innen månedsskiftet januar/februar. Rammen for støtte til tilleggsnæringer/nye næringer ble fordelt til søknader som var mottatt innen månedsskiftet juni/juli.

Nord-Trøndelag er også blant de to fylkene som har størst interesse for kjøp av melkekvoter. Markedsbalansen er god for alle viktige landbruksprodukter. Antall sau og antall melkekyr går noe tilbake. Husdyrproduksjonen er likevel i hovedsak stabil og øker relativt i forhold til resten av landet. Innen kylling er veksten på hele 30 % i 2007.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag etablert et prosjekt for å etablere en ny ROS analyse for Trøndelag. Det ble gjennomført en Work-Shop med 60 deltakere fra både offentlige og private aktører i august. Work-Shopen gikk i korthet gikk ut på å få innspill på hvilke hendelser som skulle videreføres fra ROS 2003 og hvilke som eventuelt skulle tas bort. Forut for denne Work-Shopen har prosjektet hatt en mastergradsstudent som hospitant for å se nærmere på Trøndelags utfordringer i forhold til konsekvenser av klimaendringer. Et grovutkast (særdeles spisset) til hendelser som skal viderebehandles foreligger nå. Dette skal bearbeides av prosjektgruppen før presentasjon for styringsgruppen.

Et arbeid for felles digitalt kartverk på begge sider av riksgrensen ble påbegynt i 2007. Dette arbeidet er startet opp på grunnlag av diskusjoner i Grenseredningsrådet i Midt-Skandinavia (omfatter Jämtlands län og Sør- og Nord-Trøndelag). Arbeidet vil gå videre i 2008, og det skal sendes søknad om INTERREG-midler gjennom EU-systemet.

GIS-strategien for Nord-Trøndelag ble ferdigstilt i 2007, og vi har gjennom dette arbeidet fått styrket vårt samarbeid med Statens Kartverk, som fra 2008 av også vil ha en representant med i vår GIS-oval (tverrsektoriell GIS-gruppe). Samfunnssikkerhet er sentralt for vårt videre arbeid med GIS.

Det var i 2007 to store kvikkleireras i Overhalla kommune, og det var bare tilfeldigheter som gjorde at det ikke gikk menneskeliv tapt. Det var ikke behov for at Fylkesmannen bisto kommunen i disse hendelsene. De fleste kommunene med utfordringer i forhold til kvikkleire har nå fått nye faregradskart.

3 Rapportering på resultatområder

3.1 Kongehuset

3.1.1 Resultatområde 00.1: Kongelige besøk

Fylkesmannen har bistått i planlegging og gjennomføring av et besøk fra kongefamilien.

3.1.2 Resultatområde 00.2: Tildeling av ordener og medaljer

Embetet har foreberedt og forestått tildeling av kongens fortjenestemedalje til 18 personer

3.2 Miljøverndepartementet

3.2.1 Resultatområde 01: Bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold 01.1: Arbeid etter naturvernloven

Prosessen omkring utvidet skogvern går sin gang både i forhold til frivillig vern og vern av områder på statsgrunn. Det er gjennom frivillig vern vedtatt vern på 3 områder i Grong kommune (Fiskumfoss, Solumsmoen, Øvermoen narurreservat). Arbeidet med utvidet skogvern tar store ressurser, 8 mnd.verk i 2007 og antar 1 årsverk i 2008. Av erfaring legger vi stor vekt på å bruke ”forsvarlig” tid med høg faglig kvalitet, gode prosesser og som bidrar til et lavere konfliktnivå.

For å følge opp nasjonalparkene og prioriterte verneområder er vi fortsatt avhengig av ekstern finansiering til lønn/ drift. Vi har et betydelig etterslep på forvaltningsplaner, informasjon og tilrettelegging. Dertil er tidsressursen til å foreta befaringer angående enkeltsaker begrenset. Vi blir fortsatt etterspurt vesentlig angående næringsutvikling, det være seg ut fra fjellteksten eller innen landbruksområdet. Vi makter ikke å stille opp i noen stor grad, men forsøker å prioritere ut fra fjellteksten.

Forvaltningsplan for Blåfjella-Skjækerfjella np er ferdigstilt. Forvaltningsplan for Skarvan-Roltdalen np ligger til DN for faglig godkjenning. Forvaltningsplan for Børgefjell np er sendt til DN for faglig gjennomgang. Fylkesmannens miljøvernnavdeling er sekretariat for nasjonalparkrådet for Blåfjella-Skjækerfjella np som er et forsøk med lokal forvaltning. Fylkesmannen har bidratt i bestillingsdialogen med SNO.

Innen forvaltning av verneområder har vi fortiden store utfordringer i Ramsarområdene i Trondheimsfjorden, og i en rekke andre ”mindre” verneområder. Manglende kapasitet innen SNO i dette området gjør det vanskelig å oppnå de resultater som sterkt ønskes. Også arbeidet med villaksen tilsier økt kapasitet for SNO i Trondheimsfjorden. En ansettelse innen SNO vil være på plass første halvår 2008 og vil avhjelpe situasjonen.

Innenfor marin verneplan er det arbeidet med å forberede varslet oppstartsmelding. Herunder vurdering av geografisk avgrensing, verneform og restriksjonsnivå. Kalibrering og samordning av form/metoder på nasjonalt nivå bør skje forut man går videre med orienteringer opp mot kommuner og organisasjoner. FMs arbeid foreløpig er ikke samordnet med FID.

MVA følger opp enkelte (ca 8-9 verneområder) oppsynsordninger i regi av fylkesmannens miljøvernnavdeling. MVA bestiller og samhandler med SNO i øvrige områder i den grad SNO

har kapasitet. Det er utarbeidet et detaljert og dynamisk oppfølgingsprogram for hvert enkelt verneområde. Dette er en del av bestillingsdialogen med SNO. Bistår enkelte kommuner som er delegert forvaltningsmyndighet for utvalgte naturreservat. Driver skjøtsel i Tautra verneområde, Rinnleiret NR, Øvre Forra NR, Borgann og Frelsøya NR og DF. Samarbeid med vitenskaplige institusjoner m.v. for dokumentasjon av biologiske verdier i enkelte naturreservat (Horta verneområde, sjøfuglreservat i Trondheimsfjorden, Tautra verneområde, Rinnleiret NR, Øvre Forra NR). Utvikler prosjekt for utvikling av bevaringsmål, evaluering av bevaringsmål og tilstandsvurdering for Rinnleiret NR og Tautra verneområde. Iverksetter et prosjekt som følger opp fjerning av uønsket art, rynkerose, fra Rinnleiret NR. Det er laget tilstandsvurdering for alle sjøfuglreservater i fylket. Utarbeider informasjonsmaterieil for noen naturreservat og fuglefredningsområder. Arbeid for å utvikle og utvide Sklinna NR's betydning som senter for forskning på sjøfugl og marin tilstand.

01.2: Truede og hensynskrevende naturtyper

Første-generasjon naturtypekartlegging er gjennomført med unntak for en kommune. Likevel er det fortsatt et etterslep på innkomne datasett og ikke godkjente prosjekter. Resultater fra flere kommuner har vært av så dårlig kvalitet at fylkesmannen ikke har godkjent arbeidet, og noen kommuner har organisert arbeidet slik at det har fremkommet lite kunnskap. Relativt få arealer i skog er med i kommunenes naturtypekart. Trolig finnes det svært viktige arealer for biologisk mangfold som ikke er tilstrekkelig stedfestet og beskrevet i skoglandskapet. Det gjenstår store oppgaver med å samordne MIS og naturtypekartlegging i skog. Pga manglede ressurser er det ikke jobbet særlig videre på dette i 2007. Det er en økende etterspørsel etter miljøinformasjon. En registrerer også videre at mangfoldet av arter og naturtyper i kulturlandskapet er truet på grunn av endret arealbruk.

01.3: Kulturlandskap

Her har man en god dialog med landbruksmyndigheten. FM har ansvar og god fremdrift for flere store skjøtelsesprosjekter i nasjonalt viktige kulturlandskap, eksempelvis ved Rinnleiret naturreservat og Tautra. Man har hatt knapt med tidsressurser til dette arbeidet. Miljøvernavdelingen bør mulig sterkere inn i tillegg til landbrukets virkemidler til bevaring av artsmangfold i kulturlandskapet.

01.6: Forvaltning av trua arter

Rovdyrforvaltningen trekker betydelige ressurser. Det svært høge skadenivået i 2005 og i 2006 har ikke på samme måte gjentatt seg i 2007. Dette har gjort det mer levelig for våre mannskaper dette året. Innen rovdyrsektoren har fokuset på en positiv måte rettet seg mot driftsmessige løsninger. Rovdyrsikre gjerder både som heilsesongsbeite og i kombinasjon med tidlig heimsanking har fått økt fokus. Dette er positivt. Forvaltningsregimet for rovdyr stiller store krav til grunnkunnskap om blant annet bestandenes størrelse, sammensetning som kjønn og alder og utvikling. Dette er en kontinuerlig utfordring. DNA-analysene på bjørn ble til stor nytte og viser hva dette kan hjelpe oss med om det kan bli mulighet for videreutvikling. Samarbeidet med SNO innen feltet er godt. Det er fortsatt ønskelig med mulighet for noe omstillingsarbeid innen småfenæringen. Fylkesmannen ved landbruksavdelinga arbeider med dette opp mot Landbruksdepartementet.

Sekretariatet følger opp rovviltneemnda tett. Økning i antall søknader for forebyggende tiltak mot rovviltskade. Økt satsning på langsiktige tiltak, men for lite resurser til å støtte alle. Innsats for å øke motivasjon og innsats under lisensfelling av jerv har ikke lyktes slik at lisensfelling er et forvaltningsvirkemiddel man kan stole på. Vi registrerer en økende interesse for tiltak som skiller rovdyr og beitedyr i tid og rom. Vi har et godt samarbeid med landbruksavdelingen for å sikre at virkemidlene blir samordnet.

3.2.2 Resultatområde 02: Friluftsliv

Det er foretatt statlig sikring av Kvitsandvika i Frosta og Villa Fyr i Flatanger. Det arbeides med sikring av Utvorda fyr i Flatanger og Steinvik lager i Stjørdal

Det er gitt tilskudd til videre tilrettelegging i de viktigste statlig sikra friluftsområdene: Hoøya og Kalvøya i Steinkjer, Sundsanden og Stornesøra i Inderøy, Høknesøra i Namsos og Storvika i Stjørdal.

3.2.3 Resultatområde 03: Kulturminner og kulturmiljøer

Se 01.3 om kulturlandskap ovenfor

3.2.4 Resultatområde 04: Overgjødning og oljeforurensning

04.1: Helhetlig vannforvaltning

Arbeidet med SESAM; dvs innlegging av nye data og oppretting av feil beliggenhet på målestasjoner er gjennomført. Pilotområdene i forbindelse med oppfølging av vannforvaltningsforskriften er fullkarakterisert i Vann-Nett, og vesentlige spørsmål samt forslag til overvåkingsplan med kostnadsoverslag er utarbeidet. Lokal involvering har ikke vært tilfredsstillende enda, men dette vil bedres i løpet av mars-april 08, da det er fastsatt nye møter i vannområdene. Se forøvrig rapport fra vannregionmyndigheten (VRM) – Sør-Trøndelag om status i vanddirektivsarbeidet.

Rapporter fra bekkeundersøkelser fra deler av Verdal, Steinkjer og Snåsa fra 2006 er oversendt SFT. Resipientundersøkelser fra deler av Levanger og Nærøy vil bli oversendt. Vi bidrar ellers med ca 3 ukeverk pr år til overvåking av nærings- og pesticidavrenning fra Hotranvassdraget i Levanger. Vassdraget inngår i JOVA-prosjektet i regi av Bioforsk.

04.2: Avløp, akvakultur, m.m

Fylkesmannen har 6 tettsteder som går etter kap 14 i forurensningsforskriften. Alle disse har fått nye tillatelser. For Namsos tettsted er det gitt unntak fra sekundærrensekravet.

Det er gjennomført tilsyn på et anlegg/tettsted. De 5 andre er med på tilsynsplanen for 2008. For anlegg under kap 12 og 13 i forurensningsforskriften gis veiledning samt utføres klagebehandling.

3.2.5 Resultatområde 05: Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Fylkesmannens miljøvernnavdeling har gjennomført kurs for kommunene i forurensningsforskriftens kap 2 (bygge- og gravekapitelet). Det var liten deltagelse fra kommunene i Nord-Trøndelag på dette kurset. Databasen over alle grunnforurensnings-lokaliteter oppdateres jevnlig. Fylkesmannen har fulgt opp saker på eget myndighetsområde.

3.2.6 Resultatområde 06: Avfall og gjenvinning

Fylkesmannen har i 2007 kartlagt kommunenes oppfølging av saker på området forsøpling og ulovlig avfallsdisponering. Det er til dels mangelfull oppfølging av denne typen saker i kommunene. Tilsyn som Fylkesmannen har gjennomført viser at 20 % av bedriftene som kontrolleres foretar ulovlig avfallsdisponering. Det er foretatt konsesjonsbehandling av regionalt anlegg for behandling av matavfall og avløpsslam. Fylkesmannen leder styringsgruppen for prosjektet Grønt Flagg Nord-Trøndelag, som omhandler miljøsertifisering

av skoler og barnehager. Fylkesmannen samarbeider med Mattilsynet om krav til behandling av smittefarlig avfall.

3.2.7 Resultatområde 07: Klimaendringer, luftforurensning og støy

Løpende vurderinger foretas under behandling av plansaker

3.2.8 Resultatområde 08: Internasjonalt miljøvernssamarbeid, bistand, nord-/polarområdene

Ikke aktuelt i Nord-Trøndelag

3.2.9 Resultatområde 09: Regional planlegging

09.1: Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Fylkesmannens hovedansvar er å sørge for at nasjonal politikk formidles og ivaretas og at statlige interesser samordnes. Denne oppgaven ivaretas i samarbeid mellom flere av avdelingene ved embetet. Koordinering og samordningsansvaret er lagt til Kommunal- og administrasjonsavdelingen, og det er etablert interne arbeidsgrupper for både samfunnsdelen kommuneplanen og de forskjellige typer arealplaner.

Fylkesmannen mottok 163 plansaker til uttalelse i 2007. I tillegg har vi mottatt et stort antall saker til forhåndsvurdering. Det ble foretatt mekling i 3 saker. En av disse sendes departementet til avgjørelse.

I de sakene vi har til uttalelse veileder vi kommunene slik at kart og bestemmelser blir rettslig holdbare. Vi deltar i møter med kommunene tidlig i planprosessen, da særlig når det gjelder kommuneplanens arealdel, og orienterer om hvilke muligheter loven gir for formål og bestemmelser. I samarbeid med fylkeskommunen har vi holdt plansamling for kommunenes planmedarbeidere. I tillegg veileder vi mye via telefonhenvendelser

09.3 Klagesaker, saksomkostninger og rettssaker

Saksomkostninger: Det har ikke blitt tilkjent saksomkostninger i klagesaker som hører under Miljøverndepartementets område.

Fylkesmannen har ikke hatt rettssaker pga avgjørelser i klagesaker i 2007.

Delingsloven

Fylkesmannen mottok to klagesaker etter delingsloven 2007.

3.2.10 Resultatområde 10: Kart og geodata

Kart og geodata er et springende punkt for stadig bedre saksbehandling og service til våre brukere. Vi har hatt en god bemanning på data, og i 2007 har vi omsider fått økonomisk grunnlag innen rammen av kap 1510 til å gjøre denne permanent. Dette er svært viktig for oss.

Hovedtyngden av GIS-kompetansen i embetet finnes på miljøvernavdelingen, der "GIS-personer" også har annet fagansvar. En er ikke à jour vedrørende produksjon og kvalitetssikring av fagdatasett. Man har ikke hatt teknologi til å tilby WMS/WFS-tjenester. Miljøvernavdelingen bidrar til gjennomføring av ND ved bred deltakelse i fylkes geodatautvalg.

3.2.11 Resultatområde 11: Tverrgående virkemidler og fellesoppgaver

11.1 Miljødata

Det var lagt innsats til arbeidet med å etablere data over biologisk mangfold. Gjennom konvertering til nytt verktøy er info om verneområdene gjort utilgjengelig. Dette vil bli prioritert kommende år. Oppgradering etter konverteringen vil skje fortløpende. Det planlegges en aksjon som involverer alle fagsaksbehandlere. Stikkord for denne prosessen er oppdatering av data og illustrasjoner i form av bilder og diagram. Det vil også bli vurdert om en del generell tekst skal strykes og erstattes med link til den nasjonale miljøstatusen for fagfeltet. For første gang har vi arrangert felles skrive dag for Miljøstatus. Resultatet var at flere rapporter er gjennomgått og oppdatert og en del nye artikler er skrevet. Det er planer om ytterligere oppdatering i løpet av 2008. Alle fagmedarbeidere er utfordret til å oppdatere på sitt fagfelt.

11.2 Tilsyn

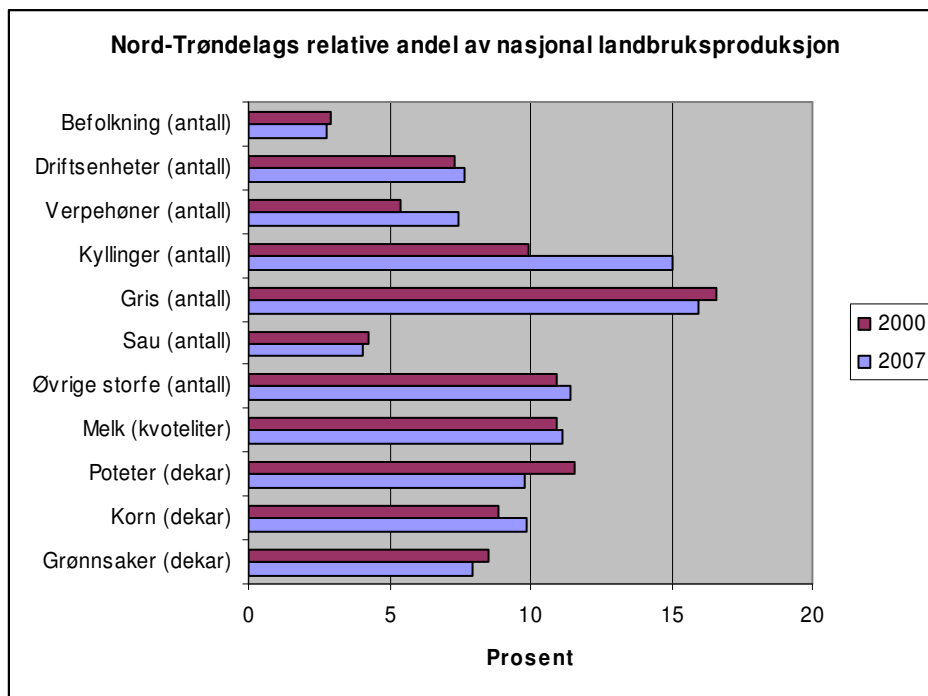
Det er gjennomført tilsyn iht. egen tilsynsplan. Miljøvern avdelingen har også i 2007 samarbeidet med andre regionale HMS-tilsynsetater om planlegging og gjennomføring av tilsyn. Ved endring av forurensningsforskriften ble det i august 2007 innført gebyrer for Fylkesmannens arbeid med tillatelser og tilsyn etter forurensningsloven. For alle tilsyn gjennomført fra og med august 2007 i Nord-Trøndelag er det krevd inn gebyrer for tilsyn iht. ny gebyrordning. Det har vært gjennomført tilsynsaksjoner rettet mot følgende bransjer/tema: bygg og anlegg, PCB i kondensatorer og isolerglassruter, samt kjemikaliehåndtering i mindre virksomheter. I tillegg det ført tilsyn med bl.a. gartnerier, biloppsamlingsplasser og avfallsanlegg.

3.3 Landbruks- og matdepartementet

3.3.1 Resultatområde 21: Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

1. Beskrive kort utviklingen og utfordringene i fylket innen jordbruksområdet

3 692 foretak søkte på produksjonstilskudd i 2007, en reduksjon på 78 (2 %) fra forrige år.

Fylkets samlede melkekvote er økt med 2 millioner liter dette året, mens antall melkekyr er redusert med 2 %. Dette betyr et redusert potensiale for storfekjøttproduksjon, som bare til en viss grad motvirkes av en jevn økning av ammekyr og beitestimulerende tilskuddsordninger. Vel 30 000 dekar beites nå som ”kulturlandskap av lokal verdi”, uten bruk av handelsgjødsel eller plantevernmidler. Gjennom det regionale miljøtilskuddet skjer det en økologisering, særlig av beitinga. Det er en utfordring å få utnyttet markedspotensialet for storfekjøtt.

Det er beiteareal og marked for større produksjon av lammekjøtt, men svak økonomi og store roviltproblemer representerer de største utfordringene, som i betydelig grad møtes med nedlegging.

Markedsbalansen gir god økonomi i svineholdet, og rekrutteringsprosenten i enkelte besetninger er nå meget høy.

På få år er slaktekyllingproduksjonen i fylket fordoblet, og flere nyanlegg er under etablering.

Også i Nord-Trøndelag ser det ut som mangel på økologisk korn hemmer satsinga mot økt mengde økologisk drevet areal og økologiske produkter.

2. Gi en oversikt over hvordan midlene over kap 1144 post 77 til roviltkompensasjon er benyttet

Landbruksavdelingen samarbeider med miljøvernavdelingen om gjennomføring av rovviltpolitikken i fylket. Det legges ned en betydelig innsats fra landbruksavdelingens side sammen med kommunene for å finne tiltak som gjør det mulig å opprettholde beitenæringene i de mest rovviltutsatte områdene.

Landbruksavdelingen har tett og god kontakt med fylkeslag og lokallag for Norsk Sau og Geit i Nord-Trøndelag, det samme med kommuner og beitelag. Det er gjennomført møter med alle kommuner og beitelag som har stort tap av beitedyr til rovvilt. Tema for møtene har vært bestandsregistrering av rovvilt, skadefellingssøknader og uttak av skadedyr, samt forebyggende tiltak. Landbruksavdelingen møter som observatør i Rovviltnemnda for region 6. Det er etablert et godt samarbeid med Mattilsynet, både regionkontor og de tre distriktskontorene i fylket.

Landbruksavdelingen samarbeider med miljøvernavdelingen om prioritering og tildeling av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader. Midlene som stilles til disposisjon er om lag en tredjedel av det beitebrukere og kommuner søker om. Det er i 2007 planlagt og gjennomført bygging av flere rovviltsikre gjerder, og det er mange rovviltsikre gjerdeprosjekter under planlegging for etablering før beitesesongen 2008. Direktoratet for naturforvaltning har stilt ekstraordinære midler til disposisjon for Indre Namdal.

I beitesesongen 2007 ble det gjennomført et forsøksprosjekt med forsterket tilsyn med sau på utmarksbeite. Det ble fra LMD stilt kr 700 000,- til disposisjon, og det forsterkede tilsyn ble gjennomført med innleid hjelp. Det forsterkede tilsynet kom i tillegg til basistilsynet som beitebrukerne gjennomførte med egen arbeidskraft. Fire større beitelag deltok i prosjektet, og rapportene viser at det ikke er sykdom eller skader som er tapsårsak i disse beitelagene. Rovvilt er tapsårsak for de dyrene hvor tapsårsak kunne fastslås.

3. Beskrive beitebruk i årsrapporten og utarbeide tapsstatistikk.

Det er 49 aktive beitelag i fylket. Av disse har 39 sau på beite og 26 storfe.

18 storfe ble tapt på beite i beitelagene. 8024 sau og lam ble tapt i beitesesongen, av disse 1881 voksne og 6213 lam. Totaltapet av sau og lam var 6319 i 2004, 8109 i 2005 og 9934 i 2006. 81,3 % av sau og lam i fylket er organisert i beitelagene og slipper dyra på beite gjennom organisert beitebruk.

Det er en nedgang på 1104 søyer i fylket fra 2006 til 2007. Nedgangen er noe svakere enn fra 2005 til 2006.

Tabellen viser antall sau og lam på beite i Nord-Trøndelag 2006 og 2007:

År	Antall bruk med sau	Søyer	Lam	Utg. sau	Medl. beitelag	Slept sau	Slept lam	Tapt sau	Tapt lam	Tapt sau %	Tapt lam %	Total tap %
2006	547	34451	56428	1937	374	28353	46437	1831	8103	6,46	17,45	13,28
2007	528	33347	54543	1962	358	26995	44495	1811	6213	6,71	13,96	11,21

21.2 Skogbruk

4. Rapportere om utviklingen og utfordringene i skogbruket

Den samlede investeringen i skogbruket i 2007 (egeninnsats ikke medregnet) er omlag 35,6 mill kroner, mot 28,4 mill. kroner i 2006. Dette er en økning på 25 % i forhold til 2006. Den oppmerksomheten skogbruket har fått gjennom prosessen ”Skognæringa i Trøndelag” begynner å gi resultater. Avvirkningen er noe mindre enn i 2006 – om lag 470.000 kbm. Rammebetingelsene er bedret, men mye nedbør og lite tele har gjort forholdene i skogen svært vanskelig.

Aktiviteten på skogkultur har økt markant i 2007 og det er bygd flere skogsveger enn på flere år. Det er økende interesse for avvirkning i bratt terreng. I tillegg er søknad om tilskudd til alternative transportløsninger som sleping over vann og vinterbilveger, økende.

Norsk Institutt for Skog og Landskap har utviklet en ny metode for kartlegging av skogressursene som vil ha betydning for arbeidet med å øke aktiviteten i skogen. Disse oversiktene gjør det mulig å analysere blant annet hvor stor del av gammelskogen som står i bratt terreng, og andelen skog som står mer enn 3 km fra veg.

Prosjekt Kystskogbruket har synliggjort næringspotensialene og samtidig lagt vekt på hovedutfordringene som ligger i å ta i bruk disse ressursene. Fylkestinget i Nord-Trøndelag vil behandle meldinga i løpet av våren 2008. LMDs fokus på arbeidet i prosjektet, og avsetningen av midler til satsingen for 2008, har vært viktig i prosessen. Meldinga synliggjør et behov for en økning i de økonomiske tilskuddsrammene for å kunne løse regionens utfordringer.

Landbruksavdelingen er godt fornøyd med synliggjøringen av skogens og skogøkosystemene potensiale for økt binding av CO₂ som en viktig del av klimaproblematikken. I høst ble det satt i gang et 3-årig bioenergi prosjekt som har fokus på skogen som råstoffpotensiale for fornybar bioenergi. Prosjektet Verdiskaping Tre i Trøndelag tar også med at lagring av CO₂ også skjer gjennom bruk av trevirke i bygninger.

Norske Skog-konsernet utgjør en viktig del av grunnmuren for en verdiskapende skognæring i fylket. Hele verdikjeden i skogbruket henger sammen fra tømmer skogen til trelastbruk og papirproduksjon. Konsernets utfordringer og avklaringen om fortsatt drift ved fabrikken på Skog er avgjørende for framtida for skognæringa i Midt-Norge.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

5. *Beskrive samarbeidet med regionale aktører innen næringsutvikling, herunder å redegjøre for hvilke aktører som følger opp de ulike delene av den regionale næringsstrategien*

Regional strategi for landbruksrelatert næringsutvikling i Nord-Trøndelag (2004 – 2008) er utarbeidet av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i samråd med et bredt partnerskap i fylket. Partnerskapet består av Fylkesrådet/Nord-Trøndelag fylkeskommune, Innovasjon Norge, Nord-Trøndelag Bondelag, Nord-Trøndelag Bonde- og småbrukarlag, Skogeierforeninga Nord, Kommunenes Sentralforbund, Fylkeslandbruksstyret og Mattilsynet.

Gjennom den årlige revideringen av strategien vurderes de prioriterte satsingsområdene. For 2007 ble følgende områder spesielt prioritert:

- Tradisjonelt landbruk med hovedvekt på melk og storfe
- Mat og opplevelsesnæring
- Verdiskaping basert på skog og utmark

I samsvar med LMDs føringer er strategien grunnlaget for prioriteringene og bruken av både de bedriftsretta BU-midlene i Innovasjon Norge, og de tilretteleggende midlene i Fylkesmannens landbruksavdeling. Videre inngår strategien som et ledd i en helhetlig satsing på næringsutvikling i fylket og utfyller Regionalt Utviklingsprogram.

6. *Rapportere på bruken av BU-midler i forhold til den regionale næringsstrategien. Kopi til Innovasjon Norge som også skal inkl. regnskap for utbetalingene*

Fullstendig rapport om bruken av både de bedriftsrettede og de tilretteleggende BU-midlene i 2007, i forhold til måloppnåelse, oversendes LMD, med kopi til Innovasjon Norge innen 28.februar 2007.

21.4 Verdiskapingsprogrammene

7. *Beskrive aktiviteten og samarbeidet med ulike aktører i tilknytning til verdiskapingsprogrammene*

Gjennom Verdiskapingsprogrammet for mat er det bevilget mer enn 4,4 mill kr til matrelaterte prosjekter. Det arbeides spesielt med prosjekter retta motmarkedsadgang og vekstbedrifter. Det vises til vår omtale under pkt. 2.5 under lokal mat der vi beskriver matsatsinga og der matprogrammet inngår som et ledd i dette.

Prosjektet Verdiskaping Tre Trøndelag har som mål å få økt nyskapinga med utgangspunkt i trevirke som råstoff gjennom arenaetablering og nettverksbygging. Det arbeides med konkrete aktiviteter blant annet knytta til bruk av massiv tre, økt bruk av tre i referansebygg og varmebehandling av tre. Prosjektet Verdiskaping i Trebransjen har i samarbeid med Design i Trøndelag ei satsing på å fremme produkt, emballasje og grafisk design i trenæringa.

3.3.1 Resultatområde 22: Miljøtiltak i landbruket

22.2 Tiltak for å redusere forurensninger

8. *Hovedelementene i Fylkesmannens arbeid med forurensingsrelaterte spørsmål på landbruksområdet*

Gjennom ” Miljøtilskudd til jordbruket i Nord-Trøndelag ” (regionalt miljøprogram) bidro 13,4 mill. kroner til at rundt halvparten av fylkets kornarealer ble jordarbeidet med forurensningsreducerende effekt, og at 18 700 dekar kornåker ble ugrasharvet i stedet for å bli sprøytet mot frøugras.

Gjennom SMIL (spesielle miljøtilskudd i jordbruket)-ordningen brukes det årlig rundt 1,3 millioner kroner til å sette i stand eldre lukka løp, slik at de fortsatt kan bidra til å redusere tap av matjord og næringsstoffer til vassdragene.

Det gis jevnlig råd til gårdbrukere og kommuner i forbindelse med jordbruksforskriftene i forurensingsloven, og annet forurensingsrelatert lovverk.

9. *Tilstand og utvikling for forurensing fra landbruket i fylket*

Den klare forbedring som ble etablert i mange vassdrag etter den omfattende utbedringa av gjødsel- og surforanlegg på 90-tallet, samtidig med skjerping og innføring av juridiske virkemidler (gjødselplankrav, krav om sprøytesertifikat m.fl.), er stadig til stede. Vårpløying av 160 000 av de i alt 320 000 dekar kornareal har også gitt god effekt.

Konsentrering av melkeproduksjon i samdrifter og store enheter for øvrig, sammen med oppbygging av kyllingfjøs, vil i enkelte områder kunne føre til et misforhold mellom gjødsel-/næringsstoffmengder, gjødselplankrav og spredeareal. Sjøl om spredearealet er i samsvar med regelverket er ikke bruken av husdyrgjødsel alltid optimal. Stadig er det en stor andel husdyrgjødsel som pløyes ned sent om høsten, dette gir stort tap av næringsstoffer.

10. *Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk*

Disse vurderingene må skje i forbindelse med revidering av det regionale miljøprogrammet i 2008:

- Miljøtilskudd til endra jordarbeiding må muligens i større grad prioriteres til nedbørfeltene til de mest belastede vassdragene. Denne vurderinga må tas samtidig med en vurdering av hvorvidt 50 % oppslutning om ordningen er godt nok.
- Det har vært økt oppslutning om tilskudd til ugrasharving, men satsen må muligens heves fra 30 kr/dekar
- Mens det på 90-tallet var tilskudd til utbedring av gjødsellagre, kan det nå se ut som det kan være behov for tilskudd som stimulerer til organisering og logistikk knyttet til spredning av husdyrgjødsel

22.3 Miljøprogram og miljøplan

11. Beskrive prioriteringer og tiltak fylkesmannen har gjennomført i regionalt miljøprogram.

Det er i 2007 ikke gjort endringer i regelverket for Regionalt miljøprogram, bortsett fra enkelte presiseringer i retningslinjene og justering av enkelte tilskuddssatser. For skjøtsel av ugjødsel slåtteeing av lokal verdi ble satsen satt opp til det dobbelte av den som gjelder for beiting, ut fra at dette er svært arbeidskrevende tiltak som må til for å bevare en verdifull landskapstype, og arealene i fylket som skjøttes på denne måten er små. Satsene til organisert beitebruk, som har stått på samme nivå i en årrekke, ble også heva for å øke oppslutninga om beitelagene og gjøre dem bedre i stand til å møte de utfordringene bruk av utmarksbeite medfører, ikke minst på grunn av rovdysituasjonen.

Det viste seg at etterspørselen etter de ulike tilskuddsordningene har økt vesentlig, og brutto søknadsvolum lå nær tre millioner kroner over tildelt ramme. Det var derfor nødvendig med betydelig reduksjon av foreløpige satser for å oppnå dekning.

Prosjektet "Fram i lyset" der Fylkesmannens landbruksavdeling samarbeider med Nord-Trøndelag fylkeskommune for å synliggjøre miljøverdiene i kulturlandskapet, og en rekke lokale områdetiltak har ført til gledelige resultater i form av tiltak. For å skape interesse hos brukerne har det regionale miljøprogrammet og tilskuddsordningene, sammen med miljøplan, vært tema på ei rekke åpne møter og markdager rundt om i fylket. Dette har foregått i samarbeid med kommuner og forsøksringer. Fylkesmannen gjennomførte i juni 07 ei miljøsamling over to dager om SMIL og RMP, der hovedtemaet var beiting og beitebruk. Oppfølging av kommunene når det gjelder informasjon og saksbehandling skjer dessuten direkte eller i fem faste organiserte "kommunegrupper".

I samband med evalueringa av RMP ble det gjennomført en omfattende prosess med spørreundersøkelse blant kommuner, organisasjoner og enkeltbrukere. Under den årlige kommunesamlinga i november var evalueringa av RMP et eget tema. Nord-Trøndelag var også et av fire fylker som ble gjenstand for særlig oppmerksomhet, og fikk i den sammenheng besøk av Telemarksforskning på oppdrag av SLF.

12. Aktivitetstall for hovedområdene i fagsystemet for regionalt miljøprogram

<u>Hovedområde</u>	<u>Setre</u>	<u>Meter grasdekt vannveg</u>	<u>Dekar</u>	<u>Dyr</u>	<u>Samla aktivitetstall</u>
Attgroing			5 097	164 129	169 226
Verdifulle kulturlandskap	40		30 552	1 105	31 667
Kulturminneverdiar			1 241		
Avrenning til vassdrag		40 160	162 740		204 900
Plantevernmiddel			18 689		18 689
					424 482

22.4 Økologisk landbruk

13. *Angi status for arbeidet med handlingsplan for økologisk landbruk og gi en oversikt over gjennomførte tiltak*

Interessen for økologisk landbruk i Nord-Trøndelag er fortsatt stor. Ved inngangen til 2008 viser forløpige tall fra SLF at 52.958 daa drives økologisk i fylket (økologisk og karens), dette er 6 % av totalt antall daa dyrka areal i Nord-Trøndelag.

Fra Nord-Trøndelag er 276 gårdbrukere medlemmer i Debio (pr 21.01.2008). Totalt medlemstall er 2581, dvs at 10 % av medlemmene nå kommer fra NT.

Midler for 2007 er satt av og brukt slik:

Prosjekt	Beløp
Lønnsom produksjon av økologisk storfekjøtt	80.000,-
ØkoGRØNT på Frammarsj	100.000,-
Aktivitetmidler til den økologiske forsøksringen	82.821,-
Møte med Debio/Veiledn.tjenesten Rica Nidelven (Møteutg. 2 pers FMLA)	800,-
Kursstøtte: Mat på Mære, baking med økologiske råvarer	15.000,-
Økologisk seminar i regi av Oikos Innherred	19.000,-
Kompetanseheving, økologisk salatprod. i veksthus, Vidar Jørgensen	20.000,-
Økokornprosjekt, Trøndelag forsøksring/Steinkjer kommune	94.000,-
Profilering Trøndersk matfestival, Innherred økologiske produsentlag	10.000,-
Annonse, årsmøte Oikos Innherred	813,-
Deltagelse fra FMLA, økologisk studietur til Sveits	8.000,-
Sum	430.434,-

5 kommuner er fortsatt med til neste søknadsomgang til prosjektet "Økoløft i kommuner". Fylkesmannen vil gjerne støtte disse videre i prosessen, dette vil også i stor grad skje via Trøndelag forsøksring og støttes blant annet av aktivitetsmidler fra handlingsplanen.

22.5 Tre og miljø

14. *Gi tilbakemelding på aktivitet knyttet til økt bruk av trevirke og til satsing på energi*
Partnerskapet Innovasjon Norge, Nord-Trøndelag fylkeskommune og fylkesmannen besluttet i 2007 å etablere et 3-årig prosjekt for arbeid med bioenergi. Prosjektet har en brei forankring hvor flere aktører sitter i styringsgruppen. Prosjektleder er tilsatt og arbeidet startet 1.

november. Hovedmålet er at prosjektet skal bidra til å realisere 30 GWh varme som følge av den satsingen som gjøres. Prosjektet vil bistå kommuner og ulike aktører med å få utarbeidet handlingsplaner og bidra med tilretteleggingstiltak for igangsetting av konkrete prosjekt.

3.3.2 Resultatområde 23: Eiendoms- og bosettingspolitikk

23.2 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Det er sendt egen rapport til SLF vedr. praktiseringen av jordlov, konsesjonslov og bestemmelsene om bo- og driveplikt 14.02.08.

3.3.3 Resultatområde 24: Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

24.1 Tilskuddsforvaltning.

16. *Rapportere kort om kontrollvirksomheten for de aktuelle ordninger, og resultatet av denne.*

Landbruksavdelingen i Nord-Trøndelag deltok i SLF`s kontrollprosjekt i 2006/2007. Gjennom prosjektarbeidet ble det klart at både kompetanse og rutiner på dette området ikke var på et tilfredsstillende nivå. Avdelingen har forventninger til at SLF`s oppfølging av konklusjonene i prosjektet blant annet vil sikre nødvendig kvalitet i kontrollarbeidet både på kommune- og fylkesnivå. . Det er i liten grad foretatt kontrolltiltak på eget initiativ i 2007.

Husdyrkonsesjon

I 2006 ble det avdekket ett tilfelle hvor produksjonen var vesentlig større enn konsesjonen skulle tilsi. Landbruksavdelingen fattet vedtak om standardisert erstatning for overproduksjon. Vedtaket ble påklaget. Klagen ble behandlet av Fylkesmannen den 10. juli 2006 og oversendt til Statens landbruksforvaltning for behandling. **Klagebehandlingen er pr. febr. 2007 enda ikke avsluttet i SLF etter 19 måneder.** Et slikt kontrolltiltak er svært ressurskrevende, og i rapporten "Kontroll av tilskudd i landbruket" er *tilgang til produksjonsvolum i et begrenset marked i strid med forutsetningene i regelverket* vurdert å ha store konsekvenser for legitimiteten til regelverket og tilliten til forvaltningen. Det er betenkelig ut fra flere hensyn at saken enda ikke er avgjort.

SMIL

Fylkesmannen har gjennomgått de fleste SMIL-saker hvor kommunene har gitt tilsagn om tilskudd. Her er det spesielt lagt vekt på om kommunens vedtak er i henhold til gjeldende regelverk. Fylkesmannen har i 2 saker omgjort kommunens vedtak.

17. *Gi oversikt over klager og dispensasjonssøknader behandlet av fylkesmannen. Oversikten skal også omfatte ordningene under resultatområde 22.3.*

Rapport 2007 er sendt SLF v/Elin Halse 12.02.08.

3.3.4 Resultatområde 25: Kommunene som landbrukspolitisk aktør

25.1 Kompetansesenter

18. *Beskrive hvordan rollen som kompetansesenter blir ivaretatt*

Landbruksavdelingen vektlegger kompetansesenterfunksjonen overfor kommunene. En stor del av avdelingens fagaktiviteter og ressursinnsats retter seg mot å bistå kommunene.

I tillegg brukes en del ressurser spesifikt til å gjennomføre samlinger, kurs og møter med kommunene (kr 300 000 og i tillegg 2,6 årsverk i arbeidsinnsats er rapportert i 2007). Det er viktig at avdelingen innehar operativ spisskompetanse på fagområder som er viktige for kommunene og utvikling av landbruket. Fagkompetansen vedlikeholdes og utvikles gjennom at den er etterspurt av kommunene og andre brukere. Det er i 2007 registrert stor pågang om rådgivning fra kommunene. En undersøkelse som landbruksavdelingen gjennomførte i kommunene viser hvilke områder kommunene spesielt etterspør kompetanse innafor. Kommunene peker her spesielt på kompetanse når det gjelder håndtering av de virkemidler og ordninger som kommunene nå har fått ansvar for og bygningsteknisk kompetanse. Det vil være viktig å legge stor vekt kompetanseutvikling i avdelingen for å kunne fylle rollen godt nok i framtida. I den sammenheng har LMD og SLF hatt som oppgave å legge til rette for nødvendig kompetanseutvikling og nettverk mellom fylkene og opp mot sentralforvaltningen. Landbruksavdelingen har sett det som viktig å bidra aktivt til dette.

19. Beskrive konkret bruk av midler over kap. 1144 post 77 Miljørettet prosjektarbeid m.m. - til kommunerettet arbeid.

Fylkesmannen gjennomfører en rekke samlinger konferanser og møter med kommunene både gruppevis og enkeltvis. Aktiviteten er viktig for å motivere, styrke og utvikle kompetansen i kommunene.

I november gjennomførte vi den årlige høstsamlinga for kommunene med ca 120 deltagere hovedsakelig fra kommunene med både politisk ledelse og fra landbrukskontorene. I tillegg deltar også en del andre organisasjoner og miljøer med tilknytning til landbruket. Hovedtema denne gang var klima og miljø og en av innleiderne var Landbruksministeren.

Det er også gjennomført egne samlinger for arbeidet miljø- og kulturlandskapstiltak og for skogbruk med god deltagelse.

Fylkesmannen gjennomfører i samarbeid med Innovasjon Norge i fylket et opplegg for regionale grupper av kommuner. Hovedtema på disse gruppene har vært arbeidet med BU/næringsutvikling og miljøvirkemidlene. I 2007 hadde vi 5 slike grupper og det ble gjennomført 3 møter i hver gruppe. På skogområdet er det egne regiongrupper der både landbrukskontorene og skognæringa deltar. I tillegg er det gjennomført en rekke egne møter med enkeltkommuner etter behov.

Landbruksavdelinga deltar sammen med IN, Fylkeskommunen og KS i prosjektet Kommunen som næringspolitisk aktør. Prosjektet eies og ledes av KS, men vi deltar aktivt i arbeidet. I 2007 ble det utarbeidet et opplegg for møter i det enkelte kommunestyre som vil bli gjennomført i 2008 med deltagelse fra avdelingen sammen med partnerne i prosjektet.

25.2 Landbrukspolitisk dialog med kommunene

20. Beskrive den landbrukspolitiske dialogen fylkesmannen har med kommunene. Det er gjennomført regionale møter på med kommunene i samarbeid med Innovasjon Norge (jf. beskrivelsen ovenfor under spørsmål 19). Næringsaktørene og politikere er invitert på enkelte av møtene. På skogområdet det også holdt regionmøter med kommunene og næringsaktørene.

En egen samling med kommunene ble gjennomført i januar i forbindelse med tildeling av økonomiske virkemidler på skogområdet og SMIL.

Flere temasamlinger samla for hele fylket ble lagt opp for kommunene og delvis andre fagpersoner; som høstsamling for skogfunksjonærene, temasamling på skogfond og bygging av skogsveger.

På den tradisjonelle høstsamling hvor blant annet ordførere og rådmenn er målgruppe, var hovedtemaet klima.

21. *Beskrive samarbeidet med KS regionalt og andre.*

Landbruksavdelingen deltar i KS-prosjektet "Kommunen som næringspolitisk aktør".

Kontakten med KS er god og en koordinert satsing er etablert i bioenergi-prosjektet.

Planlegginga av folkevalgtopplæringa i 2008 ble påbegynt i høst.

25.3 Miljøvirkemidlene i jordbruket og de økonomiske virkemidlene i skogbruket

Rapportere til Statens Landbruksforvaltning om aktiviteten på området gjennom fagsystemene
Det vises til rapport fra Saturn med tilhørende fagsystemer.

Innvilget på hovedområdene:

	Skogbruksplan	Skogmidlene (NMSK)	SMIL	Sum
Bevilgningsramme 2007	2 800 000	10 000 000	10 000 000	22 800 000
Tildeling inkl inndratte midler og overført	2 800 000	23 720 000		26 520 000
Innvilget pr 31. des 2007 (jfr Saturn)	1 354 000	12 589 000	9 977 000	23 920 000

Rapportere om skogbruksplanlegging med miljøregistreringer og tilskudd til miljøtiltak i skogbruket gjennom fagsystemet TSKOG.

Det er i 2007 gjennomført skogbruksplanlegging i Stjørdal og Levanger kommuner med basis i fototakst. Ferdigstilling forventes i 2008. I Høylandet er prosjektet MIS-etterregistrering (Miljøregistreringer i skog) avsluttet. I tillegg er det i samarbeid med Norsk institutt for skog og landskap startet et utviklingsprosjekt med bruk av MSFI-metodikk (satellitt foto) for innhenting og sammenstilling av skogdata i kommunene Lierne, Røyrvik, Namsskogan, Fosnes, Flatanger og Namdalseid. Målet med dette er i første omgang å skaffe skogoversikter på en rask og effektiv måte til bruk for Hovedplan for skogsveier. Dette opplegget for skogregistrering har som endelig mål å utarbeide skogbruksplaner for skogeiere i disse kommunene.

3.3.6 Resultatområde 26: Jord og landskapsressurser

26.1 Jordvern og kulturlandskap

22. *Gi tilbakemelding om behovet for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk.*

Ut fra målsetningene om vern av dyrka jord, redusert gjengroing og bevaring av kulturlandskapet er det nå behov for bedre og mer målretta virkemidler på disse områdene.

Jordvernbrevet av 21.02.06 ble tidsskillet for en strengere håndtering av jordvernet.

Jordvernbrevet er imidlertid blitt 2 år gammelt, og det er behov for nye og fastere styringssignaler enn et to år gammelt brev. Rapporten "Klimaskifte for jordvernet" fra

jordverngruppa er nå på høring, og vi vil gi våre vurderinger av forslag til nye virkemidler i høringsuttalelsen til denne.

Som et eksempel når det gjelder juridiske virkemidler vil vi likevel peke på utfordringene knytta til plassering av de store nye driftsbygningene i landbruket. Både estetiske hensyn, arealbruk og framtidige muligheter for beitebruk må ivaretas av det offentlige på en bedre måte.

Av økonomiske virkemidler vil de nasjonalt utvalgte kulturlandskapene kreve særskilte ordninger, men også de tidligere registrerte kulturlandskapene forfaller i dag på grunn av mangel på effektive og tilstrekkelige virkemidler. Også utforminga av produksjonstilskuddene og bruk av investeringsvirkemidlene må bidra til at vi klarer å opprettholde en variert bruksstruktur dersom vi skal make å oppfylle målsettingene for jordvern og kulturlandskap.

23. *Beskrive aktivitet og utfordringer i dialogen med kommunene for å nå de nye nasjonale målene om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene.*

Jordvernbrevet av 21.02.06, og påfølgende St.prp.nr.1 (06-07) og (07-08) har medført at landbruksforvaltningen i Nord-Trøndelag har formidlet et klart strengere jordvern enn tidligere. Fylkesmannen mener vi er i en god dialog med kommunene i plansammenheng, og vi prioriterer høyt tidlig og tydelig deltakelse i kommunale planprosesser. I tillegg til den vanlige høringsprosessen, sendes nå de fleste planer på forhåndshøring, og landbruksmyndigheten påser her å varsle jordverninteressene tidlig. Det samme også ved vanlige meldinger om planoppstart.

Både på den årlige plansamlingen for kommunene, som arrangeres i samarbeid med regionalt nivå for øvrig, samt på høstsamlingen for landbruksforvaltningen i kommunene, ble det innskjerpede jordvernet og praktiseringen av dette satt på dagsordenen.

Landbruksavdelingen arrangerte i samarbeid med Nord-Trøndelag fylkeskommune høsten 2007 en endags studietur til Rogaland med tema "Tetthet med kvalitet". I tillegg til byråkrater fra kommuner og regionale myndigheter deltok leder av fylkeslandbruksstyret.

Det avgåtte fylkeslandbruksstyret forfektet et fast jordvernregime, og har praktisert innskjerpingen på en slik måte at ingen saker har blitt oversendt SLF fra Nord-Trøndelag etter at den nye ordningen ble innført.

Landbruksdirektøren har sammen med miljøverndirektøren utarbeidet et forslag til kurstilbud til nye folkevalgte i kommunene. Et kursprogram for nytt fylkeslandbruksstyre er også startet opp.

Jordvernet i Nord-Trøndelag utfordres i dag i hovedsak av veg- og trafiksikkerhetstiltak (vegtiltak, breddeutvidelser, midtrekkverk, gang- og sykkelveger), gjennom by- og tettstedsutvidelser, samt ved lokalisering av næringsarealer.

Flere sentrale kommuner har nå kommuneplanens arealdel under revisjon, og landbruksdirektøren prioriterer høyt en tidlig, tydelig og aktiv deltakelse i disse prosessene.

24. *Gi en beskrivelse av tiltak, dokumentasjon og forvaltning av arealene som i 2006 er registrert som spesielt verdifulle kulturlandskap, samt gi en vurdering av tilstand og utvikling for kulturlandskapet i fylket.*

I løpet av året er det ført uformelle samtaler mellom Fylkesmannens landbruks- og miljøvernavdeling og Nord-Trøndelag fylkeskommune om oppdraget med å velge ut særlig viktige kulturlandskap. Kommunene og organisasjonene er informert, og det har vært eget tema på møte i fylkets Miljø- og kulturlandskapsgruppe. Det har også vært befaringer i flere av de aktuelle områdene der kommuner og grunneiere har blitt orientert om mulighetene som ligger i å bli blant kandidatene. Fylkesmannens landbruksavdeling deltok sammen med fylkeskommunens kulturminneforvaltning på SLF-samlinga på Gran på Hadeland der utvalgte kulturlandskap var tema.

26.2 Samfunnsplanlegging

25. *Beskrive de viktigste utfordringene og aktivitetene som er iverksatt for å sikre at landbrukets arealinteresser blir ivaretatt i samfunnsplanleggingen, herunder arbeidet med verneplaner og konsekvensutredninger.*

Felles fylkesplan for Sør- og Nord-Trøndelag er under revisjon, Trøndelagsplanen 2009-2012. Følgende områder vises spesielt oppmerksomhet ved denne revisjonen:

- Klima som utfordring og mulighet
- Energi – produksjon og anvendelse
- Arbeidskraft – demografiske og samfunnsmessig utfordringer
- Forskning og utvikling (FoU) - utvikle fortrinn
- Bruk av naturressurser i et bærekraftig perspektiv
- Attraktivitet, livskvalitet og helse – i bygd og by
- Kommunikasjoner – interne og eksterne forbindelser.

Fylkesmennene deltar i flere av arbeidsgruppene. Det blir viktig å forankre verdien av et langsiktig sterkt jordvern i dette arbeidet.

Flere kommuner er i oppstartfasen med revisjon av kommuneplanverket sitt. Gjennomgående betyr landbruket mye for kommunene i Nord-Trøndelag, og dette gjenspeiles delvis også i det overordnede planverket. Fylkesmannen har løpende fokus på å bidra til å sette landbruket og landbrukets arealinteresser på den politiske dagsordenen i kommunene, samt sikre en god integrering av dette i de overordnede planprosessene.

Ved utredningsprogram/planprogram for planer som omfattes av forskrift T-1446 Konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven, påser Fylkesmannen, i likhet med ved mindre planarbeider, å være tidlig og tydelig på det innskjerpede jordvernet og at alternativer må utredes. Det er imidlertid stor forskjell på grundigheten i slike konsekvensutredninger. Statens vegvesen har gode rutiner og framlegger grundige vurderinger med alternativer, mens tynnest er trolig KU-vurderingene knyttet til kommuneplanens arealdel, slik fylkesmannen så langt ser det. Utfordringene her skyldes trolig både kapasitet og kompetanse, men også at gode og tette prosesser i oversiktelige kommuner kan medføre mindre behov for grundige KU-dokument.

26. *Beskrive bruk og nytte av data fra Geovekst og "Norge digitalt" hos alle avdelingene ved embedene.*

Geovekst samarbeidet er grunnlaget for den felles kartbasen (FKB) som temakartene i "Norge digitalt" bygger på. Arealinformasjonen en finner i kartene danner grunnlag for beslutningene som fattes innen plan saker, jord- og konsesjonslov, tilskudds forvaltning, samfunnssikkerhet og beredskap.

Data fra Geovekst og ”Norge digitalt” nyttes mest ved Miljøvern-, Landbruks- og Kommunal og administrasjonsavdelingene. De brukes i mindre grad ved Sosial, helse og barnevern- og Oppvekst- og utdanningsavdelingene.

3.4 Kunnskapsdepartementet

Kunnskapsdepartementets/utdanningsdirektoratets styringssignaler i embetsoppdraget for 2007 er i overveiende grad uttrykt som oppdrag, bakgrunnsinformasjon og arbeidsbeskrivelser. Det er få angitte resultat- og rapporteringskrav per resultatområde, og på enkelte resultatområder skal vi ikke rapportere i årsrapporten. Det stilles likevel krav om resultatoppnåelse og formidling av resultatoppnåelse gjennom andre former for rapportering og styringsprosesser, bl.a. enkelte ”særrapporteringer” som er utført i ulike former og på ulike tidspunkt gjennom året.

Et eksempel på denne særrapporteringen er at vi våren 2007 utarbeidet en egen rapport for det felles nasjonale tilsynet som ble gjennomført i fylkeskommunen og fem av fylkets kommuner. Rapporten ble sendt Utdanningsdirektoratet, og i årsrapporten skal vi ikke rapportere om disse tilsynene under resultatområde 31: Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet.

3.4.1 Resultatområde 31: Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommentar
Steinkjer Montessoriskole	Friskolelova §§ 3-4, 3-6 og 5-2 tredje ledd. Forskrift til friskolelova kapittel 2	Avvik nr. 1: Skolen har ikke utarbeidet individuelle opplæringsplaner (IOP) og halvårsrapporter, som samsvarer med lovkravene i friskoleloven og opplæringsloven Avvik nr. 2 Steinkjer Montessoriskole sikrer ikke at	Ingen		Systemrevisjon	Risikovurdering foretatt før valg av tilsynsobjekt

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommentar
		<p>enkeltvedtak om spesialundersvisning og sakkyndige vurderinger er i samsvar med saksbehandlingsreglene i friskoleloven, opplæringsloven og forvaltningsloven.</p> <p>Avvik nr. 3 Steinkjer Montessoriskole har ikke oversendt årsregnskap, årsmelding og revisjonsmelding til Fylkesmannen.</p>				
Verdal kommune	Oppl.l §§ 1-2 femte ledd, jf. § 13-10 annet ledd og §§ 5-1 – 5-6	<p>Avvik nr. 1: Verdal kommune har ikke et forsvarlig system for å sikre at det gis tilpasset opplæring</p>	Ingen		Systemrevisjon	Risikovurdering foretatt før valg av tilsynsobjekt

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommentar
		<p>Avvik nr. 2 Verdal kommune sikrer ikke at det fattes enkeltvedtak om spesialundervisning i samsvar med saksbehandlingsreglene i opplæringsloven og forvaltningsloven</p> <p>Avvik nr. 3 Verdal kommune sikrer ikke at sakkyndig vurdering er i samsvar med lovkrav</p> <p>Avvik nr. 4 Verdal kommune sikrer ikke at individuelle opplæringsplaner (IOP) og halvårsrapporter samsvarer med lovkravene i</p>				

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommentar
Markabygda Montessoriskole	<p>Privatskolelovens § 3-6, spesialundervisning.</p> <p>Privatskolelovens § 5-2, styrets oppgaver</p> <p>Forskrift til friskolelovens kapittel 2, Rapportering og evaluering av opplæringsvirksomheten</p> <p>Forskrift om budsjett, reknskap, kontroll og revisjon for skolar med rett til statstilskot</p>	<p>opplæringsloven</p> <p>Avvik nr. 1: Avvik fra privatskoleloven § 5-2 tredje ledd. <i>Styret har ikke et forsvarlig system for å vurdere og følge opp om krav i gjeldende lover, forskrifter og forutsetninger for godkjenning, blir oppfylt.</i></p> <p>Avvik nr. 2: Avvik fra privatskolelovens § 3-6 jf. § 5-2 tredje ledd, og opplæringsloven §§ 5-1 og 5-3. Avviket er videre knyttet til forvaltningsloven §§ 24 – 25. <i>Markabygda</i></p>	Ingen		Systemrevisjon	Risikovurdering foretatt før valg av tilsynsobjekt

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommentar
	etter privatskolelova.	<p><i>Montessoriskole sikrer ikke at enkeltvedtak om spesialundervisning og sakkyndige vurdering er i samsvar med saksbehandlingsreglene i privatskoleloven, opplæringsloven og forvaltningsloven.</i></p> <p>Avvik nr. 3: Avvik fra privatskoleloven § 3-6 første ledd, jf. opplæringsloven § 5-5. <i>Markabygda Montessoriskole sikrer ikke at individuelle opplæringsplaner (IOP) og halvårsrapporter er i samsvarer med lovkravene.</i></p>				

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommentar
Levanger kommune	Oppl. §§ 1-2 femte ledd, jf. § 13-10 annet ledd og §§ 5-1 – 5 - 6	<p>Avvik nr. 1 Skoleeier har ikke et forsvarlig system for å sikre at det gis tilpasset opplæring.</p> <p>Avvik nr. 2 Levanger kommune fatter ikke enkeltvedtak om spesialundervisning i samsvar med saksbehandlingsreglene i opplæringsloven og forvaltningsloven.</p> <p>Avvik nr. 3 Levanger kommune sikrer ikke at sakkyndig vurdering er i samsvar med lovkrav.</p> <p>Avvik nr. 4</p>	Ingen		Systemrevisjon	Risikovurdering foretatt før valg av tilsynsobjekt

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommentar
Val videregående skole	Privatskolelova §§ 3-4, 3-6, 5-2 tredje ledd.	Skoleeier sikrer ikke at individuell opplæringsplan og halvårsrapporter samsvarer med lovkravene i opplæringsloven.	Ingen		Systemrevisjon	Risikovurdering foretatt før valg av tilsynsobjekt

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommentar
Aglo videregående skole	Privatskolelova §§ 3-4, 3-6, 5-2 tredje ledd.	<p><i>i samsvarer med lovkravene.</i></p> <p>Avvik nr. 1: <i>Styret har ikke et forsvarlig system for å vurdere og følge opp om krav i gjeldende lover og forskrifter blir oppfylt, og at forutsetningene for godkjenningen, blir oppfylt.</i></p> <p>Avvik nr. 2: <i>Aglo videregående skole sikrer ikke at sakkyndige vurderinger er i samsvar med lovkravene.</i></p> <p>Avvik nr. 3: <i>Aglo videregående skole sikrer ikke at individuelle opplæringsplaner</i></p>	Ingen		Systemrevisjon	Risikovurdering foretatt før valg av tilsynsobjekt

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommentar
Alle kommuner og private skoler i Nord-Trøndelag	§ 8-2 i opplæringsloven og § 3-4 i privatskoleloven	<i>samsvarer med lovkravene.</i>			Skriftlig	Feilregistreringer som umiddelbart ble korrigert.
Kommunene: Grong Steinkjer Stjørdal Snåsa Namdalseid Inderøy Verdal Privat skole: Steinkjer Montessoriskole	§ 8-2 i opplæringsloven				Skriftlig	For skoleåret 2006/07 var det ni grunnskoler som først så ut til å bryte Stortingets forutsetninger om pedagogisk forsvarlig opplæring (gruppestørrelse). Etter at Fylkesmannen hadde undersøkt disse skolene nærmere, ble det avdekket at det fortsatt var blitt gitt feil opplysninger. Da opplysningene var korrigert fra kommunene, var det en skole som måtte undersøkes nærmere.

Tilsynsobjekt	Tema - myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommentar
Namdalseid kommune	§ 8-2				Skriftlig	Skolen vi har nevnt i rubrikken over, hadde nedgang i elevtall etter telledatoen 1.okt., og det ble ikke lovbrudd. Dette ble rapportert gjennom egen elektronisk rapporteringsløsning våren 2007.

Oversikt over samlet ressursbruk på tilsynsområdet inkl. felles nasjonalt tilsyn:

	Ressursbruk oppgitt i (årsverk)	
	2007	2008
Felles nasjonalt tilsyn (særrapport)	1,7 årsverk	
Annet tilsyn	1,0 årsverk	
Totale ressurser (årsverk) brukt på tilsyn	2,7 årsverk	
Tilgjengelige ressurser (årsverk) til bruk på utdanningsområdet (inkl. adm.ressurser, men ekskl. ressurser til landsdekkende oppgaver som er tillagt enkeltembeter)	6,6 årsverk	

Kommentarer:

Risikovurderinger.

Før valg av tilsynsobjekt foretar vi en risiko- og sårbarhetsanalyse der vi benytter den kunnskapen Fylkesmannen har om de ulike kommunene, fylkeskommunen og de private skolene.

Dokumentasjoner som bl.a. benyttes i våre risiko- og sårbarhetsanalyser jf. resultatområde 31.5:

Eksamenskarakterer: Hvert år utarbeides/oppdateres karakterstatistikken vår. Vi har en oversikt som viser eksamenskarakterene fra år 2000 og fram til siste års eksamenskarakterer.

Resultatene fra nasjonale prøver, elevundersøkelsene, KOSTRA, GSI, Fylkesmannens ”kommunebilder”, klagesaker (antall, saksbehandling, mangel på klagesaker), skoleporten osv. benyttes også i dette arbeidet.

Tilstrekkelig tilsyn:

Vi har i 2007 avdekket avvik i alle de tilsynene vi har gjennomført etter systemrevisjonsmetoden. Med det antall kommuner og private skoler som fylket har, hadde det nok vært ønskelig med et høyere antall tilsyn pr. år. Vi har også utfordringer med hensyn til oppfølging/nye tilsyn hos de tilsynsobjektene der avvikene er lukket.

Rådmennenes tilbakemeldinger på våre tilsyn er positive, og flere fremhever at de observasjonene som danner grunnlaget for avvik, er konkrete og til god hjelp for kommunene i deres arbeid med å utbedre lovbruddene.

Vi deltar også i tilsynsarbeid på tvers av avdelingene hos Fylkesmannen, og i 4-fylkessamarbeid med Fylkesmennene i Hedmark, Oppland og Sør-Trøndelag. Gjennom samarbeid oppnår vi kompetanseutvikling og kvalitetsheving, og det gir motivasjon til å videreutvikle vårt tilsynsarbeid, men det krever personalressurser.

Meldt fra oppover i eget system:

Oppvekst- og utdanningsavdelingen har totalt 8,6 årsverk, og vi har meldt behov for en økning av avdelingens bemanning med 1-2 personer. Vi har møtte forståelse hos embetsledelsen, og det arbeides nå med å finne dekning for lønns- og driftsutgifter til 1-2 stillinger.

31.2 KLAGESAKSBEHANDLING

Klage i grunnskolen:

Type	Medhold/delvis medhold	Avslag	Sum
Spesialundervisning	4	5	9
Fritak for undervisning		1	1
Skyss		7	7
Skolested		10	10
Oppl.l. Kapittel 9A	2	2	4
Utvisning	1		1
Standpunkt karakter	2	36	38

Klage i videregående opplæring:

Type	Medhold/delvis medhold	Avslag	Sum
Spesialundervisning	2		2

Klage i private skoler:

Type	Medhold/delvis medhold	Avslag	Sum
Spesialundervisning	1	5	6

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder:

Type	Medhold/delvis medhold	Avslag	Sum
Spesialpedagogisk hjelp	1	1	2

Merknad:

Det er ingen større variasjoner i antall klagesaker i forhold til året 2006.

31.3 Grunnskolens informasjonssystem

Fylkesmannen har i eget brev og rapporteringsmal sendt melding til Utdanningsdirektoratet vedr. § 8-2. Frist for denne rapporten var 1. april.

Vi viser også til oversikt over tilsyn resultatområde 31.1 Tilsyn.

31.4 Informasjon og veiledning

Ingen rapportering i årsrapporten.

31.5 Eksamen og nasjonale prøver

Samlet ressursbruk for avdelingens arbeid med nasjonale prøver og eksamen for 2007: 40 uker

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har de siste syv årene utarbeidet statistikk over resultatene fra skriftlig eksamen i grunnskolen. Resultatene fra de nasjonale prøvene i fylket er gjennomgått internt i avdelingen. Informasjon som resultatene fra eksamen og nasjonale prøver gir, brukes i tilsynsarbeidet ved risikovurderinger, i forberedelsene til tilsyn og ved gjennomføring av forberedende møter med tilsynsobjektene, jf. resultatområde 31.1.

31.6 Forsøk

Fylkesmannen har ikke mottatt søknader om forsøk etter opplæringsloven § 1-4. Det vises for øvrig til brev fra utdanningsdirektoratet 13.09.07 der det heter: "Dette brevet innebærer at delegasjon av myndighet etter opplæringsloven § 1-4 Forsøksverksemd ikke videreføres."

31.7 Tilskuddsforvaltning

Egen rapportering.

31.8 Koordinering av sensur for sentralt gitt eksamen i videregående opplæring

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag skal ikke rapportere her.

31.9 Forvaltning av frittstående skoler i utlandet

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag skal ikke rapportere her.

31.10 Pedagogisk-psykologisk tjeneste for elever ved norske frittstående skoler i utlandet

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag skal ikke rapportere her.

31.11 Statens grunn- og videregående skoler, samt drifttilskudd til samiske skoler

Åarjel-saemiej skolen i Snåsa har levert regnskap, og i 2007 fikk de utbetalt kr 9 830 000.

31.12 Forvaltning av foreldreopplæring i tegnspråk

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag skal ikke rapportere her.

31.13 Turneplanlegging for Rikskonsertene

Ingen rapportering.

3.4.2 Resultatområde 32: Oppgaver tilknyttet Kunnskapsløftet og annet utviklingsarbeid

32.1 Læreplanarbeid

Ingen rapportering.

32.2 Kompetanseutvikling

Samlet ressursbruk for avdelingens arbeid med kompetanseutviklingsstrategien: 8,6 ukeverk

32.3 Skoleporten

Samlet ressursbruk for arbeidet med Skoleporten: 2 ukeverk (Brukerstøtte og veiledning)

Informasjon som fremkommer i det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet brukes aktivt i tilsynsarbeidet. Fylkesmannen bruker informasjon fra skoleporten og andre tilgjengelige statistiske portaler i bl.a. utarbeidningen av risiko- og sårbarhetsanalyser, samt i arbeidet med selve tilsynet, jf. resultatområde 31.1.

Fylkesmannen opprettet brukerstøttefunksjon for den nye Skoleporten i 2007, og vi har gitt brukerstøtte og veiledning i bruk av "den gamle" Skoleporten gjennom hele 2007. Fordi lanseringen av den nye Skoleporten var 13. desember, ble oppretting av nye brukere delvis prolongert til 2008.

32.4 Nasjonale strategiplaner, program og utviklingsoppgaver

I 2007 har de nasjonale strategiplanene vært et punkt på saklista i våre dialogmøter med kommunene og de private skolene.

Den kulturelle skolesekken.

Det har vært samarbeid med Nord-Trøndelag fylkeskommune om Den kulturelle skolesekken. I tillegg har vi hatt samarbeid med Norsk musikkskoleråd ang. KOM! Trøndelag, der 6 kommuner er med i et utviklingsprosjekt.

Likeverdig opplæring i praksis.

Det er i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag, gjennomført to konferanser knyttet til Likeverdig opplæring i praksis.

I tillegg har det vært gjennomført to samlinger knyttet til faglige oppdateringer i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Dette skjer i samarbeid med to av fokusvirksomhetene i fylket. Det har også vært to samlinger med fokus på lovverk i arbeidet med tjenester knyttet til introduksjonsloven. Videre har Verdal kommune kommet i gang med et utviklingsarbeid med vekt på helhetstenking rundt barn under opplæringspliktig alder, barn i opplæringspliktig alder og voksne med minoritetsspråklig bakgrunn.

Se mulighetene og gjør noe med dem! – Strategi for entreprenørskap i utdanningen (2004 – 2008)

Oppvekst- og utdanningsavdelingen er representert i styret for ”Ungt entreprenørskap”.

Lærende nettverk.

Nettverket i fylket er i arbeid. Det har vært et samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag om en konferanse.

Psykisk helse i skolen (PHIS).

Nord-Trøndelag har vært innsatsfylke i prosjektet Psykisk helse i skolen i 2006-2007. Det er informert om programmene, og det er gjennomført skolering i alle program innenfor satsingen. Prosjektet avsluttes i løpet av våren 2008 med en avslutningskonferanse. I tillegg vil det bli tilbud om skolering i ”Zippys venner”, som er det nyeste programmet i PHIS.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning.

De tildelte midlene på kap. 230 dekker lønnsutgiftene til en våre fast tilsatte rådgivere. Vi har bidratt med personalressurser og økonomiske midler til et kompetanseutviklings-/veiledingsprosjekt for å bedre kvaliteten i saksbehandling og forvaltningsprosedyrer i spesialundervisningen i Nord-Trøndelag. I prosjektet samarbeider Fylkesmannen med kommunene, fylkeskommunen og Trøndelag kompetansesenter.

Prosjektet vil inngå som en del av veiledningen i etterkant av tilsynsaktiviteten på dette området. Prosjektet har en varighet fra 1. februar 2007 til 1. juli 2008. Deltakere i prosjektet er både offentlige barnehage- og skolemyndigheter og representanter for de private skolene. Prosjektet er blitt meget godt mottatt, og på enkelte temasamlinger har vi hatt opptil 300 deltakere.

Tittelen på prosjektet er:

”.....vi var på plass med ett. Kvalitet i saksbehandling og forvaltningsprosedyrer i spesialundervisningen i Nord-Trøndelag.”

Bakgrunn for prosjektet:

Det er behov for å bedre kvaliteten i saksbehandling og forvaltningsprosedyrer i forhold til spesialpedagogisk hjelp /spesialundervisning.

- Riksrevisjonens nylig gjennomførte forvaltningsrevisjon av grunnskolen reiser spørsmålet om det er elevgrupper i skolen som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen i tråd med opplæringsloven.
- PPT Nord-Trøndelag har signalisert behov for kompetanseutvikling gjennom Kunnskapsløftet.

- Henvendelse fra de private skolene i fylket peker på behov for økt forvaltningskunnskap knyttet til spesialundervisning.
- I drøftinger i fylkesmannens møter med barnehage- og skolefaglig ansvarlige, representanter for fylkeskommunen og Trøndelag kompetansesenter er det pekt på behov for mer kompetanse på området.
- Erfaringer fra Fylkesmannens klagebehandling og tilsynsarbeid underbygger behovet for kompetanseutvikling på dette feltet.
- Møter i september og november der omfang, innhold og målgruppe ble drøftet. Deltakere i disse møtene var repr. for kommunene (barnehage-/skolefaglig ansv.), fylkeskommunen (rektorer, PPT, repr. for fylkesutdanningsjefens kontor), Trøndelag kompetansesenter og Fylkesmannen.

Målgruppe for prosjektet: Skoleeier (barnehage/ skolefaglig ansvarlig) i kommunene
Repr. for fylkesutdanningsjefen
Rektorer- og barnehageledere
PPT
Pedagoger i barnehagene og skolene

Hovedmål:

Barn under opplæringspliktig alder og elever i grunnopplæringen i Nord-Trøndelag får ivaretatt sine individuelle rettigheter med hensyn til spesialpedagogisk hjelp/ spesialundervisning, jf. opplæringsloven med forskrifter.

Delmål 1

Barn under opplæringspliktig alder og elever i grunnopplæringen i Nord-Trøndelag er sikret at det skjer en riktig saksgang/saksbehandling i forbindelse med enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp/ spesialundervisning, jf. Opplæringsloven.

Delmål 2

Barn under opplæringspliktig alder og elever i grunnopplæringen i Nord-Trøndelag skal være sikret at gjennomføringen av spesialpedagogisk hjelp/ spesialundervisning er i samsvar med rettigheter nedfelt i opplæringsloven, samt i vedtak om spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning.

Delmål 3

Elever i Nord-Trøndelag skal være sikret riktige prosedyrer for inntak til særskilt tilrettelegging, jf. forskrift til opplæringsloven § 6.7.

Prosjektet er inndelt i tre faser med ulike målgrupper, og arbeidet skjer på samlinger og i den enkelte kommune/fylkeskommunen, skole og barnehage:

Målgruppe:	Fase1(vår 07)	Fase2 (høst 07)	Fase 3 (vår 08)
Barnehage- og skolefaglig ansvarlig (skoleeier), repr. for fylkeskommunen, PPT-ledere	-----		
Rektorer i grunnskoler og videregående skoler, barnehagestyrere og ansatte i PPT	-----		
Pedagogisk personale i skole og barnehage	-----		

32.6 Utviklingsarbeid – Urfolk og nasjonale minoriteter

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag skal ikke rapportere her.

32.7 Opplæring innenfor kriminalomsorgen

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag skal ikke rapportere her.

3.4.3 Resultatområde 38: Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

38.3 Informasjon og veiledning

14 av 24 kommunene har private barnehager. Følgende tiltak ble iverksatt for å bidra til at kommunene praktiserer forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd:

- Veiledning om dette temaet er gitt via telefon og e-post. Det har vært mange henvendelser knyttet til praktisering av økonomisk likeverdig behandling.
- Det har vært gjennomført møter med enkeltkommuner og barnehageeiere ut fra meldt behov fra kommunene og/eller barnehageeier.
- Nord-Trøndelag har et ”Storkommunenettverk” som har eksistert i mange år. Dette nettverket består av representanter fra kommuneadministrasjonen i de 5 største kommunene i Nord-Trøndelag. Økonomisk likeverdig behandling har vært ett av temaene som ble tatt opp på nettverksmøter i 2007.

38.4 Tilsyn

I 2007 ble det foretatt 5 tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet hvor metoden systemrevisjon ble benyttet. Totalt ble det benyttet 0,9 årsverk.

Tilsyns-objekt	Tema – myndighetskrav	Avvik	Merknad	Ressursbruk, ukeverk	Kommentar
Snåsa	Kommunens plikt til å oppfylle lovens krav om tilsyn, jf barnehageloven § 16. Tema for tilsynet var kommunens plikt som tilsyns-myndighet i henhold til barnehagelovens § 2 niende ledd.	<u>Avvik nr 1:</u> Avvik fra barnehageloven § 2 niende ledd	0	9	
Frosta	Kommunens plikt til å oppfylle lovens krav om tilsyn, jf barnehageloven § 16. Tema for tilsynet var kommunens plikt som tilsynsmyndighet i henhold til barnehagelovens § 2 niende ledd.		0	9	
Stjørdal	Kommunens plikt til å oppfylle lovens krav om tilsyn, jf barnehageloven § 16. Tema for tilsynet var kommunens plikt som tilsyns-myndighet i henhold til barnehagelovens § 2 niende ledd.	<u>Avvik nr 1:</u> Avvik fra barnehageloven § 16 første ledd og § 2 niende ledd samt gjeldende forskrift (Rammeplan for barnehagen)	0	8	
Levanger	Kommunens plikt til å oppfylle lovens krav om tilsyn, jf barnehageloven § 16 Kommunen som godkjennings-myndighet jf. barnehageloven §§ 10 og 11, jf. barnehageloven §§ 1 og 2 Kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning jf. barnehageloven §§ 17 og 18.	0	0	7	

Tilsyns-objekt	Tema – myndighetskrav	Avvik	Merknad	Ressurs- bruk, ukeverk	Kommentar
Verdal	<p>Kommunens plikt til å oppfylle lovens krav om tilsyn, jf barnehageloven § 16</p> <p>Kommunen som godkjenningsmyndighet jf. barnehageloven §§ 10 og 11, jf. barnehageloven §§ 1 og 2</p> <p>Kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning jf. barnehageloven §§ 17 og 18.</p>	<p><u>Avvik nr 1:</u> Avvik fra barnehageloven §10 første ledd, jf. §16</p> <p><u>Avvik nr 2:</u> Barnehageloven § 16, jf. § 18 første og andre ledd</p>	0	7	

3.4.4 Resultatområde 39: Oppgaver tilknyttet barnehageløftet og annet utviklingsarbeid

39.1 Utbygging

Fylkesmannens tiltak for å bidra til at kommunene følger opp plikten om å sørge for at det finnes et tilstrekkelig antall barnehageplasser (jf. barnehageloven § 8 annet ledd):

- Gjennom det årlige **spørreskjemaet til kommunene** fikk fylkesmannen tidlig i 2007 informasjon om kommunenes status for full barnehagedekning. Samtlige kommuner svarte, og dette spørreskjemaet virket både som et redskap for å sette fokus på et aktuelt område, samt at det ga oss oppdatert kunnskap om barnehagesektoren. Denne informasjonen ble via Tilstandsrapport 2007 formidlet til samtlige kommuner i fylket.
- **”Regional sluttspurt”**, en regional utbyggingskonferanse i samarbeid med fylkesmennene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre & Romsdal fylke i Ålesund 06.03.07. 6 kommuner fra Nord-Trøndelag deltok med ca. 10 deltakere til sammen.
- **Dialogmøte** blir gjennomført i forkant av alle tilsyn, og da blir aktuelle utfordringer i kommunen drøftet med bl.a. rådmann og barnehageansvarlig. Det ble bl.a. gjennomført dialogmøter med de to kommunene som har hatt de største utfordringene med hensyn til full barnehagedekning (Levanger og Stjørdal).
- **Studietur** til Oslo for skole- og barnehageansvarlig i fylket. Der var bl.a. full barnehagedekning ett av temaene, og det ble foretatt barnehagebesøk.
- **Storkommunenettverket**, jf. pkt. 38.3. Arbeidet med å nå full barnehagedekning har vært et sentralt tema på disse nettverksmøtene i 2007.

Fylkesmannens tiltak for å følge opp kommuner som hadde et stykke igjen for å nå målet om full barnehagedekning:

- **”Regional sluttspurt”**, en regional utbyggingskonferanse i samarbeid med fylkesmennene i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre & Romsdal fylke i Ålesund 06.03.07. 6 kommuner deltok fra Nord-Trøndelag, ca 10 deltakere. Den kommunen i Nord-Trøndelag som hadde de største utfordringene våren 2007, ble tilbudt gratis deltagelse for 3 deltakere på konferansen (5 deltakere fra kommunen deltok på konferansen).
- **Dialogmøte** blir gjennomført i forkant av alle tilsyn, og da blir aktuelle utfordringer i kommunen drøftet bl.a. med rådmann og barnehageansvarlig. Levanger og Stjørdal var de kommunene i Nord-Trøndelag med de største utfordringene i forhold til full barnehagedekning, og begge har i 2007 hatt dialogmøte med fylkesmannen.

Tidlig i 2007 så det ut til at Stjørdal kommune ikke ville nå målet om full barnehagedekning, men ved bl.a. bruk av faste plasser i midlertidige lokaler oppnådde kommunen full barnehagedekning i 2007. Levanger kommune fikk flere søkere enn forventet, og kom ikke i mål i 2007 som planlagt, men kommunen vil med stor sannsynlighet nå målet i 2008.

39.2 Kvalitetsutvikling

Kompetansetiltak og samarbeid:

Kompetansetiltak som er gjennomført for barnehagepersonale: Informasjonsinnhenting fra kommunene ved hjelp av et årlig spørreskjema , og bearbeiding av informasjon gitt av kommunene. ”Det er hverdagen det skal handle om” var tittelen på årets barnehagekonferanse, som i 2007 ble arrangert for niende gang. Tema var språk og språkutvikling. Ca. 280 personer deltok på konferansen.	Fylkesmannens samarbeid med barnehageeiere, kommunene som barnehagemyndighet, regionale høgskoler og andre: Kommunene Denne konferansen ble arrangert i samarbeid med høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT), Utdanningsforbundet, Fagforbundet og KS.
Forskningsdagene 2007 Temadag med fokus på identitet, kultur, kulturmøter og medvirkning	HiNT
Røstadsseminaret 2007 Forelesninger både i HiNT sine lokaler på Namsos og Levanger. Mange forskjellige tema, for eksempel: <ul style="list-style-type: none">• Minoritetspråklige barn i barnehage• Matematikk i barnehagen• Voksenrollen• IKT i barnehagen	HiNT
Nettverket MOPEDA (Mulighets Orientert PEDagogisk Arbeid i barnehagen), her er ca 20 barnehager representert, stor interesse for dette nettverket.	Barnehager fra 7 kommuner.
Høsten 2007 ble det opprettet et Fagnettverk med deltakere fra de 9 kommunene som har barnehagefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen. Kvalitetsutvikling er hovedtema for dette nettverket, og det har som mål at alle kommunene i fylket på ulike måter skal få nytte godt av det arbeidet som skjer i dette nettverket.	Barnehageadministrasjonen i 9 kommuner deltar.
Høgskolen i Nord-Trøndelag hadde i 2007 et PUB-studie med ca. 30 deltakere. Fylkesmannen bidro med finansiering av to kursdager i digital kompetanse i barnehage som en del av dette studiet.	HiNT

<p>Kompetanseheving i forhold til minoritetsspråklige barn i barnehager</p> <p>Ti barnehager har deltatt i NAFOs prosjekt 1 og fem barnehager har deltatt i NAFOs prosjekt 2.</p> <p>Våren 2007 ble det avholdt to nettverkssamlinger og en storsamling for barnehagene. I tillegg har barnehagene fått veiledning fra høgskolen.</p> <p>Høsten 2007:</p> <p>Samling 1: fredag 28.09: Forskningsdagene på HiNT</p> <p>Samling 2: tirsdag 16.10 Samling på HiNT</p> <p>Samling 3: Fredag 30.11: Røstadsseminaret på HiNT</p>	<p>HiNT og NAFO.</p>
<p>Tidligere Interreg-prosjekt har vist at det er et stort behov for kompetanse i pedagogisk dokumentasjon. I Nord-Trøndelag ble det i 2007 gjennomført to kurs a 4 dager, hvert kurs med ca. 30 deltakere.</p> <p>Flere av disse kursdeltakerne deltok også på PUB-studiet, slik at kompetansen fikk større spredning. Noe som igjen har ført til et ennå større behov for flere kurs og lignende.</p> <p>På kurs 1 var 8 kommuner og 16 barnehager representert, på kurs 2 henholdsvis 8 kommuner og 18 barnehager.</p>	<p>Reggio Emilia-instituttet i Stockholm.</p>
<p>”Uke 36” – en kompetanseuke etter våre Interreg-prosjekt:</p> <p>03.09.07: Dialogkonferanse med ca. 700 deltakere fra Jämtland, Nord- og Sør-Trøndelag.</p> <p>04.09.07: Veiledning i MOPEDA-nettverket i Nord-Trøndelag</p> <p>05.09.07: Veiledning av nettverk i Sør-Trøndelag</p> <p>06.09.07: Konferanse i Sør-Trøndelag</p> <p>07.09.07: Veiledning av ett nettverk bestående av en barnehage fra Nord-Trøndelag og en barnehage fra Sør-Trøndelag</p>	<p>Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Trondheim og Stjørdal kommuner og Reggio Emilia instituttet i Stockholm.</p>
<p>Fylkesmannen har satt i gang et prosjekt som skal bidra til kunnskap om samsk språk og kultur i alle barnehager.</p> <p>Kursdag 06.12.07:</p> <p>Kompetansetiltak i forhold til arbeid med Likestilling i barnehagen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nettverk mellom barnehager • studietur 	<p>HiNT, kommunene i Nord-Trøndelag, Nord-Trøndelag fylkeskommune og KS</p> <p>Regionalt samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylke.</p> <p>HiNT, DMMH og høgskolen i Volda</p>

<ul style="list-style-type: none"> • nasjonal konferanse (se også pkt. 39.3) <p>Gode forvaltningsrutiner: Fylkesmannen satte i 2007 fokus på forvaltningsprosedyrer og saksbehandling for å bedre kvaliteten på forvaltningen og saksbehandling på det spesialpedagogiske saksområdet. Prosjektet omfattet også barn under opplæringspliktig alder med behov for spesialpedagogisk hjelp. Prosjektet er omtalt under pkt.32.5 i årsrapporten.</p> <p>Barnehage- og skolefaglig samling</p> <ul style="list-style-type: none"> • 27.04.07 Tema bl.a.: Stortingsmelding nr. 16og ingen sto igjen. <p>Jevnlige møter med HiNT</p> <p>På oppfordring fra kommuner har Fylkesmannen, bidratt med forelesninger på planleggingsdager og lignende. Tema: Barns rett til medvirkning.</p>	<p>Trøndelag kompetansesenter, kommunene, fylkeskommunen og KS</p> <p>KS</p> <p>HiNT</p> <p>Nærøy kommune</p> <p>Steinkjer kommune</p>
--	--

Fylkesmannens samlede ressursbruk i forhold til arbeidet med kvalitetsutvikling:

Ressurser i årsverk:	Driftsmidler i kr.:
0.7 årsverk	Ca. kr 500 000 inkl. kr 100 000,- i likestillingsmidler.

Hvordan fylkesmannen har lagt til rette for kvalitetsutvikling på kommunalt nivå:

- Kompetansemidler totalt kr 775 000,-.
- 22 av 24 kommuner søkte på kompetansemidlene. Alle som søkte, fikk midler.
- 2 regioner søkte om midler for flere kommuner samlet (henholdsvis 3 og 6 kommuner)
- Kr. 32.000 av totalt kr 775.000 ble benyttet til Dialogkonferanse 03.09.07. Samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Trondheim kommune og Stjørdal kommune, men åpen for alle barnehager i begge fylkene. Ca. 700 deltakere, både førskolelærere og assistenter.
- En region satser bl.a. på kurs i pedagogisk dokumentasjon.
- Fylkesmannen har mottatt rapporter over bruk av midlene fra 19 kommuner.

- o Da midlene ble tildelt sent i 2007, har flere kommuner rapportert om at midlene ble satt på fond og skal brukes i henhold til opprinnelig plan først i 2008, se oversikt nedenfor.

Rapportering på kompetansemidler i tråd med rapporteringskrav i fullmaktsbrev av 02.05.07:

Kommuner/FM	Tiltak	Antall	Priv.	Komm.	Yrkesgrupper
Steinkjer	Planlagte og gjennomførte tiltak:				
	Alle barnehagene i kommunen: Glød, inspirasjon og arbeidsglede (Planlegges gjennomført i sept. 2008.)	36	27	9	Styrere
	Haugtussa barnehage m. veileder fra høgskolen i Bodø: De minste barna i samlingsstunda (Våren 2008)	13	13		Styrer, pedagogiske ledere og assistenter
	Kurset "Barns medvirkning – de voksnes ansvar" Kurs for barnehageansatte med Torgeir Alvestad som foreleser. (Gjennomført i februar 2008)	147	84	81	Styrere, pedagogiske ledere og assistenter
	Sørli barnehage: Prosjekt: "Sammenheng mellom motorikk og språk. (våren 2008)	12		12	Styrer, ped ledere, assistenter og spesialpedagog.
	Byafossen og Fagerheim barnehage: Prosjekt " Skolestarterne våre (2008)	10	6	4	Styrere, ped.ledere, ergoterapeut og studenter
	Dalbygda familiebarnehage: Prosjekt: Hvordan bruke det vi finner i naturen som formingsmateriale? (våren 2008)	4	4		Styrer og assistenter

	<p>Søndre Egge, Vårtun, Nordre Kvam og Vikingen barnehager, Egge barneskole og foreldre i kretsen: Prosjekt "Hvordan sikre en bedre overgang fra barnehage til skole?" (2008)</p>	17	5	12	Styrere, ped ledere, rektor, klassestyrer og 2 foreldre.
	<p>Sekretær i prosjekt "Barns medvirkning". (Delprosjekt i Kvalitetskom. prosjektet.) Midler til avlønning av 10% sekretær for å skrive ut prosjektet (våren 2008)</p>	7	3	4	Styrere, ped, ledere, assistenter, konsulent og repr. fra organisasjonene
	<p>Rammeplanmøter Nettverksjobbing Midler avsatt til forelesere, møterom og servering på rammeplanmøter/nettverksjobbing. (20008)</p>	Ca. 50 Varierer	25 Varierer	25 Varierer	Styrere, ped. ledere, assistenter og konsulenter.
	<p>Det er brukt ca. 20 000 av 45 000 kr som Namsos kommune fikk innvilget. Det resterende beløp er ført på prosjektkonto, og vil bli brukt sammen med kommunale midler til kompetansetiltak i løpet av våren. Det skal arrangeres kurs 6. mars i "Snakkepakken" hvor alle tilsatte i kommunale og private barnehager skal delta. Kostnader er stipulert til ca. 100 000.</p>				
Namsos	"Likestilling"				styrere
	"Steg for steg"				Ass. og ped.
	<p>Midlene er benyttet slik: Felles kursdag for alle ansatte - i Meråker: Kari Pape: "Ny rammeplan og voksenrollen!"</p>				
Meråker					

	<p>Felles kursdag for alle ansatte sammen med alle barnehageansatte i Frosta kommune på Svebergtunet i Malvik: Ole M. Kjørkol: "Positivisme - ikke kos med misnøye". Felles kursdag for alle ansatte sammen med ansatte på barnetrinnet ved Meråker skole: Erling Roland: "Hvordan møte barn som utfordrer oss?" Førstehjelpskurs for alle ansatte. Div. kurs for ansatte i barnehageadministrasjonen og ansatte ved Tollmoen og Kopperå barnehager: "Motorikk, lek og læring", "En barnehage for voksne - ergonomi og kroppsbruk", "Fagdag for førskolelærere ved DMMH," "Barn, sorg og skole", m.m.m. (Antall deltakere har variert: Sektorsjef, styrere, ped.ledere og fagarbeidere/assistenter. Videreutdanning i sør-samisk: 1 ped.leder fra Kopperå barnehage har deltatt i opplegg gjennom det sør-samiske senteret på Røros. Utgiftene dekkes over eget sør-samisk studiestipend. (Vedkommende flyttet over til fast stilling i skolen fra 01.11.07.)</p>			
<p>Stjørdal</p>	<p>Disse midlene er benyttet til disse formålene: Etter søknad fra barnehagene: Eventyrskogen familiebarnehage v/Laila Hofstad: kr. 1.300,- Halsen og Øverland barnehager: kr. 5.200,- Toppen familiebarnehage v/Anett Brandsæter: kr. 3.000,- Flora barnehage: kr. 2.600,- Øvrig kompetansetiltak: Lederoppfølging av pedagogiske ledere i kommunale og private barnehager: kr. 135.000,-</p>			

	Deltagelse i Reggio Emilia -prosjekt, med tur til Stockholm for styrene: kr. 85.200,-							
Frosta	Ikke rapportert							
Leksvik	Ikke rapportert							
Levanger	Pedagogisk ledelse	Ca 80	Alle	Alle	Alle	Styrene Pedagogiske ledere		
	Voksenrollen, arbeidsmiljø Barns rett til medvirkning	23	2 barnehg.			Alle		
	Samarbeid skole	Ca10	1barnehg	1barnehg + 1 skole		Pedagoger i barnehage+SFO Lærere i 1. og 2. kl.		
	Barns medvirkning med hovedvekt på samtaler med barn	Ca 15	2 bhg.			Alle		
	Barns medvirkning	Ca.200	Alle	Alle	Alle	Assisterter Barne-og ungdomsarbeidere		
	Pedagogisk ledelse	Ca 80	Alle	Alle	Alle	Styrene Pedagogiske ledere		
	* Teamarbeid og teamledelse omfatter både pedagogisk ledelse og samarbeid barnehage- skole. ** Studietur med deltakelse på "Sandefjordskonferansen, en nasjonal tverrfaglig og tverretattlig konferanse med tema "Gi aldri opp et eneste barn". Omfatter både pedagogisk ledelse og samarbeid barnehage-skole.							
Verdal	Kurs: Lyttende pedagogikk	19	10	9		Ped.ledere		

Lokale samlinger: * Teamarb/ teamledelse	19	10	9	Styrere + rådgiver (sammen med rektorer)
Studietur: ** B.hagens og skolens sos. mandat	19	10	9	Styrere + rådgiver (sammen med rektorer)
Nasjonal konferanse: Kompetanse/Pedagogisk ledelse	3		2 + 1	Styrere + rådgiver
Regional konferanse: Språkstimulering	12	4	8	Styrere/ped.ledere
Lokal ped. ledersamling: Barns medvirkning	36	13	23	Ped.ledere
Lokal ped. ledersamling: Rammeplan kap. 2 og 4	48	26	22	Ped.ledere
Lokal ped.ledersamling: Pedagogisk dokumentasjon	48	25	23	Ped.ledere
Kommunal kursdag: Mange intelligenser i barnehagen	186	83	103	Styrere, ped.ledere, assistenter
Kurs: Alle ansatte i oppvekstsektoren * Teamarb/ teamledelse	450 inkl. skole	80	105	Barnehageansatte + rådgiver (sammen med skole)
Internopplæring gjennomføres på plandager og pers.møter: Rammeplanen implementeres i barnehagen Ekstern kurs: Rammeplanen implementeres i barnehagen Enkel innføring for alle ansatte. Intern opplæringsdag: IKT i barnehagen TRAS (Tidlig registrering av språk)	11	11		Alle; assistenter,ledere, pedagoger
En pedagogisk leder i videreutdanning m. fokus på barns med-virkning	1			Pedagog
Gjennomføre bedriftsinterne adm.kurs for styrer	1			styrer

Mosvik

	Delta på Fylkesmannens studietur november	2				Etatsleder og skoleeier
	Delta på Fylkesmannens samlinger vedr barnehage	2				Daglig leder og etatsleder
Verran	Ulike kompetansetiltak i hver barnehage:					
	Malmli barnehage: Barnehagekonferanse	3				Assistent og ped.leder/styrer
	Malmli barnehage: Førstehjelp	6				Assistent og ped.leder/styrer
	Malmli barnehage: "Små matematikere teller også"	3				Assistent og ped.leder/styrer
	Malmli barnehage: Observasjonsmetode "Alle med"	3				Assistent og ped.leder/styrer
	Strandveien: Sang kurs Kor artig kurs	4			x	
	Strandveien: "Alle med" kartlegging.	14			x	
	Strandveien: Barnehagekonferanse	10			x	
	Strandveien: "Snakkepakken" konkretiseringsmaterieill	4			x	
	Follafooss: Barnehagekonferanse	7		x		Assistent, barne- og ungdomsarbeidere, barnepleier og førskolelærere.
	Follafooss: Datakurs	7		x		Assistent, barne- og ungdomsarbeidere, barnepleier og førskolelærere.
	Follafooss: Sjømatprosjekt	2		x		Førskolelærere
	Follafooss: Lyttende pedagogikk	2		x		Førskolelærere

	Follafooss: Røstadsseminar	8	x	Assisterer, barne- og ungdomsarbeidere, barnepleier, og førskolelærer.
	Follafooss: Korårti kurs	2	x	Assistent og førskolelærer.
	Pedagogisk ledelse: <ul style="list-style-type: none"> • Kommunalt prosjekt "Vi er i endring" • PUB –studiet • Regional samling 	13 2 3	13 2 3	Assisterer, ped.leedere, styrer, lærlinger og rådgiver oppvekst Ped.leder Styrer, ped.leder og rådgiver oppvekst
Namdalseid	Barns medvirkning: <ul style="list-style-type: none"> • Kurs m/Kari Pape 	6		Ped-ledre, styre og rådgiver oppvekst
	Språkmiljø og språkstimulering: <ul style="list-style-type: none"> • Kommunal kursdag m/Birgitte Hildring • Gi rom for lesing 	16 6		Assisterer, ped.leedere, styrer, lærlinger og rådgiver oppvekst Ped.leder Assistent/ped-leedere/styrer
	Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole: <ul style="list-style-type: none"> • Hospitering/besøk 	5		Ped.leedere/lærer 1. årstrinn og styrer
	Barn med nedsatt funksjonsevne og barn med andre funksjonshemninger <ul style="list-style-type: none"> • Samling og ingen stod igjen • Kurs Fumlere og tumlere 	2 1		Styrer Ped.leder
Inderøy	Ikke rapportert			
Snåsa	Se rapport Lierne			
	Lierne kommune rapporterer for kompetansemidler til Styrenettverket i Indre Namdal. Da midlene kom på plass så sent i 2007 er midlene ikke benyttet til mer enn ett		Vet ikke sikkert hvor mange som vil	Studieturen til Stockholm: styrere og pedagogiske ledere. Pedagogisk dokumentasjon: Alle yrkesgrupper i bhg. 25 personer drar på studietur til
Lierne				

	<p>styrenettverk for å planlegge og til å starte på med å bli kjent med pedagogisk dokumentasjon som arbeidsmetode, men resten av midlene vil bli brukt våren 2008.</p> <p>Studietur til Stockholm til Reggio Emilia Institutet med foredrag torsdag av Anna Barsotti og fredag av Greger Røsnes. I tillegg skal vi gjøre studiebesøk i 2 barnehager. 3 dagers kurs i pedagogisk dokumentasjon er bestilt. Maria Hedberg vil i løpet av februar – april 2008 ha kurs for oss i Indre Namdal.</p> <p>I styrenettverksmøte til planlegging og starte med å bli kjent med pedagogisk dokumentasjon som arbeidsmetode. Skal i tillegg ha neste møte i styrenettverket 23. januar der vi fortsetter arbeidet.</p>		bli med der.	Stockholm, 30 personer vil delta på 3 dagers kurs i pedagogisk dokumentasjon.
--	--	--	--------------	---

Røyrvik	Se rapport Lierne						
Namsskogan	Se rapport Lierne						
Grong	Se rapport Lierne						
Høylandet	Se rapport Lierne						
Overhalla	Språkmiljø og språkstimulering. Deltakelse "Klikk der" Overhalla fikk tildelt kl 24.000,- i statlige kompetansemidler i 2007. Vi har valgt å sette av kr 15.000,- av dette i på bundet driftsfond i 2007. I 2006 avsatte vi kr 10209, og har nå til sammen kr 25209,- avsatt. I forbindelse med godkjenning av kompetanseplan for 2008, blir det bestemt hva de oppsparte midlene skal brukes til (privat og kommunale barnehager). Det forutsettes at midlene brukes i sin helhet i 2008.	4	1	3	Styrene + barnehageansvarlig (kommunal dekking)		
Fosnes	Ikke søkt midler						
Flatanger	Ikke søkt midler						
Vikna	Se rapport Nærøy						
Nærøy	Felles rapport Nærøy, Vikna og Leka				Nærøy, Vikna og Leka kommune har i samarbeid utarbeidet en kompetansehevsplan for 2007. Det er ikke enkeltstående barnehager som har søkt om midler, men alle tiltakene har vært åpne for alle kommunale og private barnehager i Ytre Namdal. Vi ser en stor fordel med å samarbeide om kompetansehevinga innenfor barnehagesektoren. Vi ser fram til å fortsette dette samarbeidet også i 2008.		

Vikna og Nærøy	Månedlige nettverksmøter: Ped.ledelse Barns medvirkning	18	7	11	Styrere
Nærøy, Vikna, Leka	Kurs IOP: Ped.ledelse. Barn med nedsatt funksjons- evne	13	5	8	Styrere, ped.ledere, spes.ped førskoletiltak
Nærøy, Vikna, Leka	Kurs, den nye rammeplanen: Barns medvirkning	43	11	32	Styrere, ped.ledere, assistenter, PPT.
Nærøy, Vikna, Leka	Kurs, Barns medvirkning – veien videre	100	24	76	Styrere, ped.ledere, assistenter
Nærøy, Vikna, Leka	2 nettverksmøter for alle barnehageansatte: Barns med-virkning	100	24	76	Styrere, ped.ledere, assistenter
Nærøy, Vikna, Leka	1 nettverksmøte for styrere: Overgang barnehage-skole	18	7	11	Styrere
Leka	Se rapport Nærøy				
Fylkesmannen	Dialogkonferanse	Ca. 700			Alle yrkesgrupper i barnehagen.

Innhenting av informasjon via fylkesmannens årlige spørreskjema til kommunene er et viktig tiltak for å rette fokus på sentrale områder av den statlige barnehagepolitikken. En sammenfatning av svarene på spørreskjemaet ble presentert i Fagrapport 2007. Informasjonen vi får fra kommunene og Fagrapporten bidrar til å rette fokus, gi informasjon og spre erfaringer om aktuelle tema, og er dermed et viktig tiltak i fylkesmannens arbeid. (se også resultatområde 39.1 og 39.2).

- Manifest mot mobbing

Tiltak

Tiltak	Ressursbruk, personalressurs: driftsmidler:	Ressursbruk, driftsmidler:
Årets spørreskjema hadde ett spørsmål om kommunenes arbeid med Manifest mot mobbing . Kommunenes svar ble presentert i Fagrapport 2007. Temaet er også tatt opp på MOPED-nettverk, jf. 39.2.	0,01 årsverk	Jf. 9.2

- Tilgjengelighet/universell utforming

Tiltak	Ressursbruk, personalressurs:	Ressursbruk, driftsmidler:
Temaet er tatt opp i møter og konferanser i forbindelse med utbygging, jf. 39.1.	0,01 årsverk	

- Minoritetsspråklige barn

Tiltak

Kompetanseheving i forhold til **minoritetsspråklige barn i barnehager**

Ti barnehager har deltatt i NAFOs prosjekt 1 og fem barnehager har deltatt i NAFOs prosjekt 2. Våren 2007 ble det avholdt to nettverkssamlinger og en storsamling for barnehagene. I tillegg har barnehagene fått veiledning fra høgskolen.

Høsten 2007:

Samling 1: fredag 28.09: Forskningsdagane på HiNT

Samling 2: tirsdag 16.10 Samling på HiNT

Samling 3: Fredag 30.11: Røstadsminaret på HiNT

Ressursbruk, personalressurs:	Ressursbruk, driftsmidler:
0,1 årsverk	

○ Handlingsplan for likestilling i barnehagen

Tiltak

Hovedstrategien i arbeid knyttet til handlingsplanen om **likestilling i barnehagen** har vært å bidra til helhet og sammenheng ved å se likestilling som en naturlig del i mye av kvalitetsarbeidet ute i kommunene og barnehagene. Det er viktig for oss å få likestillingsperspektivet til å bli like selvfølgelig som andre perspektiv som må inn i planleggings- og vurderingsarbeidet.

Eksempler på spesielle tiltak:

- Spørreskjema 2007
- Tilstandsrapport 2007
- Fagrapport 2007
- Nettverk mellom barnehager (to ulike nettverk)
- Forskningsprosjekt ved høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT)
- Bidrag på den nasjonale landskonferansen i 2007 fra forskningsgruppen ved HiNT. Tittelen på innlegget var ”Myter og realiteter; likestilling i barnehagen” på konferansen.
- Studietur til Helsinki. Her deltok den regionale utviklingsgruppa knyttet til arbeid med likestilling i barnehagen. Representanter fra fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag og Møre & Romsdal fylke deltok sammen med deltakere fra de tre høgskolene, fra kommuner og barnehager. I tillegg til besøk på universitetet i Helsinki og i barnehage, var mye av turen viet erfaringspredning mellom deltakerne. Alle hadde forberedt og presenterte sitt arbeid med handlingsplanen.

Ressursbruk, personalressurs:	Ressursbruk, driftsmidler:
0,1 årsverk	Ca. 100.000

3.5 Barne- og likestillingsdepartementet

3.5.1 Resultatområde 42: Familierett

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Antall henvendelser om råd og veiledning vedrørende barneloven er gradvis redusert etter at behandling av barnefordelingssaker ble overført til domstolene. Det er få saker om reisekostnader ved samvær og det er ikke mottatt saker som gjelder stadfesting av foreldreavtaler, søknad om dekning av reisutgifter knyttet til meklingsattest eller klager på at meklingsattest ikke blir utskrevet. De to sistnevnte type saker overføres fra 01.01.08 til Bufetat sammen med øvrige meklingsoppgaver, mens de resterende blir igjen i Fylkesmannens saksportefølge. Meklingsoppgavene overføres til Barne,- ungdoms- og familieetaten (Buf etat) fra 01.01.08. I den forbindelse har det vært møter med Barne- og likestillingsdepartementet knyttet til den praktiske gjennomføringen, herunder overføring av kunnskap og kompetanse fra Fylkesmannen til Bufetat. Det har også vært samarbeid med det regionale Buf-kontor og da i hovedsak knyttet til de konkrete arbeidsoppgavene som meklingsfeltet innebærer. Fylkesmannen benytter anledningen til å ønske Bufetat lykke til med det nye arbeidsfeltet og føler oss trygge på at det blir godt i varetatt. Det er et godt kvalifisert og stabilt meklerkorps som Bufetat overtar ansvaret for.

42.1 Ekteskapsloven

Det ble innvilget 288 separasjoner og 255 skilsmisser i 2007.

Vi mottok i 2007 en søknad om inngåelse av ekteskap før fylte 18 år. Søknaden ble returnert pga mangelfull utfylling.

Vi mottok ingen klagesak på nekting av vigsel i 2007.

42.2 Anerkjennelsesloven

Fylkesmannen godkjente 16 utenlandske skilsmisser i 2007.

42.3 Barneloven

Fylkesmannen behandler saker om reisekostnader ved samvær og stadfesting av foreldreavtaler. Det er behandlet tre saker om reisekostnader ved samvær og ingen saker om stadfesting av avtaler

42.4 Mekling og meklingsinstituttet

Det er ikke mottatt klager på at mekler ikke har skrevet ut meklingsattest. Det er heller ikke mottatt søknader om dekning av reiseutgifter fra foreldre som har vært til meklingsattest. Hovedtyngden av meklingsoppgavene foregår fortsatt ved de to familievernkontorene i fylket. Det er et sterkt fagmiljø ved familievernkontorene og i meklingskorpset som er der. Det er i tillegg fire eksterne meklere i fylket som med sin solide erfaring utgjør en viktig del av meklerkorpset. Det har i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vært avholdt to fagkonferanser for meklerne i fylket.

Følgende konferanser ble gjennomført:

- En to-dagers fagkonferanse med tema: "Grenslandet meklingsattest og terapi", "Praktisering av samvær når foreldrene lever i stor konflikt med hverandre", "Krisen og sjokket ved hurtig brudd i en familie".
- En dagskonferanse med tema: "Barns perspektiv og stemme i meklings-saker" og "Hva skjer etter meklingsattest – barnets stemme i rettsforhandlinger".

42.5 Veiledning

Antall henvendelser om råd og veiledning etter barneloven er blitt betraktelig mindre etter at behandling av barnefordelingssakene ble overført til domstolene. For 2007 er denne tendensen enda tydeligere, og vi stiller derfor spørsmål om hensiktsmessigheten i at råd- og veiledningsfunksjonen ligger til Fylkesmannen etter at behandlingen av sakene er overført til en annen etat. Fylkesmannens kompetanse og kunnskap blir etter hvert redusert når embetet ikke lenger har saksbehandlingsoppgaver på området.

3.5.2 Resultatområde 43: EØS-avtalens finansielle ordninger

Ikke aktuelt

3.5.3 Resultatområde 44: Familievern

I påvente av nye retningslinjer for gjennomføring av tilsyn er det ikke gjennomført tilsyn ved familievernkontorene i fylket. Det er ikke mottatt noen klager fra brukere av familievernkontorene.

3.5.4 Resultatområde 45: Barnevern

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Barneverninstitusjoner Fylkesmannen har inntrykk av at beboerne ved barneverninstitusjonene i Nord Trøndelag samlet sett får en forsvarlig og respektfull omsorg. Vi har også inntrykk av at bestemmelsene i lov og forskrifter som regulerer beboernes rettigheter blir fulgt opp av institusjonenes ledelse og ansatte på en god måte. Fylkesmannen har også erfart at de fleste beboerne på institusjonene er kjent med mange av sine rettigheter, og med mulighetene til å kontakte tilsynsmyndigheten ved behov. I institusjonene vil det imidlertid være perioder hvor arbeidet og utfordringene rundt enkelte beboerne kan være ekstra krevende. Vi vil i den sammenheng uttrykke bekymring for den sterke økningen i antallet tvangsvedtak, dette selv om de fleste vedtakene har vært i samsvar med rettighetsforskriftens bestemmelser. Det er viktig at ledelse og ansatte ved institusjonene har en fortsatt høy bevissthet og en løpende intern dialog, om beboernes rettigheter og praktiseringen av rettighetsforskriftens bestemmelser. Barneverninstitusjonenes viktige og krevende oppgaver må planlegges og utføres slik at det brukes minst mulig tvang. Fylkesmannen vil som tilsynsmyndighet derfor følge nøye med i utviklingen av bruk av tvang i barneverninstitusjonene i 2008.

Kommunale barneverntjenester Etter Fylkesmannens vurdering får mange barn som lever i en utsatt omsorgssituasjon god hjelp av de kommunale barneverntjenestene i fylket. Av de 24 kommunene i fylket har 18 kommuner valgt å legge sine tjenester i fem interkommunale løsninger. Dette for å lage større og mer robuste tjenester med større fagmiljø og bedre muligheter for fagutvikling og god saksbehandling. Rammebetingelsene for barneverntjenestene i vårt fylke har vært omtalt og drøftet i mange ulike sammenhenger. Nord-Trøndelag har i flere år, i følge offisiell statistikk, vært blant de fylkene med færrest ansatte i barneverntjenestene fylkene sett under ett. I 2007 har det likevel vært en økning med ca. 10 fagstillinger totalt i kommunene. Men samtidig har det også vært en sterk økning i antall nye meldinger, og en tilsvarende økning i antallet brudd på lovbestemte tidsfrister i saksbehandlingen av nye meldinger. I løpet av de ti siste årene har økningen i antall nye meldinger vært på ca. 85 prosent i vårt fylke. Med bakgrunn i dette har flere kommunale barnevernledere overfor Fylkesmannen, uttrykt sterk bekymring for at rammebetingelsene ikke er i samsvar med de reelle og endrede behov. Til tross for at mange barn får god hjelp av barnevernet i vårt fylke, finner Fylkesmannen med bakgrunn i de foreliggende opplysninger, å ville følge utviklingen nøye i 2008, særlig i forhold til om barn som trenger hjelp fra barneverntjenesten får rett hjelp til rett tid.

45.1: Tilsyn med barneverninstitusjoner

I) Tilsyn med barneverninstitusjonene

Fylkesmannen har hatt tilsyn med følgende seks institusjoner:

Bakkan bokollektiv (privat), Håndverkgården a/s (privat), Rostad ungdomsheim (privat), Karienburg ungdomsheim (statlig), Spillumheimen barneverninstitusjon (statlig) og Stjørdal ungdomssenter (statlig).

Individtilsyn

Det er gjennomført 21 individtilsyn hvorav 10 uanmeldte. Ved individtilsynene har vi tatt kontakt med samtlige av de tilstedeværende beboerne. Dette for å høre den enkelte beboers syn på oppholdet og informere om tilsynets arbeid. I tillegg til de ordinære tilsynsbesøkene har Fylkesmannen ved behov, både telefonisk og i møter, bistått institusjonene med råd og veiledning, vesentlig om juridiske spørsmål. Institusjonene har også varslet tilsynsmyndigheten hvis særlige forhold har oppstått i institusjonen mellom tilsynsbesøkene, og som det har vært viktig å informere tilsynsmyndigheten om. Det har blitt gjennomført ekstra tilsynsbesøk ved enkelte institusjoner i forbindelse med klager fra beboerne, eller ved andre forhold som tilsynsmyndigheten har funnet grunn til å undersøke nærmere.

Systemrevisjoner

Det ble gjennomført tilsyn med systemrevisjon ved samtlige av de seks barneverninstitusjonene i fylket. Tilsynsystema som ble tatt opp var blant annet institusjonenes håndtering av politiattester for ansatte, urinprøvetaking av beboere og oppbevaring av beboernes økonomiske midler. Fylkesmannen fant to avvik og ga ni merknader under systemrevisjonene. Alle avvikene var lukket av de aktuelle institusjonene ved utgangen av året.

Bruk av tvang

Fylkesmannen kontrollerte til sammen 138 vedtak om bruk av tvang i barneverninstitusjonene, mot 44 vedtak i 2006. Bruk av tvang har i hovedsak blitt brukt i akutte faresituasjoner etter § 18 i rettighetsforskriften. Videre har det vært fattet en god del vedtak om inndragning av mobiltelefon i kortere perioder etter §§ 9 og 22 i samme forskrift.

Klager fra beboerne

Fylkesmannen har mottatt åtte klager fra beboere på institusjonene. Disse har blitt behandlet i samsvar med rettighetsforskriftens bestemmelser. I 2006 var det behandlet 12 klager etter samme bestemmelse. I tillegg har vi mottatt flere telefoniske henvendelser med spørsmål om rettigheter fra enkelte beboere. Det har etter Fylkesmannens vurdering vært en økning av bevisstheten hos ansatte og beboerne i institusjonene over retten til å klage til tilsynsmyndigheten.

II) Tilsyn og oppfølging av den kommunale barneverntjenesten

Systemrevisjon

Det er utført systemrevisjon med barneverntjenesten i to kommuner. Tilsynsystemaene var initiert av Fylkesmannen og ikke gitt i form av et landsomfattende tilsynsystema. Ett av tilsynene omhandlet barneverntjenestens oppgaver ved plassering av barn i institusjon og fosterhjem, herunder kommunenes praksis for tiltaksplaner, omsorgsplaner, tilsynsførere og oppfølging av barn i institusjon, fosterhjem og fosterforeldre. Det andre tilsynet omhandlet kommunenes oppfølging av barn og foreldre etter vedtak om hjelpetiltak.

Det ble til sammen påpekt fem avvik under disse systemrevisjonene.

Klagesaker

Fylkesmannen mottok 22 klager på barneverntjenesten mot 14 forrige år. Av dette var det 19 klager/beklagelser på kommunens behandling av konkrete barnevernsaker (tilsynssaker), og tre saker var klager på kommunale enkeltvedtak.

45.2: Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen behandlet én sak om fritak for taushetsplikt. Det ble gitt samtykke til fritak.

45.3: Kompetansetiltak/Informasjonsvirksomhet

Fylkesmannen mottar en del henvendelser om råd og veiledning. Fylkesmannen organiserer også et fagnettverk for barnevernledere, og arrangerte i samarbeid med Bufetat v/fagteamet og fosterhjemstjenesten i Steinkjer en todagers fagkonferanse i barnevern. Et sentralt tema var utvikling av internkontroll i barneverntjenesten, samt gjennomgang av utvalgte bestemmelser i forvaltningsloven om saksbehandling.

45.4: Biologisk opphav

Fylkesmannen har mottatt henvendelser i 18 saker hvor det er gitt ut opplysninger om den adoptertes biologiske opphav.

3.5.5 Resultatområde 48: Likestilling

Nord-Trøndelag fylkesmannsembetet hadde pr. 31.12.2007 115,1 årsverk fordelt på 124 ansatte. Av 7 lederstillinger på embetsledelse-/avdelingsledernivå er 4 kvinner. Av totalt 16 ledere med personalansvar er 7 kvinner. Kvinneandelen på dette nivået er 43,7 %.

Kjønnsfordeling - ansatte

Kjønn	Deltid	Heltid	Totalt
kvinner	20	51	71
Menn	6	47	53
Totalt	26	98	124

Kjønnsfordeling årsverk

	Deltid		Heltid		Totalt	
	Årsverk	%	Årsverk	%	Totalt	%
Kvinner	12,9	75 %	51,0	52 %	63,9	55 %
Menn	4,3	25 %	47,0	48 %	51,3	45 %
Totalt	17,1		98,0		115,1	

Som det går fram av tabellene ovenfor er det en overvekt av kvinner både når det gjelder antall ansatte, antall årsverk og i deltidsstillinger. Ansatte på deltid er i hovedsak renholdere, ansatte i delvis AFP, samt ansatte med midlertidig redusert stilling på grunn av fødsels- og/eller omsorgspermisjon. Statistikk for de siste år har vist tilnærmet lik fordeling.

Kjønnsfordeling aldersgrupper

	20-30 år	30-40 år	40-50 år	50-60 år	60-70 år	Totalt
Kvinner	2	10	20	25	14	71
Menn		6	11	19	17	53
Totalt	2	16	31	44	31	124
Kvinneoverskudd	2	4	9	6	- 3	18

Tabellen viser at majoriteten av ansatte er fra 50 år og oppover. Også denne tabellen har en tilnærmet lik fordeling som foregående år. En ansatt har sluttet ved oppnådd aldersgrense, mens 5 har gått over på hel AFP. En av disse var kvinne.

Gjennomsnittsalder

Kvinner	50,3
Menn	52,8
Totalt	51,4

Kjønnsfordeling – årsverk - snittlønn

	Ledelse		Øvrige		Totalt	
	Årsverk	Snittlønn	Årsverk	Snittlønn	Årsverk	Snittlønn
Kvinner	4,0	543 075	58,9	336 473	62,9	349 621
Menn	7,0	509 854	44,3	383 007	51,3	400 333
Totalt	11,0	521 935	103,1	356 444	114,1	372 398

I tabellen er ledelse definert som avdelingsledere, underdirektører, ass. direktør og ass. fylkesmann. Fylkesmannen er innplassert i lederlønnssystemet, og er ikke tatt med her.

Embetet har et markert kvinneoverskudd i de lavest lønnede stillinger. I disse stillingene finner vi også de fleste med fast deltidsstilling. Som tidligere år finnes en viss forskjell i lønnsnivået mellom kvinner og menn totalt, mens det ikke er påvisbare forskjeller på samme utdanningsnivå. Den enkeltes kompetanse, erfaring og markedsverdi, spesielt hos ansatte med universitetsutdanning, gjør allikevel av avlønningen, uavhengig av kjønn, varierer noe.

Fylkesmannen har i enkelte fagstillinger måttet tilby lønnstrinn godt over gjennomsnittet i aktuell stillingskategori for å få den best kvalifiserte søker tilsatt. Dette har over tid medført en lønnsforskjell som embetet har forsøkt rettet opp ved lokale forhandlinger etter hovedtariffavtalens pkt. 2.3.3. Med bakgrunn i at potten ved forhandlingene i 2007 var liten, ble det i etterkant også forhandlet etter hovedtariffavtalens pkt. 2.3.4, nr. 2 for 14 medarbeidere. Ved det sentrale justeringsoppgjøret 2007 fikk alle på stige ett lønnstrinn, det ble derfor ikke ført 2.3.4 forhandlinger for noen i disse stillingskategoriene.

Rekruttering

Tilsettingsrådet behandlet i 2007 16 tilsettingssaker fordelt slik:

- 10 kvinner hvorav 1 avdelingsleder og 1 nestleder. 2 fikk fast tilsetting etter å ha innehatt vikariater.
- 6 menn hvorav 1 fikk fast tilsetting etter å ha vært midlertidig tilsatt, 2 ble tilsatt i prosjektstillinger.

Likestilling internt

Tilpasning til Hovedavtalens § 21:

”Embetsledelsen, avdelingsledere og seksjonsledere skal sørge for at arbeidsoppgavene blir fordelt slik at kvinner og menn får like store muligheter for utvikling og opprykk. For øvrig skal de gjennom sin ledelse sørge for at likestillingsperspektivet blir ivaretatt. Så langt tjenesten tillater det, skal arbeidsforholdene legges til rette for praktisering av fleksibel arbeidsordning og deltidsarbeid når en omsorgssituasjon gjør det ønskelig.

Arbeidet som er tillagt en stilling skal ordinært kunne utføres i normal arbeidstid. Overtidsarbeid skal ordinært ikke settes som vilkår for tilsetting eller avansement.

Kvinner skal gis samme opplæringstilbud og muligheter for kompetansegivende utdanning som menn, samt at kvinner skal oppfordres til å søke slik utdanning. Ved tilnærmet like kvalifikasjoner mellom flere søkere, skal kvinner gis fortrinnsrett der det fremmer likestilling.

Praktisering av permisjonsregler og andre rettigheter som særlig nyttes av kvinner, må ikke føre til at kvinner får dårligere vilkår enn menn. Slike rettigheter skal praktiseres slik at de også gir menn like muligheter for å delta i omsorgsarbeidet.

Tilsatte som i perioder har hatt deltidsstilling og/eller permisjon på grunn av omsorg eller sykdom, skal ikke få reduserte muligheter for opprykk eller tilsetting i høyere stillinger.

I tilfeller hvor det nedsettes prosjektgrupper o.l., skal om mulig begge kjønn være representert, helst tilnærmet likt.

Likestillingsperspektivet skal innarbeides i planleggings/policydokumenter. Det tas sikte på en jevnere kjønnsfordeling i stillingsgrupper hvor ett kjønn er underrepresentert og hvor embetet har tilsettingsmyndighet. Kjønnsfordelingen i gruppen vurderes på embetsnivå og avdelingsnivå.

Ved tilsetting av tjenestemenn skal det praktiseres moderat kvotering til fordel for kvinner. Kvinner skal ha fortrinnsrett ved tilnærmet like kvalifikasjoner dersom mindre enn 40% av de tilsatte i den aktuelle stillingsgruppen er kvinner. Med kvalifikasjoner menes en samlet vurdering av utdanning, praksis og personlige egenskaper. Ved beregning legges til grunn tilsatte (i både faste og midlertidige stillinger) som arbeider minimum 50 %.

Som hovedregel praktiseres kvoteringsreglene innenfor stillingsgruppene som er nevnt nedenfor, men det gis anledning til unntak når hensikten er å drive positiv forskjellsbehandling til fordel for kvinner.

Med stillingsgrupper menes:

- *Driftsstillinger*
- *Kontorstillinger*
- *Fagstilling/saksbehandler I, II, III*
- *Lederstillinger I, II, III*

jf. Stillingsvurdering og stillingskriterier for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Årsrapporten om likestilling skal være en del av årsrapporten for embetet.

Før lokale forhandlinger gjennomføres skal det utarbeides en avdelingsvis stillingsoversikt og en oversikt over lønnsutviklingen i virksomheten de siste årene. Oversikten kan gjøres kjent

for partene før forhandlingene i tråd med bestemmelsene i Statens Personelhåndbok, pkt. 6.7.1. ”

Tilpasningsavtalen revideres ved behov, minimum hver gang hovedavtalen i staten revideres.

Seniorpolitikk

Embetets seniorpolitiske retningslinjer har som mål å stimulere til en personalpolitikk som bygger opp under den enkeltes ressurser, og til reell likestilling mellom aldersgruppene. Et av tiltakene er å unngå tidlig avgang fra arbeidslivet ved å legge til rette for eldre arbeidstakere og beholde den kompetanse som de innehar. Et annet tiltak er å gi tilbud om kurs og andre utviklingstiltak som gir personlig og faglig stimulans og fornyelse.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har etablert lokale ordninger i samsvar med sentrale retningslinjer i PM 2006-18 og PM 2007-1, Seniorpolitiske tiltak i staten vedrørende tjenestefri med lønn for arbeidstakere fra fylte 62 år.

Likestilling eksternt:

Oppvekst- og utdanningsavdelingen - Likestilling i barnehagen

Antall menn i de ulike stillingskategoriene i Nord-Trøndelag pr. 15.12.07:

Styrer	Pedagogisk leder	Assistent	Annet personale	Tospråklige assistenter
18	27	57	17	1

Antall menn i barnehagene i Nord-Trøndelag pr. 15.12.07:

Av 1741 voksne i barnehagen, er 120 menn. Da er ikke rengjøringspersonale og vaktmester medregnet.

Kategori	Menn	Sum kvinner og menn	% menn
Styrer	18	239	7.5
Styreassistent	0	19	
Pedagogisk leder	27	415	6.5
Assistent	57	1015	5.6
Tospråklige assistenter	1	12	8.3
Annet personale	17	161	10.6
Totalt	120	1861	6.4

Hovedstrategien i arbeid knyttet til handlingsplanen om likestilling i barnehagen har vært å bidra til helhet og sammenheng ved å se likestilling som en naturlig del i mye av kvalitetsarbeidet ute i kommunene og barnehagene. Det er viktig for oss å få likestillingsperspektivet til å bli like selvfølgelig som andre perspektiv som må inn i planleggings- og vurderingsarbeidet.

Eksempler på spesielle tiltak:

- Spørreskjema 2007
- Tilstandsrapport 2007
- Fagrapport 2007

- Nettverk mellom barnehager (to ulike nettverk)
- Forskningsprosjekt ved høyskolen i Nord-Trøndelag (HiNT)
- Bidrag på den nasjonale landskonferansen i 2007 fra forskningsgruppen ved HiNT. Tittelen på innlegget var "Myter og realiteter; likestilling i barnehagen" på konferansen.
- Studietur til Helsinki. Her deltok den regionale utviklingsgruppa knyttet til arbeid med likestilling i barnehagen, representanter fra fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag, Møre & Romsdal fylke, deltakere fra de tre høyskolene, samt fra kommuner og barnehager. I tillegg til besøk på universitetet i Helsinki og i barnehage, var mye av turen viet erfaringsspredning mellom deltakerne. Alle hadde forberedt og presenterte sitt arbeid med handlingsplanen.

Kommunal- og administrasjonsavdelingen

Fylkesmannen har bruk ressurser på et likestillingsprosjekt i regi av KS Nord-Trøndelag og 10 kommuner. Prosjektet er et tilbud til Kvinneuniversitetet Nord om å arbeide med kjønn og likestilling innenfor et tjenesteområde.

Landbruksavdelingen

Landbruks- og matdepartementet kom i juli 2007 med ny strategi for likestilling i landbrukssektoren. Målsettingen er at kvinner og menn skal ha samme muligheter til eierskap, like reelle muligheter til å drive næringsvirksomhet, og like reelle muligheter til makt og innflytelse.

Landbruksavdelingen har i 2007 samarbeidet med landbruksnæringa i prosjektet "Landbruk på mange vis – omdømme, rekruttering og utvikling". Prosjektet har hatt som målsetting å øke bevisstheten omkring rekruttering og sammenhengen mellom rekruttering, omdømme og utvikling.

3.6 Justis- og politidepartementet

MIL-prosjektet

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag tok initiativ til, og stod ansvarlig for gjennomføring av prosjektet meglings i lokalsamfunnet (MIL). Prosjektet var treårig og finansiert av Justisdepartementet og Barne- og familiedepartementet. Prosjektet omfattet i hovedsak et samarbeid mellom forskjellige aktører i lokalsamfunnet, politiet og konfliktrådet om mer omfattende bruk av meglingsinstituttet. Prosjektet ble avsluttet i 2006. Det ble utarbeidet løpende statusrapporter til styringsgruppe og bidragsytende departementer. Sluttrapport for prosjektet ble laget i 2007.

3.6.1 Resultatområde 51: Siviladministrasjon

51.1 Stiftelser

Vår saksbehandling i 2007 har stort sett gått ut på å overføre saker til Stiftelsestilsynet for behandling. 152 saker er overført. Det har også vært en del forespørsler omkring stiftelser og den nye loven.

51.2 Vergemålsloven

Fylkesmannen har desisert regnskaper for overformynderiene. Det er behandlet fire saker etter vergemålsloven, to av disse var klager på enkeltvedtak. Det gis mye muntlig og skriftlig veiledning. Det ble ikke foretatt tilsyn i 2007. Det ble derimot holdt samling for overformynderne i 2007.

51.3 Forlikrådene

Embetet har kontrollert og oppnevnt medlemmer til forlikrådene.

51.4 Tilsynsråd for fengslene

Nye medlemmer til Tilsynsråd for kriminalomsorgens fengsler og friomsorgskontor for perioden 01.01.07 – 31.12.08 ble etter forslag fra fylkesmannen oppnevnt av Justisdepartementet i februar 2007.

51.5 Tomtefestelov

Fylkesmannen behandlet 1 sak etter tomtefesteloven i 2007. Det var søkt om oppreisning for fristoversittelse i forbindelse med innløsning i 3. Søknaden ble avslått og påklaget. Justissekretariatene opprettholdt Fylkesmannens vedtak.

51.7 Kommunale politivedtekter

Fylkesmannen hadde ingen slike saker i 2007.

51.8 Hundeloven

3.6.2 Resultatområde 52: Borgerrettigheter

52.1: Rettshjelp – fri rettshjelp

Det ble behandlet 529 saker om fritt rettsråd, 49 ble avslått.

Det ble behandlet 30 saker om fri saksførsel, hvorav 6 ble avslått og 18 returnert.

52.3: Navneloven

Fylkesmannen behandlet en klagesak etter navneloven i 2007.

3.6.3 Resultatområde 53: Regional samordner innen samfunnsikkerhet og beredskap

For en mer detaljert tilbakemelding innenfor området samfunnsikkerhet og beredskap se egen rapportering til DSB.

LRS øvingsforum går videre. Samvirkeøvelse i Namsos hvor scenariet var trafikkulykke med buss i tunnell. Busselskapet Trønderbilene AS deltok, og det er litt å tenke på at det samme selskapet var utsatt for en reell hendelse med tre døde og flere skadde ca. tre uker etter øvelsen.

ROS-Trøndelag går videre. Det ble gjennomført en Work-Shop i Kastberga i august som i korthet gikk ut på å få innspill på hvilke hendelser som skulle videreføres fra ROS 2003 og hvilke som eventuelt skulle tas bort. Forut for denne Work-Shopen har prosjektet hatt en mastergradsstudent som hospitant for å se nærmere på Trøndelags utfordringer i forhold til konsekvenser av klimaendringer. Et grovutkast (særdeles spisset) til hendelser som skal viderebehandles foreligger nå. Dette skal bearbeides av prosjektgruppen før presentasjon for styringsgruppen.

Et arbeid for felles digitalt kartverk på begge sider av riksgrensen ble påbegynt i 2007. Dette arbeidet er startet opp på grunnlag av diskusjoner i Grenseredningsrådet i Midt-Skandinavia

(omfatter Jämtlands län og Sør- og Nord-Trøndelag). Arbeidet vil gå videre i 2008, og det skal sendes søknad om INTERREG-midler gjennom EU-systemet.

Det var i 2007 to store kvikkleireras i Overhalla kommune, og det var bare tilfeldigheter som gjorde at det ikke gikk menneskeliv tapt.

3.6.4 Resultatområde 54: Veileder og pådriver overfor kommunene

Embetet har i 2007 gjennomført en samling for rådmenn/beredskapskoordinatorer i kommunene der klimaendringer og konsekvensene av disse globalt og lokalt var hovedtema, og det ble spesielt fokusert på rollefordelingen ved krisehendelser som skyldes ekstremvær. Roger Steen fra DSB var blant innleiderne og Statens Vegvesen, NTE, NVE, NRK og Politiet bidro også med innlegg. I tillegg var klimaendringer og ras- og flomfare sentrale temaer på en samling for kommuneansatte i fylket som jobber med plansaker etter plan- og bygningsloven. Her deltok innledere fra DSB og NVE.

Stadig flere kommuner i fylket ivaretar hensynet til samfunnssikkerhet både i regulerings- og bebyggelsesplaner før disse kommer til behandling hos Fylkesmannen. Dermed fortsetter den positive trenden fra 2006.

Fylkesmannen har planlagt og gjennomført tilsyn med 5 kommuner i 2005. Basert på tilsynene er det laget rapporter hvor det er pekt på forbedringspunkter som fylkesmannen og den aktuelle kommune er enige om. Et av tilsynene var risikobasert og ble gjort i tillegg til den ordinære syklusen.

Planleggingsgruppen for øvelser, bestående av representanter fra Politiet, Sivilforsvaret og ledet av Fylkesmannen, har gjennomført øvelser i 3 kommuner. DSBs veileder er lagt til grunn for de fleste øvelsene. Det er gjennomført en fullskala samvirkeøvelse.

3.6.5 Resultatområde 55: Forebyggende samfunnssikkerhet i arealplanlegging

Fylkesmannen vurderte i 2007 alle innkomne reguleringsplaner, bebyggelsesplaner, forespørsler om forhåndsuttalelser, konsekvensutredninger, planprogram, kommuneplaner (samfunnsdeler og arealdeler) i forhold til samfunnssikkerhet. Vi har også utviklet dialogen med NVE ytterligere på dette området.

De fleste kommunene med utfordringer i forhold til kvikkleire har nå fått nye faregradskart.

GIS-strategien for Nord-Trøndelag ble ferdigstilt i 2007, og vi har gjennom dette arbeidet fått styrket vårt samarbeid med Statens Kartverk, som fra 2008 av også vil ha en representant med i vår GIS-oval (tverrsektoriell GIS-gruppe). Samfunnssikkerhet er sentralt for vårt videre arbeid med GIS.

3.6.6 Resultatområde 56: Samordning ved kriser og krig

Embetet har i regi av DSB gjennomført en øvelse for embetets ledergruppe med tema knyttet til atomberedskap. Under øvelsen og innledende foredrag var Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsutvalget invitert og tilstede.

Fylkesmannen har deltatt under LRS sin evaluering av en stor bussulykke i Verdal. Beredskapssjefen har også deltatt i en arbeidsgruppe for å vurdere bruk og sammensetning av LRS i Nord-Trøndelag.

Embetet har vært deltaker på en nasjonal pandemiøvelse i Oslo i regi av Sosial- og helsedirektoratet. Fylkesmannen har også deltatt i planleggingen og gjennomføringen av en havneberedskapsøvelse i regi av Kystdirektoratet.

3.6.7 Resultatområde 57: Sivilt-militært samarbeid

Fylkesmannen har gitt fritak til sivile leverandører i henhold til fritaksordningen.

Det er ikke gjennomført oppdatering av skjermingsverdige objekter.

Embetet har sammen med Fylkesmennene i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal initiert og planlagt opprettelse av et Totalforsvarsforum. Første møte blir i 2008.

3.7 Kommunal- og regionaldepartementet

3.7.1 Resultatområde 61: Samordning, omstilling og fornying

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannens samordningsvirksomhet er administrativt tillagt Kommunal- og administrasjonsavdelingen som har ansvaret for ekstern og intern samordning. Hovedfokus for embetets kommunerettede samordning, utenom den løpende dialogen med kommunene, er å legge til rette for en møteplass mellom kommunene og regional statsforvaltning. Fylkesmannen arrangerer derfor hvert år en styringsdialogkonferanse over to dager, der kommuneledelse og ledelsen i de regionale statsetater møtes om aktuelle felles problemstillinger. I 2007 var forvaltningsreformen og regjeringens satsning på barnevern tema. Utarbeidelse av det faglige programmet skjer i samarbeid med KS.

Fylkesmannen har et nært samarbeid med KS i fylket, bl.a. felles presentasjoner av kommuneproposisjon og statsbudsjett, deltakelse i effektiviseringsnettverk m.v.

Fylkesmannen deltar regelmessig i KS konferanser og drøftingsmøter med bl.a. arbeidsutvalget. I tillegg er det i 2006 etablert en fast post på KS sine rådmannsamlinger som heter fylkesmannens time. Dette er en god mulighet for formidling av statlig politikk ovenfor kommunene, og har også i 2007 vært en prioritert arena for embetet.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Embetet har i flere år fokusert på omstilling og fornying i kommunesektoren gjennom interkommunalt samarbeid. Det har vært spesielt viktig å følge disse samarbeidende i en fase hvor man har prøvd å utvikle et tettere og mer forpliktende samarbeid. Fylkesmannen har i 2007 foretatt en registrering/kartlegging av interkommunalt samarbeid i alle regioner og kommuner i fylket

Kommunene i Nord-Trøndelag har i flere år vært involvert i ulike former for forpliktende interkommunalt samarbeid de siste årene. Det er også slik at regionene i Nord-Trøndelag har valgt ulike juridiske rammer og innhold for sine interkommunale samarbeid. Embetet har derfor i 2007 også initiert et prosjekt hvor de erfaringer og eventuelle evalueringer som er gjort fra de ulike regionsamarbeidene blir systematisert og vurdert i forhold til positive og negative erfaringer.

Oppsummeringen skal munne ut i en rapport som på en oversiktlig måte oppsummerer de erfaringer som er gjort, samt sterke og svake sider ved ulike former for samarbeid. Det ønskes også en vurdering av både relevans og effekt av ulike modeller for interkommunalt samarbeid i forhold til å kunne løse kommunale oppgaver. Rapporten skal være ferdig i juni 2008.

Fylkesmannen har også bidratt til omstillingsarbeid i enkeltkommuner, Robek-kommuner og andre kommuner med store økonomiske utfordringer. En har hatt møter med disse kommuner og hvor omstilling og effektivisering har vært hovedtema. Fylkesmannen har i liten grad brukt skjønnsmidler til Robek-kommuner.

I en kommune, Leka, har Fylkesmannen imidlertid gått inn med betydelige ordinære skjønnsmidler for å hjelpe kommunen i sitt omstillingsarbeid. Foruten Leka har Fylkesmannen støttet 19 omstillingsprosjekt, kommunale og interkommunale, med tilbakeholdte skjønnsmidler i 2007.

Andre aktiviteter

Embetets økonomimedarbeider har holdt foredrag i flere kommuner med tema omstilling og bruk av nøkkeltall i Kostra

Embetet har utarbeidet kommuneprofiler for alle kommunene i fylket hvor nøkkeltall i forhold til omstilling er sentrale

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Embetene i Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag har i 2007 satt ned en arbeidsgruppe for å utarbeide retningslinjer for samordning av statlig tilsyn. Det er derfor etablert felles retningslinjer for samordning av statlig tilsyn. Tilsynsetatene er bekjentgjort retningslinjene og de er iverksatt.

3.7.2 Resultatområde 62: Kommuneøkonomi

62.1. Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Det foretas ikke lenger obligatorisk gjennomgang av alle budsjetter, bare budsjetter til ROBEK-kommunene. Det blir likevel nedlagt betydelig arbeid i å holde en god oversikt over økonomisk status og utvikling i alle kommunene. Dette er nødvendig for å kunne fylle oppgaver innenfor råd og veiledning. I dette arbeid brukes både budsjetter, økonomiplaner, regnskap, kostraanalyser, statistikk og annen tilgjengelig statistikk

Lovlighetskontroller

Det er foretatt lovlighetskontroll etter KL § 60 på 7 budsjetter, alle godkjent. I 2007 ble 4 kommuner meldt ut av Robek-registeret.

Lånegodkjenninger

I alt ble 16 saker behandlet, alle godkjent

Garantier

Det er behandlet 17 garantisaker, alle godkjent

ROBEK

Økonomisk status og utvikling i nordtrønderkommunene blir kartlagt som et ledd i oppfølgingen av tilsynsregisteret. Det føres løpende oversikter over sentrale nøkkeltall som netto driftsresultat, underskuddsdekning og akkumulert regnskapsresultat gjennom regnskaper, budsjetter og økonomiplaner. Fylkesmannen har møter med administrativ og politisk ledelse i nye ROBEK-kommuner hvor konsekvensene blir synliggjort.

Økonomiplaner

Økonomiplaner er ikke systematisk gjennomgått i 2007, bare for kommuner med spesielle problem. Det er ikke gitt skriftlig tilbakemelding på økonomiplaner for 2007.

62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Embetet har holdt møter med alle ROBEK-kommunene. Fylkesmannen inviterte både den politiske og den administrative ledelsen i nye ROBEK-komuner til et møte hvor kommunene må orientere om hvordan de skal komme seg ut av ROBEK.

Råd og veiledning

I løpet av året er det holdt informasjonsmøter med kommunene samlet, og diskusjonsmøter med kommunene etter behov. Spørsmål om inntektssystem, utbetalinger mv er besvart skriftlig eller muntlig. Det er foretatt analyser og laget prognoser på kommunenes frie inntekter

Kommunene får løpende informasjon omskatteutjevning, endringer i rammevilkår mv Herunder er det gitt opplæring og veiledning i bruk av prognosemodeller. Alle økonomisjefer i fylket er satt opp på en distribusjonsliste for for mailutsending, og alle viktige meldinger og styringssignaler formidles dermed umiddelbart. Dette er også delvis gjennomført på fylkesmannens hjemmeside.

Kommunene fikk orientering om kommuneproposisjonen og statsbudsjettet på samlinger som ble avholdt umiddelbart etter at proposisjonen og statsbudsjettet ble fralagt. Fullt oppmøte fra kommunene

Samarbeid med KS om effektivitetsnettverk.. Bare 1 nettverk i 2007. Det er utarbeidet rapporter og analyser av kostratall og det er holdt kostraforedrag.

Innenfor kostraområdet er det gitt generelle råd og veiledning. I 5 kommuner er det holdt spesielle kostrasamlinger. Kostrarapporteringsprosessen er overvåket og kommunene er gjort spesielt oppmerksom på nødvendigheten med å overholde tidsfrister
På kostraområdet er det nært samarbeid med fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Statistikk og analyser

Det er brukt ressurser på organisering av data og metodikk til finansiell statistikk og tjenestetatistikk. Dette er et arbeid som har pågått internt i embetet og i samarbeid med andre embeter.

Spørsmål om kommunelov mv.

Spørsmål fra kommuner, pressen og kommunerevisjonen om økonomibestemmelsene i kommuneloven, eiendomsskatteloven, selvkostveileder osv er besvart.

Skjønnsmidler

Vi har fordelt skjønnsmidler til kommunene. Av fylkesmannen er det holdt tilbake 14 mill. kroner til kriseformål og omstilling. Tilleggsinformasjon fra kommunene er innhentet og det er holdt møter med enkeltkommuner for å avklare forhold i søknadene. Det er foretatt årlig tildeling av skjønnsmidler ut fra kriterier fra departementet og egne lokale retningslinjer. I 2007 har embetet, i samarbeid med et utvalg utpekt av KS, vurdert og fastlagt nye lokale retningslinjer for tildeling av skjønnsmidler.

3.7.3 Resultatområde 63: Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Fylkesmannen foretok en lovlighetskontroll etter klage. Kommunens vedtak ble opphevet.

I møter med kommunene og særlig via telefon veileder Fylkesmannen i juridiske spørsmål. Mange av henvendelsene gjelder habilitet og saksbehandlingsregler.

63.2 Valglov

Fylkesmannen har deltatt på KRDs valgkonferanse. Det er holdt 2 informasjonsmøter for valgmedarbeidere i kommunene og ett evalueringsmøte etter valget. Konferansene ble holdt i samarbeide med KS Nord-Trøndelag og fylkeskommunen.

3.7.4 Resultatområde 64: Forvaltningsrett og offentlighetsloven i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen mottok en sak vedrørende innsyn i kommunale dokumenter i 2007. Det var klaget på kommunens avslag på begjæring om innsyn. Kommunens vedtak ble stadfestet. Vi veiledet dessuten kommuner, presse og enkeltpersoner via telefonhenvendelser.

3.7.5 Resultatområde 65: Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Det har i 2007 ikke vært noen saker.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Se rapportering på resultatområde 61.2.

3.7.6 Resultatområde 66: Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Se punkt 2.4. for klagesaker etter plan- og bygningsloven.

Det ble holdt en samling for de kommunale saksbehandlerne i plan- og bygningsloven. Dessuten gis det en god del veiledning via telefon, og da både til kommuner og privatpersoner.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen mottok og behandlet 1 søknad om ekspropriasjon i 2007. Fylkesmannen ga samtykke.

66.3 Klager etter eierseksjonsloven

Fylkesmannen mottok ingen klage i 2007.

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Fylkesmannen mottok ingen klage i 2007.

3.8 Helse- og omsorgsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet

3.8.1 Resultatområde 73: Sosialtjeneste

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Fylkesmannen har forsterket samarbeidet med NAVs fylkesledd. Fylkesmannen mottok tilleggsoppdrag knyttet til kvalifiseringsprogrammet i juli. Det er rekruttert fire kommunale veiledere og det er etablert god kontakt mellom disse og koordinator hos Fylkesmannen. Opplæringen av veilederne er i gang, og vi har et godt grunnlag å gå videre med i arbeidet med å implementere kvalifiseringsprogrammet i de etablerte NAV-kontorene. Det ble videre

arbeidet med nettverk knyttet til boligsosialt arbeid, tvang og makt og rusfeltet. Arbeidet med å motvirke at folk blir bostedsløse er en av flere satsnings-punkter i innsatsen for å avskaffe fattigdom. Det uttrykkes bekymring fra en del ansatte i kommunene for at det sosialfag-lige perspektivet blir vikende i møte med arbeidslinja og trygdepolitikken.

73.1: Lov om sosiale tjenester

Fylkesmannen behandler klager etter lov om sosiale tjenester m.v. (sosialtje-nesteloven). Dette innbefatter også vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med utviklingshemning etter kapittel 4A i sosialtjenesteloven. Se for øvrig resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjeneste loven - punkt 81.3.

73.2: NAV

Fylkesmannens rapportering på 73.2 og 73.3

Fylkesmannen har hatt tett kontakt med NAV gjennom deltakelse i NAVs fylkesledd, koordineringsgruppen for NAV, felles prosjektdeltakelse, koordinering og gjensidig informasjonsutveksling på en lang rekke oppgaver. Rådgiver for psykisk helse har sammen med rådgiverne for boligsosialt arbeid, rus og kvalifiseringsprogrammet informert aktivt om NAV i ulike sammenhenger.

Fylkesmannen har mottatt en rekke henvendelser fra ansatte innenfor det psykiske helsearbeidet i kommunene. Spørsmålene har spesielt dreid seg om ivaretagelsen av det psykiske helsearbeidet i den nye organiseringen. Rådgivningen har hatt fokus på å dele informasjon om ulike løsninger og perspektiver.

Fylkesmannen har etablert en felles tenkning internt i avdelingen for å ivareta helheten og kompleksiteten i satsingen, og har etablert en avdelingsintern faggruppe som har integrert psykiatri, rus, boligsosialt arbeid, kvalifiseringsprogram og økonomisk rådgivning. Det er utviklet et felles mandat som ivaretar styringen av dette arbeidet. Dette arbeidet er også gjort kjent for Sosial- og helsedirektoratet og embetet har fått støtte for slik helhetstenkning.

Det samarbeides tett med NAVs fylkesledd om felles kompetansestrategi "Bæst i lag", og det ble sendt felles søknad om Vox-midler (kompetanseutviklingsprogrammet) til gjennomføring av kompetansestrategien. For disse midlene ble prosjektleder ansatt i NAV, og denne skal samarbeide tett med vår avdeling for å legge til rette for kompetanseheving ut mot NAV-kontorene. Fylkesmannen og NAV har samordnet kompetansetiltakene rettet mot NAV-kontorene/kommunene.

Det er startet en prosess for å se på ulike nettverk med hensyn til behov, rolle og funksjon, og kommunene skal bli med i en dialog for å se hvilke nettverk som vil passe inn i den videre NAV-strategien i fylket.

Kvalifiseringsprogrammet er et av hovedgrepene i Regjeringens satsing mot fattigdom og skal være et sentralt virkemiddel for å få flest mulig mennesker ut i arbeid. Programmet er hjemlet i et nytt kapittel 5A i sosialtjenesteloven og trådte i kraft 1. november 2007 i de kommuner som har etablert et lokalt NAV-kontor. Formålet med programmet er å forsterke innsatsen overfor personer som i dag er avhengig av økonomisk sosialhjelp og som har vært det over lengre tid. Deltagelse i programmet skal bidra til at flere i målgruppen kommer i arbeid gjennom tettere og mer forpliktende bistand og oppfølging fra det lokale arbeids- og velferdskontoret. Det skal utarbeides et arbeidsrettet program for alle som vurderes å ha en mulighet for å komme i arbeid, også i tilfeller der veien frem til arbeid kan være lang og usikker.

Fylkesmannen har rekruttert fire kommunale veiledere for å bistå i veiledningen av kommunene. De har sosialfaglig bakgrunn og er knyttet til NAV-kontoret i sine respektive kommuner. Alle fire har sammen med Fylkesmannens koordinator deltatt i Sosial- og helsedirektoratets samlinger i regi av kvalifiseringsprogrammet, og det er gjennomført møte med veilederne om det videre arbeid. Koordinator og veiledere skal ta fatt på videre

opplæring for å kvalifisere seg til oppdraget ut mot NAV-kontorene og implementering av kvalifiseringsprogrammet.

Fylkesmannen arbeider kontinuerlig med opplæring, kvalitetssikring, videreutvikling av faglige nettverk, med oppfølging av tilskuddskommuner og etablering av videreutdanninger. Se blant annet resultatområdene punkt 73.4, 73.5, resultatområdene 74, 81, 86 og 88.

73.4: Økonomisk rådgivning

Fylkesmannen har gjennom flere år erfart at økonomisk rådgivning, og gjeldsrådgivning spesielt kan være mangelfull og til dels fraværende i enkelte kommuner. Det er tidligere gjennomført landsomfattende kursing av kommunene for å sikre en grunnleggende kompetanse i økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning. På tross av dette erfarer det at det fortsatt er mange kommuner som mangler grunnleggende kompetanse for å bistå personer med store gjeldsproblemer.

Det er gitt midler til en kommune for å bygge opp kompetanse om gjeldsrådgivning og dele denne kompetansen i et interkommunalt samarbeid. Hver kommune skal ha tilgang til kompetente økonomiske rådgivere/gjeldsrådgivere.

Fylkesmannen har videre gitt kommunene og publikum informasjon og oppdatering av regler og lovverk som styrer økonomisk rådgivning/gjeldsrådgivning.

73.5 Kartlegging av funksjons- og arbeidsevne

Fylkesmannens tiltak med KIS skal ses i sammenheng med etableringen av de lokale NAV-kontorene og arbeidet med å utvikle felles avklaringsprosesser.

I den nye Arbeids-, velferds- og inkluderingsmeldingen (AVI), St.meld. nr. 9 (2006-2007), foreslår regjeringen nye virkemidler for å styrke brukernes forutsetninger for å etablere et arbeidsforhold. Et av disse er innføringen av funksjons- og arbeidsevnevurderinger som grunnlag for bistand overfor brukerne fra den nye NAV-forvaltningen. Arbeids- og velferdsdirektoratet har i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet igangsatt et utredningsarbeid for å etablere et felles faglig rammeverk for metodiske tilnærminger for avklaring av arbeidsevne.

Erfaringene fra KIS vil være sentral i utviklingen av faglige rammeverk for funksjons- og arbeidsevne i Arbeids- og velferdsforvaltningen, herunder gjennomføringen av kvalifiseringsprogrammet. Det er gjort endringer i kartleggings skjemaet som skal bidra til et større fokus på den enkeltes funksjonsevne.

Det videre arbeidet med KIS tenkes lagt inn i forbindelse med innfasing av NAV.

3.8.2 Resultatområde 74: Levekår

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Den boligsosiale strategiperioden utløp 31.12.2007. Strategiens målsetting om å redusere antall begjæringer om utkastelser med 50 prosent og faktiske utkastelser med 30 prosent, vil sannsynligvis bli nådd i fylket. Det foregår et regionalt samarbeide og en koordinering på tvers av fylkesgrensene som bidrar til betydelig boligsosial kompetanseheving. Videre er erfaringene fra kommuner med statlige prosjektmidler med på å implementere boligsosialt arbeid i kommune og i NAV. I 2008 vil det boligsosiale arbeidet ha samme fokus som i strategiperioden, samtidig som begrepet varig bolig vil være sentralt. Dette innebærer en styrket samhandling i forhold til rusfeltet, psykiatri, økonomisk veiledning/ gjeldsrådgivning og boligsosialt arbeid. Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og en spesiell utforming. Partnerskapsavtalen om universell utforming skal bidra til at arbeidet med gjennomføringen av handlingsplanen i Nord-Trøndelag skjer mest mulig samordnet. Målsettingen er gjensidig informasjon og samarbeid om de saker som partene finner det hensiktsmessig å samarbeide om innenfor trans-port, bygg, uteområder og informasjonsteknologi (IKT). Fylkesmannen har lagt vekt på å bidra til at brukerbehovene på

dette om-rådet ble satt på kartet, og mener det er viktig å synliggjøre erfaringskompetansen og legge til rette for en dialog direkte mellom brukere, etater og planleggere. Erfaringene fra 2006 og 2007 er at områdene bygg og uteområder i vårt fylke har fått noe større fokus enn transport og informasjonsteknologi. Pilotkommunen Verdal har også i 2007 vært en viktig samarbeidspartner.

74.1: Oppfølging av tiltaksplan mot fattigdom

Den boligsosiale strategien "På vei til egen bolig" ble avsluttet i 2007. Intensjonen med strategien var å motvirke at mennesker ble bostedsløse. Målsettingen innebar blant annet arbeid med å sikre god kvalitet ved døgnovernatting, og at ingen skal oppholde seg mer enn tre måneder i midlertidig bolig. Etter løslatelse fra fengsel eller utskrivning fra institusjon skal ingen bli henvist til midlertidige løsninger over tid. Resultatmålet for 2007 var en reduksjon i begjæring om utkastelse med 50 prosent og antall reelle utkastelser med 30 prosent.

2007 er så langt ikke oppsummert, men Fylkesmannen erfarer at det er gjort et betydelig arbeid i å lage avtaler som sikrer god kvalitet ved døgnovernatting. Videre er det stort fokus på å sikre bolig til den enkelte ved utskrivning fra fengsel og institusjon. Tall fra Husbanken viser en betydelig reduksjon i antall begjærte utkastelser. For perioden 2004-2006 er det en nedgang på i alt 65 prosent for Nord-Trøndelag og 27 prosent for landet i sin helhet. Når det gjelder gjennomførte utkastelser er det en nedgang i tilsvarende periode på 61 prosent i fylket, og for landet i sin helhet 29 prosent. Hva som er resultatet etter 2007 er ikke avklart.

Husbanken og Fylkesmennene i Midt-Norge har samarbeidet om drift av kontaktfora og kommunenettverk. Tidligere regional referansegruppe er slått sammen med kontaktfora for å gi statlige, kommunale og private aktører en felles plattform. Fylkesmannen har i samarbeid med Husbanken avholdt en boligsosial dialogkonferanse.

Det var i 2007 tre kommuner som mottok boligsosiale prosjektmidler. Prosjektmidler til Verdal kommune ble avsluttet ved utgangen av 2007, og kommunen har her bidratt med midler tilsvarende 2,4 stillinger til videreføring av prosjektet. Sosial- og helsedirektoratet har imidlertid innvilget ekstraordinære midler til en stilling for å kunne videreutvikle og koordinere det boligsosiale arbeidet i kommunen.

Stjørdal kommune er i sitt andre prosjektår, og er godt i gang med et tverrfaglig bo- og oppfølgingsteam for boligsøkere med dårlig boevne.

Grong kommune ble tilkjent boligsosiale prosjektmidler til tiltak med miljøteam for hybelboere. Grong er en skolekommune, og på grunn av lange avstander må en betydelig del av skoleungdommene bo på hybel. Prosjektet er et forebyggende tiltak som har som mål å nå alle førstegangs hybelboere. Intensjonen er her tidlig intervensjon og helhetlig tilnærming. Det forventes at flere kommuner vil søke om boligsosiale prosjektmidler i 2008.

Det var i 2007 ingen pilotprosjekt i Nord-Trøndelag som er knyttet til satsningen "fra hospits til varig bolig".

Ingen av kommunene har mottatt tilskudd til forebygging og redusering av fattigdom blant barn som bor i husholdninger som mottar økonomisk sosialhjelp. Dette er tilskudd som i hovedsak er gitt til større byer. Fylkesmannen har likevel fokus på fattigdomsproblematikk generelt, men også på barnefattigdom spesielt. Dette jamfør St.meld. nr. 6 (2003): "Tiltaksplan mot fattigdom". Flere kommuner gir tilbakemelding om at barns situasjon i familier som mottar økonomisk sosialhjelp er sentralt tema.

74.2: Universell utforming. Nedbygging av funksjonshemmedes barrierer

Universell utforming. St.meld. nr. 40 (2002-2003) Nedbygging av funksjonshemmende barrierer

I forbindelse med gjennomføring av regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne, er det i vårt fylke inngått et partnerskap mellom brukerorganisasjonene, Fylkesmannen og fylkeskommunen, og det er nedsatt en komite for

tilgjengelighetsspørsmål (TIK). Rådet for funksjonshemmede er sekretariat for komiteen og Fylkesmannens representant leder komiteens møter.

Fylkeskommunen er i ferd med å bygge ut mange av sine videregående skoler og har i den sammenheng bedt om et samarbeid med det fylkeskommunale rådet og tilgjengelighetskomiteen. Målsettingen er at alle aktuelle aktører, ved å delta på temadager, skal bli skolert når det gjelder universell utforming. Det ble arrangert temadager for fire av de videregående skolene.

NAV arrangerte temadager om universell utforming i forbindelse med etablering av NAV-kontor i kommunene. Tilgjengelighetskomiteen deltok også her i planlegging og gjennomføring. Evaluering av alle temadagene viser et svært stort behov for erfaringsoverføring fra brukere til planleggere og politikere.

Verdal kommune er som en av 16 kommuner i landet, valgt ut som pilotkommune for universell utforming. Pilotkommunene skal bidra aktivt til erfaringsutveksling og læring i nettverk med andre piloter og med kommuner i eget fylke eller region. Fylkesmannen deltar med en representant i Verdals prosjektgruppe.

Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommuner og fylkeskommuner for menneske med nedsett funksjonsevne, trådte i kraft etter kommunevalget i 2007. I følge § 1 i loven er spørsmål angående tilgjengelighet en av oppgavene som rådene skal ivareta.

Fylkesmannen har gjennom deltakelse i det fylkeskommunale rådet for funksjonshemmede, bidratt til at temaet universell utforming er blitt satt på kartet når rådet har hatt møter med kommuner og kommunale råd i fylket.

I forbindelse med Fylkesmannens behandling av plansaker er det gitt råd til kommuner om hvordan universell utforming kan implementeres i planarbeid.

Fylkesmannen var delansvarlig for en konferanse om universell utforming av offentlig informasjon. Som resultat av konferansen er det utarbeidet en huskeliste for universell utforming av brev fra offentlige instanser til enkeltpersoner/interesseorganisasjoner.

3.8.3 Resultatområde 75: Habilitering og rehabilitering

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Helse- og omsorgsdepartementets nasjonale strategi for habilitering og re-habilitering (2008-2011) ble fremlagt i 2007. Fylkesmannen mener at rehabilitering ikke har den posisjon i helse- og omsorgstjenesten som de overordnede helse- og velferdspolitiske målene til-sier. Det overordnede målet for rehabiliteringsstrategien er å endre dette. Tilstrekkelige ressurser, politisk styring, brukermedvirkning, individuell plan og koordinerende enhet er noen av punktene som står sentralt i regjeringens strategi. I 2008 vil Fylkesmannen gi en tilbakemelding til kommunene og andre relevante instanser om hva vår kartlegging fra desember viser når det gjelder koordinerende enhet og brukermedvirkning. Vi vil se dette i sammenheng med vår øvrige satsing på dette området bl.a. når det gjelder individuell plan i året som kommer. I 2007 deltok Fylkesmannen i et samarbeid som resulterte i utarbeidelse av en huskeliste for universell utforming av brev fra offentlige instanser til enkeltpersoner/organisasjoner. Vi håper med dette å bidra til at offentlige etater forbedrer seg på dette feltet.

75.1. Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

En kartlegging i kommunene i desember viste at 10 av de 18 kommunene som svarte har etablert koordinerende enhet.

75.2 St.meld. nr 40(2002-2003) Nedbygging av funksjonshemmedes barrierer

TaKT er en landsomfattende toårig satsing knytta til det kommunale tjenestetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier. Første del av programmet - en erfaringskonferanse ble gjennomført i 2006.

Andre del av TaKT-programmet består av et opplæringsprogram i tre moduler, tre samlinger over to dager i løpet av fire måneder. Målet med opplæringsprogrammet er å gi spesiell kompetanse på og innsikt i familiens situasjon, samt å ha en helhetlig og tverrfaglig tilnærming med fokus på brukermedvirkning. Opplæringsprogrammet ble i vårt fylke gjennomført våren 2007 og 13 kommuner deltok.

Deler av et rehabiliteringsprosjekt i regi av Frostatingskommuner og Helse Nord-Trøndelag HF ble videreført i 2007 og Fylkesmannen har deltatt i en arbeidsgruppe om koordinerende enhet. Arbeidsgruppen har deltatt i utviklingsnettverket Samsynt og Framsynt i regi av SKUR (Statens kunnskaps- og utviklingssenter). Nettverket arbeidet med en delrapport II - Kjennetegn og kriterier for god praksis for koordinerende enhet i kommuner og helseforetak, som forventes å bli lagt fram av Sosial- og helsedirektoratet i 2008.

Fylkesmannen har tidligere vært medarrangør av en konferanse for ledere av interesseorganisasjonenes fylkesledd og offentlige instanser i fylket. Dette er en bred satsing hvor flere statsetater er med som arrangør sammen med fylkets råd for funksjonshemmede og brukerorganisasjonene. Hovedtema for konferansen i 2007 var universell utforming og offentlig informasjon.

Rådet for funksjonshemmede i fylkeskommunen er et samarbeids- og rådgivende organ for fylkeskommunale, fylkesstatlige organer og kommunene i saker som angår funksjonshemmede. Rådet er sammensatt av politikere, brukere og etater, og Fylkesmannen har deltatt i rådets arbeid. Rådet og Fylkesmannen samarbeider årlig om utgivelsen av en adresseliste over fylkets interesseorganisasjoner. I saker som angår utviklingsarbeid for personer med nedsatt funksjonsevne, mener Fylkesmannen det er av vesentlig betydning å delta i nettverk hvor en best og mest rasjonelt kan oppnå resultater på tvers av nivå og grupper. Brukermedvirkning som metode ligger til grunn for all aktivitet i rådet.

Fylkesmannen har videreført nettverk for kommunenes tjenesteyting overfor familier som har barn med nedsatt funksjonsevne. Det har vært to samlinger i nettverket. På samlingene er det deltakernes problemstillinger som blir diskutert, og det legges vekt på at man skal lære av hverandres praksis.

3.8.4 Resultatområde 76: Kvalitet og samhandling

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Tilsyn har vist at det fremdeles ligger et forbedringspotensiale i samhandlingen mellom 1. og 2. linjetjenesten for å skape et mer sammenhengende behandlingsforløp. Ny avtale for samhandling trådte i kraft fra 1. januar og har i løpet av året blitt bedre bekjentgjort på begge nivå. Avtalen etterleves og brukes i større grad av både kommuner og sykehus, og det er rutiner for å utveksle avviksmeldinger. Dette er positivt og bidrar til kontinuerlig forbedring av tjenestene.

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Fra 2007 har Fylkesmannen deltatt som observatør i samarbeidsutvalget i Helse Nord-Trøndelag. Samarbeidsutvalget består av KS-oppnevnte representanter og representanter for Helse Nord-Trøndelag HF. Samarbeidsutvalgets mandat er å bidra til at pasienter og pårørende skal få en samordnet og helhetlig helsetjeneste. Samarbeidsutvalget skal utveksle erfaringer og synspunkter av felles interesse i den hensikt å gi råd til beslutningstakere i helseforetaket og kommuner i fylket.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag arrangerte i samarbeid med Fylkesmennene i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal en egen erfaringskonferanse etter tilsyn. Målgruppen for konferansen var ledere i kommunene og i helseforetaket. Fra Fylkesmannens side ble det fokusert på at tilsyn har avdekket et stort forbedringspotensiale knyttet til samhandling, brukermedvirkning og bruk av individuell plan. I tillegg til Fylkesmennenes erfaringer fra tilsyn de senere årene, var kommunenes og helseforetakets egne erfaringer med tilsynet og kvalitetsarbeid sentrale tema. Pasientombudet bidro også med formidling av erfaringer fra sitt arbeid. På området

kompetanseløftet har Fylkesmannen invitert helseforetaket inn i et arbeid for å etablere et felles fokus på kompetanseheving på tvers av nivå. Videre har Fylkesmannen bidratt aktivt i arbeidet med å etablere overgrepsmottak i fylket.

76.2 Individuell plan

Beskrivelse av Fylkesmannens arbeid med individuell plan er integrert i andre fagområder.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Kvalitetsstrategien ble presentert på erfaringskonferanse etter tilsyn som ble gjennomført i november. Videre er det satt fokus på internkontrollforskriften ved gjennomførte systemrevisjoner.

76.4 Rekrutteringsplanen for helse- og sosialpersonell 2003-2006

Rekrutteringsplanen 2003-2006 avsluttes i 2006.

Rapportene fra kommunene ble gjennomgått og dannet grunnlaget for en samlet kompetanseplan for fylket.

76.5 Felles digitalt nødnett

Nord-Trøndelag har ikke vært med på denne satsingen i 2007, og har derfor ikke hatt aktivitet på dette området.

3.8.5 Resultatområde 77: Andre oppdrag

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Saker om førerkortforskriftens helsekrav utgjør et stort saksområde for Fylkesmannen, og antall saker øker for hvert år. Fylkesmannen opplever at legene har økende fokus på helse og førerkort. Fylkesmannen registrer også økende oppmerksomhet på rusmisbruk, alvorlige sinnslidelser og bilkjøring. Men det er fortsatt grunn til å tro at det er underrapportering. Fylkesmannen oppfordrer fortsatt legene til å vurdere førerretten til pasientene ved bruk av vanedannende medikamenter, alkohol og andre rusmidler.

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Fylkesmannen har utført tilsyn med fem kommuner. Det er utført øvelse for kommunal kriseledelse i tre kommuner. I to av kommunene var det forenklet spilløvelse, mens det ble gjennomført en fullskalaøvelse i Namsos. Fylkesmannen har i møter med tilsynsfarmasøytene og apotekeierne i fylket fått informasjon om at medikamentlagrene i mange kommuner er redusert. Tilsynsfarmasøytene og apotekeierne uttrykker bekymring for medikamentberedskapen i fylket.

77.2: Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fylkesmannen hadde én søknad til vurdering.

77.3 Særfradrag

Det ble behandlet ni søknader om særfradrag. Alle saker ble avslått og to av disse ble påklaget til Sosial- og helsedirektoratet.

77.4 Førerkortsaker

I 2007 var det 658 saker til behandling. Dette var en økning på 110 saker i forhold til 2006. 601 saker ble ferdigbehandlet. Av de ferdigbehandlede sakene er det en økning for tilstander som syn-, anfall- og hjerte-/karsykdommer. Antall saker som gjelder rusmisbruk og alvorlige sinnslidelser har også økt.

Av de 601 ferdigbehandlede sakene var 313 dispensasjonssaker. 251 dispensasjonssøknader ble innvilget og 62 søknader ble avslått. Av disse ble 11 saker påklaget til Sosial- og helsedirektoratet.

Det var 172 meldinger om helsesvikt i forhold til førerkortforskriftens helsekrav hvor det ble gitt tilrådning til politiet om inndragning av førerkortet. De øvrige 119 sakene gjaldt uttalelser til politi, trafikkstasjon m.fl.

Det er gitt rådgivning og veiledning overfor søkere, leger, politi og trafikkstasjoner. Fylkesmannen har dessuten deltatt i møter hvor det er gitt informasjon om helse og førerkort.

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen har ikke mottatt pasientjournaler.

77.6 Rett til trygderefusjon

Fylkesmannen har ikke hatt henvendelser på dette området.

77.7 Helse- og sosialmelding

Sosial-, helse- og barnevernmelding 2006 ble trykket i et opplag på 650 eksemplarer.

3.8.6 Resultatområde 78: Innvandring og integrering

78.1 Statsborgersaker

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hadde i 2007 en statsborgerseremoni for nye norske statsborgere. Seremonien ble gjennomført 3. november i Statens Hus, Steinkjer. Det ble sendt ut invitasjon til 85 personer hvorav 22 takket ja til å delta. Med gjester og representanter fra fylkesmannen var det i alt 69 personer til stede ved arrangementet.

78.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere

Klage nr	Klagens innhold	Utfall av klagen
1	Stans av introduksjonsprogram før 24 måneder	Medhold
2	Stans av introduksjonsprogram før 24 måneder	Medhold
3	Stans av introduksjonsprogram før 24 måneder	Ikke medhold
4	Stans av introduksjonsprogram etter 24 måneder	Klagen avvist
5	Stans av introduksjonsprogram etter 24 måneder	Avvisning opprettholdt
6	Forlengelse av introduksjonsprogram innenfor 24 måneder	Ikke medhold
7	Forlengelse av introduksjonsprogram innenfor 24 måneder	Ikke medhold
8	Opprettholdelse av introduksjonsprogram	Ikke medhold
9	Forlengelse av introduksjonsprogram ut over 24 måneder	Ikke medhold

3.8.7 Resultatområde 79: Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og sametinget

3.8.8 Resultatområde 83: Folkehelsearbeid

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Det er gjennomført et betydelig utviklingsarbeid i samarbeidet mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen for å legge et grunnlag for at de regionale folkehelseaktørene nå kan inngå et helhetlig og formelt partnerskap med fylkets kommuner. Dette vil blant annet bety at folkehelsearbeidet i løpet av en overgangsfase blir ledet over fra prosjektbaserte satsinger til fastere strukturer og faste innsatsområder. I Nord-Trøndelag er prioriteringer og innsats innen folkehelsearbeid hovedsaklig basert på samme kunnskap som ligger til grunn for de nasjonale innsatsområder. Det er ingen grunn til å tro at Nord-Trøndelag er vesentlig annerledes enn landet for øvrig når det gjelder utfordringer innenfor folkehelseområdet, men vi kan vanskelig si at den innsatsen vi gjør er tilstrekkelig målrettet og effektiv på kommunenivå. Skal vi få til det må vi i mye større grad bli flinkere til å ta hensyn til og bruke lokal kunnskap. Data fra de tidligere helseundersøkelsene i Nord-Trøndelag (HUNT) er i forholdsvis liten grad blitt omsatt til konkrete folkehelse tiltak ute i kommunene. I kjølvannet av at datainnsamlingen til HUNT3 avsluttes sommeren 2008, er det innenfor partnerskapet initiert et *tilbakeføringsprosjekt av HUNT3-data* til kommunene, hvis hensikt nettopp er å hjelpe kommunene til å omsette innsamlede data til lokalt målrettede kunnskapsbaserte strategier og tiltak. Dette prosjektet skal skje i tett dialog og samarbeid mellom HUNT forskningssenter, partnerskapet for folkehelse og kommunene. *for Nord-Trøndelag 2005-2008 - om styrking, utvikling og organisering av folkehelsearbeidet*, skal etter vanlig prosedyre rulleres i løpet av 2008. Tilbakeføringsprosjektet av HUNT3-data må i den sammenheng betraktes som et forprosjekt til rulleringen av planen. Det kan derfor være hensiktsmessig å vurdere å forlenge virketiden til eksisterende plan med ett år i påvente av at det vil foreligge kommunehelseprofiler basert på HUNT3-data. På den måten kan Nord-Trøndelag få en langsiktig kunnskapsbasert folkehelseplan, som tar hensyn til de lokale behov og variasjoner.

83.1: Folkehelsearbeid generelt

Nord-Trøndelag fylkeskommune fikk i 2007 kr 1,5 millioner fra Sosial- og helsedirektoratet til drift og videreutvikling av lokalt partnerskap for folkehelsearbeid. Overordnet ansvar for dette arbeidet er den fylkeskommunalt ledede Folkehelsekomiteen. Fylkesmannen er representert ved folkehelserådgiver i komiteen. Folkehelsekomiteen har i 2007 hatt fem temasatsninger forankret i Folkehelseplan for Nord-Trøndelag 2005-2008. Dette er prosjektene FOLK2, FYSAK, PREMIS, "Sunt & Godt" og "Spreke og trygge eldre". Fylkesmannen deltar i styringsgruppa for rusforebyggingsprogrammet PREMIS. Prosjektet skal avsluttes i 2008. PREMIS er etablert i kommunene Leksvik, Mosvik, Steinkjer, Namsos og Grong. Midt-Norsk Kompetansesenter for Rusfaget har det daglige koordineringsansvaret for prosjektet. Trøndelag Forskning og Utvikling AS gjennomfører en prosessevaluering av PREMIS, og så langt viser denne et stort engasjement for PREMIS-arbeidet i kommunene. Prosjektet FOLK2 (2005-2009) skal bidra til at kunst og kultur blir tilgjengelig for de som vanligvis ikke deltar i kulturelle aktiviteter. Prosjektet skal også utvikle kunst og kultur som virkemiddel i folkehelsearbeidet. Samlet støtter FOLK2 om lag 45 delprosjekter/tiltak på ulike arenaer. Både den lokale, regionale og nasjonale interessen for kultur- og helsearbeid har økt i løpet av prosjektperioden og FOLK2 har hatt god mediedekning, deltatt i mange fora med foredrag og publisert artikler i tidsskrift og antologier. Fylkesmannen er representert i prosjektets styringsgruppe, samt i prosjektgruppa for praktisk kultur- og helsearbeid. Midtre Namdal Region (MNR) og Eldrerådet i Nord-Trøndelag har startet et prosjekt som skal forebygge fallulykker i denne regionen. Prosjektet Spreke og Trygge Eldre hadde oppstart i mai 2007, og skal gå over to år. Regionens folkehelsekoordinator er prosjektleder for dette prosjektet. Målsettingen er å bidra til et meningsfullt og vitalt liv for de eldre, blant annet ved å redusere fallulykker og utarbeide en modell for forebygging av disse. I tillegg til Folkehelsekomiteens arbeid utføres det også folkehelsearbeid etter partnerskapsprinsippet gjennom Fylkets trafikksikkerhetsutvalg (FTU) hvor Fylkesmannen er konsultativ medlem.

Når det gjelder å bidra til at kommunene bringer helse, trivsel og tilgjengelighet inn i planprosesser og konsekvensutredninger vises det til området om universell utforming punkt 74.2. Innen områdene helse i plan generelt, deltar representanter fra Fylkesmannens sosial-, helse- og barnevernavdeling i embetets faste planforum.

83.2 Miljørettet helsevern

Fylkesmannen har ikke hatt klagesaker etter lov om helsetjenesten i kommunene kapittel 4a med tilhørende forskrifter i 2007. I perioden 2001-2007 har det ikke vært én eneste klagesak etter dette regelverket.

Det interkommunale samarbeidet om samfunnsmedisinske fagområder i Midtre Namdal Region utvikler seg i positiv retning, og det er etter hvert etablert et sterkt fagmiljø med samfunnsmedisinere, miljøhygienikere og en folkehelserådgiver.

Fylkesmannen har gjennom året mottatt en god del henvendelser om råd og veiledning i saker om miljørettet helsevern.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Fylkesmannen har mottatt og behandlet søknader på tilskuddsmidler til lokale aktiviteter og tiltak (Statsbudsjettets kapittel 719, post 60). Det er fordelt kr 350.000,-, primært til tiltak innen de store innsatsområdene. 29 prosent av midlene har gått til tiltak innen tobakksforebyggende arbeid, ca. 26 prosent innen kosthold/ernæring, mens lokale tiltak for fremme av fysisk aktivitet har lagt beslag på vel 43 prosent av bevilgningen. Bare 3 prosent ble benyttet til andre og mer generelle folkehelse tiltak.

FYSAK ble avsluttet som prosjekt 31.08.2007. Fremme av fysisk aktivitet i befolkningen vedtatt videreført som en integrert del av Nord-Trøndelag fylkeskommune sin langsiktige satsning innen partnerskap for folkehelse. Innenfor dette satsningsområdet vil FYSAK fortsette å leve videre som anerkjent metode og merkevare.

Fylkesmannen, fylkeskommunen og idrettskretsen har ved to anledninger det siste året invitert til dagkonferanse om "Bedre helse på 1-2-30". Dette som et ledd i utviklingen og gjennomføringen av den nasjonale kommunikasjonsstrategien om fysisk aktivitet. Ved begge anledninger er konferansen blitt avlyst på grunn av liten påmelding.

Høsten 2007 henvendte Fylkesmannen seg til kommunene med spørsmål om de har integrert gratis frukt- og grønt i ungdomsskolene, og i de kombinerte barne- og ungdomsskolene. Av de 18 kommunene som svarte oppgav samtlige at de har innført gratis frukt- og grøntordning for alle elever i ungdomsskoler, og i samtlige kombinerte barne- og ungdomsskoler. Flere kommuner har også innført gratis frukt- og grøntordning også for barneskolene (1. - 7. klassetrinn). Ordningen med abonnement på skolefrukt har i flere år vært på vikende front i Nord-Trøndelag. Blant annet har det vært stort sprik mellom andelen skoler som deltar, og andelen elever som deltar ved hver skole. Det at nå flere kommuner har innført gratis ordning for alle er positivt, samtidig er det et signal om at betalingsordningen på frukt- og grønt i skolen ikke har fungert godt nok.

Det treårige kosthold- og ernæringsprogrammet Sunt & Godt har gjennomført sitt første driftsår. Det er inngått avtaler med fem kommuner og tre videregående skoler om deltakelse i prosjektet. Dette er kommunene Frosta, Grong, Høylandet og Snåsa, samt de fem kommunene i Midtre Namdal Region (MNR-samarbeidet). I tillegg deltar de videregående skolene i Levanger, Verdal og Steinkjer (avd. Egge). Fylkesmannens landbruksavdeling er via Landbruks- og matdepartementet med og finansierer delprosjekter i Sunt & Godt-programmet. For deltakerne ble det gjennomført nettverkssamlinger og kantinekurs. Som ett av tre fylker ble Nord-Trøndelag valgt ut som pilotfylke for å delta i Sjømatprosjektet. Dette prosjektet har som mål å utvikle og øke forbruket av fisk og sjømat i barnehagene. Dette er et prosjekt som er initiert av Fiskeri- og kystdepartementet, Helse- og

omsorgsdepartementet og Eksportutvalget for fisk. Sjømatprosjektet er tatt inn som en del av Sunt & Godt-programmet og fra Nord-Trøndelag deltar ti barnehager fra seks kommuner.

Selv om Nord-Trøndelag er ett av de fylkene i landet med færrest dagligrøykere blant den voksne befolkningen, er det fortsatt et stort potensiale i å drive planmessig røykeslutt. I 2007 ble det ikke utdannet nye kursledere, men gjennom ressursgruppa for tobakksforebyggende arbeid, jobbes det for å få flere kursledere til å bli mer aktive i å tilby lokale røykesluttkurs.

Helse Nord-Trøndelag HF startet i 2005 landets første tobakkavvenningsklinikkk som et ett-årig pilotprosjekt ved Sykehuset Levanger. Erfaringene var så gode at fra høsten 2006 gikk dette prosjektet over til å bli et fast poliklinisk tilbud ved Sykehuset Levanger. I september 2007 ble tilsvarende tilbud etablert ved Sykehuset Namsos. Helse Nord-Trøndelag HF har forstått hvor viktig det er å ha denne typen tilbud, og i det ligger en erkjennelse av at spesialisthelsetjenesten i alt for stor grad må bruke ressurser til å behandle pasientgrupper hvor røyking er hovedårsaken til at sykdom har oppstått.

Fylkesmannen hadde også i 2007 ansvar for å koordinere markeringen av Verdens Tobakksfrie Dag. Dagen ble som vanlig godt markert ved begge sykehusene, men også flere av de videregående skolene var engasjert i markeringen ettersom årets tema var tobakksfri skole med spesiell fokus på videregående opplæring. Levanger videregående skole fikk tildelt "Tobakksfriprisen 2007" for det gode arbeidet som de har gjort. Levanger videregående skole ble vedtatt røykfri i mars 2004, og var den første videregående skolen her i fylket med et slikt vedtak.

Ved utgangen av 2007 viste den fylkesvise påmeldingsoversikten for FRI-programmet at 65 prosent av ungdomsskoleelevene i Nord-Trøndelag deltar (68 prosent forrige år). Årsaken til en svak nedgang i deltakelsen ser ut til å være dårligere rekruttering av 8. klassetrinn enn tidligere. På landsbasis deltar 59 prosent av ungdomsskoleelevene.

83.4 Forebygging av osteoporose og osteoporotiske brudd

Dette feltet er en integrert del av innsatsen innenfor resultatområde 83.3.

83.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Fylkesmannen fikk i oppdrag å forvalte tilskudd gjennom Handlingsplanen for forebygging av uønsket svangerskap og abort. Verdal kommune fikk kr. 50.000,- til å opprette et lavterskeltilbud med individuell veiledning og rådgiving for enslige mindreårige/unge voksne med etnisk minoritetsbakgrunn. Fylkesmannen ser det som hensiktsmessig at søknader som gjelder lokale tiltak behandles hos Fylkesmannen, mens tiltak av nasjonal karakter behandles sentralt. Utførte svangerskapsavbrudd

Nord-Trøndelag	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Blant tenåringer (-19)	71	74	75	54	63	80	86
Over 19 år	243	222	250	258	246	296	308
Totalt	314	296	325	312	309	376	394

Aldersgruppen 20-24 år har hatt den høyeste aborthyppigheten hvert år.

3.8.9 Resultatområde 84: Primærhelsetjenesten

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

I noen kommuner er det liten ledig kapasitet på fastlegelistene, og kommunenes innbyggere har i realiteten ikke fritt fastlegevalg. Det synes også å være en trend at turnusleger ikke ønsker allmennlegepraksis etter endt turnustjeneste. 49 turnusleger utførte distriktstjeneste i Nord-Trøndelag i 2007. Det er et problem at turnuslegene ønsker seg til storkommunene og at kommuner i Namdalen ikke blir valgt av turnuslegene. Ved Helse Nord-Trøndelag Sykehuset Levanger ble det i november 2007 etablert et interkommunalt overgrepsmottak. Levanger kommune er vertskommune.

84.1 Fastlegeordningen og allmennlegetjenesten

Det er gjennomsnittlig 8,9 fastleger pr. 10.000 innbyggere i fylket. Gjennomsnittet for landet utenom Oslo er 9,0. Det er opprettet til sammen 111 legestillinger i fylkets 24 kommuner. Ved årsskiftet var seks av disse ubesatte, og et par stillinger ble dekket av vikarer. Blant de 105 fast besatte legestillingene er det kun 30 kvinnelige leger. Fylkesmannen mener derfor det er et tydelig behov for å rekruttere flere kvinner til fastlegestillingene i fylket. Det er kun 55 fastleger som har ledige plasser på sine lister. Dette er en liten bedring fra i fjor, men fortsatt medfører dette at innbyggerne i enkelte kommuner har liten/ingen mulighet til fritt legevalg innen egen kommune. 15 fastleger har 20 eller færre ledige plasser. Kommunene Steinkjer, Verdal og Stjørdal fikk tildelt fastlegehjemmel i 2007.

Fylkesmannen foretok en kartlegging av LSU (lokalt samarbeidsutvalg fastlegeordninga) i 2007, og det viser seg at det er aktivitet i de fleste kommuner i fylket.

84.2 Turnustjeneste

Nord-Trøndelag får tildelt turnusleger to ganger pr. år. Fylkesmannen administrerer fordelingen og henvender seg til kommunene for å få bekreftet at de tar imot turnuslege og at de har tilfredsstillende veileder.

Antall turnusleger tildelt til Nord-Trøndelag var i 2007, 19 på våren og 20 på høsten. Deriblant var det 23 kvinner og 16 menn.

Vårkullene er jevnt over mindre enn høstkullene. Det er kommuner i Namdalen som ofte velges sist. Dette medfører ikke sjelden at kommuner i Namdalen, som er gode turnussteder for læring, ikke får turnuslege.

Fylkesmannen har ansatt gruppeveileder for turnuslegene i 40 prosent stilling. Gruppeveilederen besøker turnuslegene på turnusstedet og har møter med deres arbeidsgivere, samt at han er tilgjengelig for turnuslegene ved behov.

Fastlegeordningen innebærer en privatisering av allmennpraksis. Dette synes å skremme mange unge leger. Det synes nå å være en trend at færre vil bli allmennleger selv om mange mener at distriktsturnus har gitt dem et viktig perspektiv. Fylkesmannen har også ansvar for å skaffe plasser til turnusfysioterapeuter i kommunene og sykehusene en gang pr. år. Fylkesmannen prøver å medvirke til at antallet i kommunene og sykehusene er mest mulig likt, siden turnusfysioterapeutene gjennomfører 6 måneder i kommune før de går over til sykehus og motsatt.

Det er gjennomført to nasjonale samlinger for fylkesveiledere. Den siste samlingen var Trøndelagsfylkene arrangør for.

84.3 Lov om helsetjenesten i kommunene, klager og godkjenninger

Se resultatområde 82.4.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i flere år hatt utstrakt samarbeid med Politimesteren og Kriminalomsorgen i fylket. Det har vært etablert en dialoggruppe bestående av fylkeslegen, psykiatrirådgiver hos Fylkesmannen, politimesteren, leder for kriminalomsorgen i fylket, leder for Verdal fengsel og representanter fra Mental Helse og Foreningen mot Stoff Innherred. Denne dialoggruppen møtes ca. fire ganger pr. år. Dialoggruppen har i ulike fora og sammenhengerfrontet behovet for samhandling mellom Verdal fengsel og sosialtjenesten/NAV i bosettingskommunen ved løslatelse. I 2007 var det tre kommuner i fylket som inngikk samarbeidsavtaler med Verdal fengsel. Fylkesmannen vil være en pådriver for at flere kommuner i fylket etablerer slike avtaler i 2008.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere og flyktninger

Fylkesmannen har ikke hatt noen aktiviteter knyttet til dette oppdraget.

84.6 Helse- og sosialtjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen har kartlagt bruken av tolketjeneste i fylket. Kartleggingen viser at telefonisk tolketjeneste er mest brukt, og at rutiner for bruk av tolketjenester er på plass i de fleste kommuner.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Etter initiativ fra Fylkesmannen ble det nedsatt en prosjektgruppe bestående av representanter fra Levanger kommune, Sykehuset Levanger, Politiet, Fylkesmannen og brukerorganisasjoner. Prosjektgruppen ferdigstilte sitt forslag til organisering og drift høsten 2007. Det interkommunale overgrepsmottaket, som er lokalisert til Sykehuset Levanger, åpnet i november 2007. Levanger kommune er vertskommune.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Når det gjelder kommunenes helsefremmede og forebyggende arbeid henvises til resultatområde 83.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag planla våren 2007 i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ett to-dagers kurs i svangerskapsomsorg. Kurset ble avlyst pga. liten påmelding.

84.10 Kjønnslæstelse

Sommeren 2007 informerte Fylkesmannen kommunene i fylket om de ulike departementenes felles fokus og satsing på området.

Fylkesmannen informerte i brev form spesielt helsepersonell om Lov om forbud mot kjønnslæstelse.

84.11 Tannhelse

I Nord-Trøndelag fylkeskommune er sekretariatet for folkehelsearbeidet lagt til samme avdeling som det helsefaglige miljøet rundt fylkestannlegen. Dette har bl.a. medført at fagpersoner fra den offentlige tannhelsetjenesten er med i arbeidet med kosthold- og ernæringsprosjektet "Sunt & Godt" (jf. pkt. 83.3.). Fylkesmannen mener det ligger et bra potensiale i å koble det forebyggende tannhelsearbeidet sammen med det lokale folkehelsearbeidet, - spesielt i kampen for redusert sukkerforbruk og økt forbruk av vann som tørstedrikk.

84.12 Smittevern

Fylkesmannen arrangerte en barnevaksinasjonskonferanse i samarbeid med Folkehelseinstituttet. Fastleger og helsesøstre var målgruppe for konferansen.

Fylkesmannen har gitt veiledning til smittevernlegene i fylket angående Lov om smittevern og tilhørende forskrifter.

3.8.10 Resultatområde 85: Spesialisthelsetjenesten

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Fylkesmannen skal administrere ordningen med å gi tillatelse til leger for å rekvirere sentralstimulerende legemidler til barn og voksne med hyperkinetisk forstyrrelse/ADHD. Så langt vi kan se er det fortsatt ikke lagt opp til spesielle oppfølgings- og kontrollsystemer for forsøksordningen for sikring av forsvarlig praksis. I 2006 ble det gitt spesiell rekvireringsrett til 16 leger, i 2007 ble samme rett gitt til 53 leger. Det er en økende oppmerksomhet fra behandlingsapparatet når det gjelder ADHD.

85.1 Abortloven

Fylkesmannen har oppnevnt mye medlemmer til abortnemndene med en funksjonsperiode på fire år. Det har ikke vært noen saker i klagenemnda.

85.2 Sterilisering

Sittende medlemmer av steriliseringsnemnda har funksjonsperiode ut 2010. Det har ikke vært behandlet saker i nemnda i 2007. Det er bare sykehusene i fylket som utfører steriliseringsinngrep. Det har heller ikke vært søkt om godkjenning fra andre aktører i fylket.

85.3 Lov om transplantasjon

Fylkesmannen har ikke hatt saker på dette området.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Tre leger har fått generell rekvireringsrett av sentralstimulerende legemidler til personer med hyperkinetisk forstyrrelse/ADHD.

53 leger har fått spesiell rekvireringsrett av sentralstimulerende legemidler til 75 personer med hyperkinetisk forstyrrelse/ADHD.

Det foreligger ingen beskrivelse i veilederen IS-1244 for samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og fastlege ved overføring og oppfølging av rekvirering av sentralstimulerende legemidler. I enkelte saker har det vist seg ikke å fungere tilfredsstillende. Fylkesmannen har inntrykk av at spesialister og fastleger i enkeltsaker ikke har vært særlig opptatt av kombinasjonen ADHD og rusmisbruk. Ansvarsforhold i slike saker har ikke vært tilstrekkelig avklart.

Det er igangsatt en forsøksordning i perioden 2005-2011 som innebærer at Fylkesmannen har fått delegert myndighet fra SHdir til å behandle søknader om rekvireringsrett av sentralstimulerende legemidler. Så langt vi kan se er det ikke lagt opp til spesielle oppfølgings- og kontrollsystemer for forsøksordningen for sikring av forsvarlig praksis. Hensikten var en mer helhetlig ordning, men slik den fungerer dreier det seg hovedsaklig om rekvireringsretten.

Fylkesmannen har en svært begrenset kontrollfunksjon, og mangler derfor detaljerte opplysninger om hvordan ordningen fungerer helhetlig. Det er viktig at ordningen blir evaluert, og en nasjonal høringskonferanse bes vurdert som et av evalueringstiltakene.

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Fylkesmannen har ikke hatt saker på dette området.

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

Fylkesmannen har ikke hatt saker på dette området.

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Fylkesmannen har ikke hatt saker på dette området.

3.8.11 Resultatområde 86: Omsorgstjenester

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Kommunene i Nord-Trøndelag står, tross omfattende satsing for få år siden, overfor mange utfordringer knyttet til omsorgstjenestene både med hensyn til kvalitet og kvantitet.

Brukergruppene er i endring hva angår sammensetning, lokalisering, kompleksitet i behov og forventninger. Kommunene må hele tiden tilpasse og utvikle sine tjenester. For å kunne støtte kommunene i arbeidet må Fylkesmannen sørge for å være oppdatert på utvikling og

utfordringer, og arbeide for at aktuelle virkemidler kommer fylket best mulig til nytte. I mange kommuner endres bosettingsmønsteret i retning sentralisering. Dette stiller nye krav til omsorgstjenestene med hensyn til dimensjonering og lokalisering. Det er spesielle

utfordringer knyttet til ulike enkeltgrupper hvor enkelte har behov som innebærer bruk av tvang og makt. Demensplanen vil kreve stor innsats i Nord-Trøndelag, ettersom fylket i følge tidligere kartlegginger henger etter på flere områder. Kommunene må tilby individuelt

tilpassete løsninger, selv om det kan være mangel på både økonomiske og faglige ressurser. Endringer i oppgavefordelingen mellom helseforetak og kommuner medfører økte og nye

utfordringer og krav til så vel kompetanse som arbeids og samarbeidsformer. Statistisk Sentralbyrå viser at fylket samlet sett rapporterer bra dekning av institusjonsplasser og omsorgsboliger målt i forhold til befolkning over 80 år, sammenlignet med

landsgjennomsnittet. Situasjonen varierer imidlertid mye kommunene imellom, både mht. dekningsgrader, befolkningsutvikling og andel yngre grupper i botilbudene. Pleie- og

omsorgstjenesten dekker alle aldersgrupper, og det er forventet at en bedre integrering av registrerings- og statistikkredskapene vil bidra til at styringssystemene bedre fanger opp

kommunenes utfordringer også vedrørende de øvrige gruppene som trenger omsorgstjenester. IPLOS-registrering i kommunene har vært obligatorisk fra mars 2006, og blir i 2008 delvis

integret i KOSTRA-statistikken. IPLOS vil gi et helt annet grunnlag for sammenligninger mellom ulike tjenesteenheter i kommunene og mellom kommuner, og vil derfor gjøre

KOSTRA til et enda bedre styrings redskap.

Med hensyn til kompetansenivå og rekruttering, viser statistikken at Nord Trøndelag så langt har hevdet seg godt i landssammenheng, med bra tilgang på fagfolk og lokale

utdanningsinstitusjoner. Dette kan imidlertid også være en av årsakene til at det har vært mulig for kommunene å opprettholde relativt mange deltidsstillinger, noe som verken er

ønskelig eller mulig å fortsette med på sikt. Mange kommuner har imidlertid satt

utfordringene med deltid på dagsordenen og lagt strategier for hvordan uønsket deltid skal reduseres. Arbeidsmarkedet strammes til, samtidig som behovet for folk i omsorgs-sektoren

øker sterkt. Kommunene vil få stadig større utfordringer med å rekruttere arbeidstakere, herunder erstatte de relativt mange ansatte som i dag nærmer seg pensjonsalder. Den største

utfordringen blir likevel å rekruttere ungdommene i fylket til omsorgsyrkene, samt å kunne tilby heltidsstillinger til alle som ønsker det. Mange kommuner vil framover ha behov for å

arbeide langt mer planmes-sig med egen kompetanseutvikling og rekruttering.

86.1 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen har i løpet av høsten justert arbeidsformene på pleie- og omsorgsområdet for bedre å tilpasse seg utfordringene knyttet til Omsorgsplan 2015. Ny organisering omfatter koordineringsgruppe på overordnet nivå der også KS og fylkeskommunen deltar, og fra 2008

også Helseforetaket. Referan-segrupper etableres i 2008. Samarbeidet med KS og pleie- og omsorgsledernes eget forum i fylket er trap-pet opp med sikte på felles møter for utveksling av informasjon. Fylkesmannen deltok i og var også med og delfinansierte pleie og omsorgslederforumets studietur til Danmark høsten 2007. Samarbeidet med Husbanken er trappet opp med sikte på økte oppgaver knyttet til ny investeringsordning.

Daglig oppfølging av omsorgsplanen ivaretas av Sosial-, helse- og barnevernavdelingens pleie- og omsorgsgruppe, som har fordelt ansvaret for de tre største delplanområdene (demens/legetjeneste, kompetanseløftet og investeringsordningen). På disse områdene er arbeidet organisert i undergrupper, der øvrige aktuelle avdelinger hos Fylkesmannen også deltar.

Det ble på høsten etablert et regionalt samarbeidsforum der representanter for Møre og Romsdal fylke og fylkesmennene i Sør- og Nord-Trøndelag møtes for uformell drøfting av felles utfordringer og strategier knyttet til oppfølging av Omsorgsplan 2015.

Det har vært informert generelt om Omsorgsmeldinga, og Omsorgsplan 2015 i fora der dette har vært naturlig, bl.a. eldreråd, pensjonistlag, kommunestyremøte, boligsosial konferanse, som del av høgskolens videreutdanning, og i møter med pleie- og omsorgsledernes forum.

86.2 Demensomsorg

Demensplan 2015 ble utgitt i oktober, og Fylkesmannen har etter forespørsel reist ut til kommuner og utdanningsinstitusjoner for å presentere planen. Råd og veiledning er blitt gitt ved henvendelser som gjelder demensomsorgen.

Utredningsverktøyet for diagnostisering har vært tilgjengelig i to år, og det ble holdt konferanse i samarbeid med Nasjonalt senter for aldring og helse hvor verktøyet ble presentert.

86.3 Kompetanseløftet 2007-2015 -10 000 nye årsverk

Innrapporterte plantall fra kommunene pr. 01.02.2007 dannet grunnlaget for en fylkesplan som ble utarbeidet i samarbeid med fylkeskommunen og KS/kommunene. Planen gir et bilde av status og strategier for videre arbeid på satsingsområdet.

KOSTRA-statistikk for 2006 forelå høsten 2007 i bearbeidet form fra Sosial- og helsedirektoratet, og var tema i fagmøte med kommunene i november.

Statistikken viser en prosentvis økning i årsverk for helse- og sosialpersonell fra 2003 til 2006 som var langt større i Nord-Trøndelag enn landsgjennomsnittet. Det gjelder både generelt, og for brukerretta pleie- og omsorgstjenester.

Statistikken viser at tilveksten så langt har vært god, og at det fortsatt er et uutnyttet potensial knyttet til en relativt stor andel deltidsstillinger.

Utdanningsnivået i helse- og sosialtjenesten i Nord-Trøndelag er i landssammenheng på topp, noe som imidlertid betyr at andel uten fagutdanning som kan utdannes, er tilsvarende liten.

Relativt høy gjennomsnittsalder særlig blant hjelpepleierne vil skape erstatningsbehov som, i en situasjon med sterkere konkurranse om arbeidskraften, vil gi mange av kommunene ekstra store utfordringer mht. videre rekruttering.

Samlet sett viser kommunenes innrapporterte statistikk at det framover må satses på å rekruttere ungdom til omsorgsyrkene, og at andel menn bør øke. Blant elementene Fylkesmannen har lagt vekt på er følgende:

- Videreutviklet samarbeidsrelasjonene med viktige leverandører på kompetansefeltet, som høyskolemiljøet og fylkeskommunen
- Etablert tettere kontakt med KS og kommunene, og gitt støtte til KS's rekrutteringspatrolje som la ned stor innsats for å markedsføre helsefagutdanningen for elevene på fylkets ungdoms- og videregående skoler, samt knytte sammen aktørene på utdannings- og praksisfeltet

- Innvilget fortsatt tilskudd til engasjement av en veileder via etterutdanningsnettverket i Namdalen (EINA) som kommunene skal kunne disponere til veiledning i egne planprosesser
- Startet et samarbeid med helseforetaket i fylket for å se om de kan være med og bidra inn i tenkningen rundt kompetanseheving og kompetansestrategi, og etter hvert også i strategier i omsorgsløftet i fylket.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Fylkesmannen har overvåket gjennomføringen av Handlingsplanen for eldreomsorgen, og som forutsatt rapportert til Helse- og omsorgsdepartementet i mars og august på de siste byggeprosjektene. Det ble også i løpet av første halvår gitt flere innspill til departementets forberedelse av ny investeringsordning.

Ny investeringsordning har lenge vært signalisert, men utformingen av ordningen ble først kjent da forslag til statsbudsjett for 2008 ble lagt fram.

En del kommuner begynte å planlegge utbyggingsprosjekt i løpet av året, og tok i den forbindelse kontakt med Fylkesmannen og/eller Husbanken.

Fra og med 2008 må det derfor antas at det vil komme en del søknader til Husbanken om tilskudd.

Fylkesmannens veiledning til kommunene og innstillinger til Husbanken blir viktige ledd i prosessen når søknadene skal behandles. Fylkesmannen har derfor trappet opp kontakten med Husbanken og etablert arbeidsformer med sikte på å kunne håndtere disse oppgavene raskt.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Året har blitt brukt til å styrke samarbeidet med kommunene ved å etablere tettere og bedre kontakt med KS, og få satt en del utfordringer i tjenestene på dagsorden i samarbeid med pleie- og omsorgslederne i fylket.

Videre har Fylkesmannen startet et arbeid i forhold til å finne ut hvilke interkommunale nettverk som finnes, og hvordan vi kan planlegge arbeidet fremover for å understøtte disse i deres arbeid.

Det finnes mange typer kvalitetsavtaler pr. i dag, og en av oppgavene har vært å skaffe oversikt og prøve å ha et samordnet fokus i drøftingen med KS i forhold til å utvikle vår rolle videre. Målet er å skaffe seg kunnskap om ulike prosjekter i de ulike kvalitetssatsingene og etablere arenaer for å dele disse kunnskapene.

Fylkesmannen har gjennom kompetanseløftet valgt å støtte en del kommuner som har gode lokale prosjekter som kan gå under paraplyen ”lærende organisasjon”. Fylkesmannen har også tatt noen informasjons- og veiledningsoppdrag overfor kommuner og utdanningsklasser på høyskolen.

Internkontrollforskriften har vært i fokus under våre ulike tilsynsaktiviteter både regionalt og lokalt for å få frem systemansvaret.

Fylkesmannen har tatt initiativ til å invitere kommuner i fylket som ønsker å gjennomføre prosjekter på refleksjonsgrupper i samarbeid med arbeidsforskningsinstituttet, og disse kommunene vil bli fulgt opp med tanke på at de kan dele erfaringene med resten av fylket.

Fylkesmannen gjennomførte også en studietur til Danmark sammen med en del pleie- og omsorgsledere i fylket for å se på ulike deler av omsorgstjenesten i København, der målet var å få innspill i arbeidet i fylket med bakgrunn i målsettingene i Stortingsmelding nr. 25. Fokusområder var blant andre aktiv omsorg, etikk og demensomsorg.

86.6 Legetjenester i sykehjem. Undervisningssykehjem

Kommunene fikk tilsendt rundskriv om lokal vurdering av legetjenester i sykehjem. Basert på en risiko- og sårbarhetsanalyse skulle kommunene tallfeste hvor mange legetimer som kreves for å oppfylle lovkravet om faglig forsvarlighet og egne krav til legetjeneste i sykehjem. Innen

utgangen av 2007 skulle kommunene fatte et konkret vedtak om legedekning i sykeheimene og sende rapporteringsskjema til Fylkesmannen.

Fylkesmannen har etter forespørsel bistått kommunene i arbeidet med fastsetting av lokal normering av legetjenester i sykehjem.

Fylket fikk sitt undervisningssykehjem, og Fylkesmannen deltar i styringsrådet.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og sosialtjenesten

Etter å ha gjennomført årlige kurs for saksbehandlerne i pleie- og omsorgstjenesten de siste tre årene, har Fylkesmannen ikke kunnet prioritere dette siste år til tross for at noen kommuner fortsatt meldte behov.

Råd og veiledning er etter forespørsel gitt til helse- og sosialtjenesten. Det har særlig vært mange spørsmål knyttet til egenandeler på tjenesteyting.

Fylkesmannen har også veiledet noen kommuner om utfordringer i forhold til demente og krevende omsorgssituasjoner.

Vedrørende tiltak for å ivareta rettssikkerhet overfor personer med psykisk utviklingshemming, se pkt. 86.9.

86.8 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders- og sykehjem

I følge KOSTRA-rapportering pr. 31.12.06 hadde Nord-Trøndelag ingen personer under 50 år i alders- og sykehjem.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Fylkesmannen har administrert faglige nettverk for kommunenes tjenesteyting overfor familier som har funksjonshemmede barn, hvor et hovedtema er bruk av tvang og makt overfor barn. Videre er Fylkesmannen med å drive faglig nettverk for kommuner som har utviklingshemmede med kriminell atferd. I begge disse nettverkene er spesialisthelsetjenesten delaktig. Fylkesmannen har videre hatt samhandlingsmøte med spesialisthelsetjenesten på området.

Det ble fattet 101 vedtak om bruk av tiltak med tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming i Nord-Trøndelag. Dette er en økning fra tidligere år, men det betyr ikke at tvangsbruken er økt. Kommunene er blitt bedre på saksbehandling og på å skille de ulike tvangstiltakene fra hverandre. En utviklingshemmet kan ha flere ulike vedtak om bruk av tvang og makt.

Det er sendt inn meldinger om skadeavvergende tiltak i 250 tilfeller. Dette er slik Fylkesmannen ser det en underrapportering. Det er en del kommuner som har utviklingshemmede og som ikke sender inn meldinger om skadeavvergende tiltak selv om vi har grunn for å tro at inngrepene benyttes.

Det er søkt om dispensasjon fra utdanningskravet for 76 tjenesteytere i Nord-Trøndelag. To ble ikke innvilget. Det er en utfordring for kommunene å sette inn nødvendige faglige ressurser. Imidlertid ser vi at noen kommuner jobber systematisk og godt for å heve kompetansen i tjenesteytingen.

Fylkesmannen har ført tilsyn med ni tiltak. I tillegg til tilsyn har vi valgt å prioritere foreta kommunebesøk hvor innholdet har vært kompetanseheving og bevisstgjøring i forhold til bruk av tvang og makt overfor utviklingshemmede.

86.10 IPLOS – systematisert standardinformasjon basert på søkere og mottakere av kommunale sosial- og helsetjenester

Kontakten med kommunene på feltet IPLOS (Individbasert PLeie- og OmsorgsStatistikk) har primært vært ivaretatt av Sosial- og helsedirektoratet, men Fylkesmannen har hele tiden vært holdt orientert om prosessen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag bisto direktoratet med et oppfølgingsmøte for kommunene høsten 2007.

3.8.12 Resultatområde 87: Psykisk helse

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Fylkesmannen har registrert at det er bekymring for at ressursene til psykisk helsearbeid, som så langt har vært øremerket, vil bli brukt til andre formål når tilskuddet går inn i rammetilskuddet. Bekymring uttrykkes både fra bru-kerorganisasjoner og kommuner. Fylkesmannsembetene tok i 2006 og 2007 opp denne problemstillingen med Sosial- og helsedirektoratet uten at det har avstedkommet tydeligere signaler om hvordan denne problemstillingen eventuelt skal takles. I tillegg er det uttrykt bekymring for hvordan psykiatri-tjenestene blir ivaretatt i forhold til etableringen av NAV-kontorene. Dette går spesielt på at arbeidslinja blir for dominerende. Fylkesmannen er videre bekymret for utviklingen i de kommunene som har liten egenfinansiering av det psykiske helsearbeidet utover det øremerkede tilskuddet. Fylkesmannen mener at antall søknader og kommunenes engasjement i forhold til utdanningene som i 2007 er etablert innen psykisk helsearbeid, reflekterer stor handlingsvilje fra kommunene og de ansattes side for å skaffe seg nødvendig kompetanse for å yte enda bedre tjenester. Fylkesmannen er tilfreds med at mange kommuner har gjennomført bruker-undersøkelser, og at mange kommuner har brukt resultatene fra brukersundersøkelsene i langtidspanleggingen av det psykiske helsearbeidet. Fylkesmannen er også fornøyd med at seks medlemmer i foreningen Mental Helse vil delta i en nasjonal ressurspakke for brukeropplæring. Interessen for prosjektet grønne helse- og velferdstjenester er stor fra både tilbyder og kjøpersiden. Men et foreløpig inntrykk er at en vekst i omsetningen av grønne helse- og velferdstjenester forutsetter økt profesjonalisering av næringen, spesielt fra tilbyderne sin side. Behovet for profesjonalisering innebærer bedre kompetanse på å utforme fleksible tilbud, samt evne til å møte den usikkerheten markedet representerer.

87.1 Tvungen undersøkelse

Det var ingen saker innen dette området.

87.2 Behandling uten eget samtykke

Fylkesmannen mottok ni klager om behandling uten eget samtykke.

87.3 Privat forpleining i det psykisk helsevernet

Fylkesmannen hadde ingen saker innen dette området.

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Fylkesmannen hadde ingen saker innen dette området.

87.5 Vedtak om overføring

Fylkesmannen hadde ingen saker innen dette området.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

Fylkesmannen har foretatt nødvendig saksbehandling etter gjeldende retningslinjer.

87.7 Opptrappingsplan for psykisk helse

Arbeidet med å sammenstille og kvalitetssikre kommunenes rapporter om bruk av øremerkede tilskudd for 2006 og planlagt disponering av tilskudd for 2007, samt utbetaling av tilskudd, var svært ressurskrevende. På grunn av manglende dokumentasjon og måloppnåelse i forhold til vilkårene for utbetaling, fikk mange kommuner utbetalt det øremerkede tilskuddet sent. Fylkesmannen er fornøyd med at den samlede dokumentasjonen etter hvert nådde et godt nivå slik at hele det øremerkede tilskuddet ble utbetalt. Det ble til sammen utbetalt 85.7 millioner kroner i øremerket tilskudd.

I den siste fasen av opptrappingsplanen fokuseres det på å øke kvaliteten på tjenestene og befeste tjenestene i kommunenes tjenesteapparat. Dette har blant annet skjedd gjennom utarbeidelse av psykiatriplaner gjeldende frem til 2010, hvor det psykiske helsearbeidet er knyttet til kommunenes økonomiplaner.

Fylkesmannen bidro i tre utdanninger innen psykisk helsearbeid; behandling av søknader til studiene psykisk helsearbeid for voksne og psykososialt arbeid for barn og ungdom, og økonomisk støtte til videregående skole for å gjennomføre kurs for ufaglærte innen psykiatri. Søknadsmassen til alle utdanningene har vært stor, f.eks. kom bare halvparten av søkerne inn på videreutdanning i psykososialt arbeid for barn og unge inn. Tilsammen tar 69 studenter de to førstnevnte utdanningene, og Fylkesmannen har forvaltet tilskudd for i overkant av 3,1 millioner kroner til formålene.

Fylkesmannen støttet sju kompetansehevende tiltak gjennomført i kommunal regi. Søknadssummen til lokale tiltak overgår langt de midlene Fylkesmannen forvalter til slike formål. Fylkesmannens inntrykk er at kreativiteten og innsatsviljen på grasrotnivå er høy. Men at den bremses av at det er vanskelig å utløse midler over de kommunale budsjettene til å realisere tiltakene.

Fylkesmannens sosial-, helse- og barnevernavdeling opprettet i samarbeid med Fylkesmannens landbruksavdeling et forprosjekt for grønne helse- og velferdstjenester. Prosjektleder tiltrådte i oktober, og skal ha forprosjektet ferdig til oktober 2008. Forprosjektet går blant annet ut på å utrede hvilke premisser som må ligge til grunn for å øke bruken av grønne helse- og velferdstjenester. Med forbehold om videre finansiering, forutsettes forprosjektet etterfulgt av en to-årig driftsperiode hvor målsettingen er å etablere varige strukturer for dette tilbudet innen grønn omsorg.

Når det gjelder arbeidet med brukermedvirkning har Fylkesmannen et nært samarbeid med foreningen Mental Helse, ADHD-foreningen og foreningen Voksne For Barn. I samarbeid med disse foreningene er det bl.a. avholdt brukerkurs og ADHD-konferanse.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Fylkesmannen hadde ingen saker innen dette området.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Fylkesmannen hadde ingen saker innen dette området.

3.8.13 Resultatområde 88: Rusområdet

Samlet tilstandsvurdering for resultatområdet

Fylkesmannen har jobbet aktivt for å bidra til kompetanseheving på rusfeltet i Nord-Trøndelag. Fylkesmannen har hatt spesielt fokus på å forberede kommunene på opptrappingsplan for rusfeltet. Videre har Fylkesmannen jobbet systematisk for å få rusarbeidet i en helhetlig sammenheng. Rus, psykiatri og NAV skal bli integrerte elementer i arbeidet.

Fylkesmannen har jobbet tett sammen med Midt-Norsk Kompetansesenter for Rusfaget for å få en sammenheng mellom de ulike satsingene på feltet. Kompetanseheving og kompetanseutvikling gjennomfører Fylkesmannen hovedsakelig i samarbeid med Midt-Norsk

Kompetansesenter for Rusfaget. Fylkesmannen registrerer at mange av kommunene den senere tid har økt sitt tjenestetilbud til rusmiddelmissbrukere. Imidlertid er det grunn til å ha fokus på at tjenestetilbudet ikke er godt nok tilgjengelig i de fleste kommuner. Videre er det tydelig at rettsikkerheten ikke blir godt nok ivaretatt, ved at kommunene i liten grad behandler henvendelsene fra rusmiddelmissbrukerne som søknader, og at det derfor sjelden blir fattet vedtak om tjenester/ avslag på tjenester fra sosialtjenesten. Samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene er blitt bedre, men det er ennå mye ugjørt for å få en samhandling som sikrer at rusmiddelmissbrukere får et helhetlig tilbud, både før, under og etter behandling av rusmiddelmissbruket. Fylkesmannen har også jobbet for å få gode samhandlingsrutiner mellom fengselsvesenet og kommunene. Dette arbeidet må fortsette også de neste årene.

88.1 Alkoholloven

Fylkesmannen behandlet én klage etter alkoholloven. Saken gjaldt avslag på søknad om kommunal skjenkebevilling for en enkelt anledning. Fylkesmannen stadfestet kommunens avslag. Ut over dette ble det besvart en rekke henvendelser fra kommunene. Det ble ikke holdt kurs for kommunene på dette saksområdet. Fylkesmannen har ikke gitt noen statlige skjenkebevillinger. Skjenkebevillingen for Heimevernets utdanningscenter Værnes ble utvidet ved to anledninger.

88.2 Rusmiddelarbeid - opplæring

Fylkesmannen har videreført nettverk for kommunenes tjenesteyting overfor rusmiddelmissbrukere. Spesielle satsingsområder dette året har vært samhandling med rusforetakets behandlingsinstitusjoner. Videre har Fylkesmannen hatt konferanser som har rettet seg mot å heve tjenesteyters kompetanse til å identifisere rusbruk. Fylkesmannen har sammen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylke arrangert en regional konferanse med fokus på rusmiddelmissbrukeres rettigheter etter helse- og sosiallovgivningen. Det har vært stor deltagelse og respons på de kompetansehevede tiltakene.

Kommunene Grong, Verdal, Steinkjer, Frosta og Leksvik har dette året fått statlige prosjektmidler til å utvikle sin tjenesteyting overfor rusmiddelmissbrukere. Fylkesmannen har vært i samhandling med disse kommunene for å bidra til at prosjektene følger statlige føringer på feltet.

Fylkesmannen har gitt tilskudd til ulike prosjekter på rusområdet. Vi har blant annet støttet RIO (Rusmisbrukernes InteresseOrganisasjon) sitt arbeid med å etablere et nytt lokallag i Stjørdal. Videre har Fylkesmannen gitt støtte til Jarlegården sitt samarbeid med kommunene Steinkjer, Verran og Inderøy om å sikre innsatte i fengslene en god overgang ved løslatelse. Jarlegården drives av Kirkens sosialtjeneste. Fylkesmannen har aktivt gjennom møter og informasjon bidratt til at kommunene har blitt kjent med mulighetene for å søke om prosjektmidler. Videre har Fylkesmannen fulgt opp kommuner som har fått innvilget prosjektsøknader gjennom møter og erfaringssamlinger for prosjektkommunene.

Et av de store satsingsområdene for Fylkesmannen har vært etablering av studiet Motiverende intervju. Studiet, som er et kompetansehevingstiltak for tjenesteytere som er i samhandling med rusmiddelmissbrukere, er etablert som det første i Norge i samarbeid med Midt-Norsk Kompetansesenter for Rusfaget og Høgskolen i Nord-Trøndelag. Det var en overveldende interesse for studiet, som er et årsstudium fordelt over to år. 70 studenter meldte sin interesse til de 30 plassene som ble opprettet. Trøndelag Forskning og Utvikling AS er engasjert i evalueringen av studiet.

Fylkesmannen har en egen dialoggruppe for rus, psykiatri, fengselsvesen og politi som på et overordnet nivå ser på ulike perspektiver for å bedre samhandling.

3.9 Samferdselsdepartementet

3.9.1 Resultatområde 91: Avkjørselssaker etter vegloven

Fylkesmannen hadde ingen slik saker i 2007.

3.9.2 Resultatområde 92: Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Fylkesmannen innvilget 3 nye og fornyet 3 taubanekonesjoner i 2007. En konesjon ble inndratt.

3.10 Utenriksdepartementet

3.10.1 Resultatområde 93: Apostiller

Det ble gitt apostille på 223 dokumenter i 2007.

3.10.2 Resultatområde 94: Forberedelse av saker om honorære konsuler

Fylkesmannen mottok henvendelse vedrørende en sak i 2007.

3.11 Kultur og kirkedepartementet

3.11.1 Resultatområde 95: Tros og livssynssamfunn

Oversikt over antall medlemmer og utbetalt tilskudd i 2006 og 2007

	Antall medlemmer		Utbetalt tilskudd (kr)	
	2006	2007	2006	2007
Registrerte trossamfunn:				
Namsos pinsemenighet	83	80	19 328	25 920
Vikna pinsemenighet	116	119	35 032	38 556
Pinsemenigheten Sion, Verdal	29	35	8 758	11 340
Menigheten ELIHU	203	195	61 307	63 180
Steinkjer Bibelsenter	44	26	13 288	8 424
Muslimsk trossamfunn, Stjørdal	169	160	51 038	52 164
Folkets drøm	0	7	0	0
Uregistrerte trossamfunn:				
Islamic Co-operasjon Trøndelag	143	147	43 186	47 628

Det er ikke registrert noen nye trossamfunn i 2007. Ett registrert samfunn som tidligere ikke har søkt om statstilskudd har nå søkt, men ikke fått utbetalt noe pga. manglende årsmelding.

3.11.2 Resultatområde 96: Gravferdsloven

Fylkesmannen mottok 12 søknader om askespredning i 2007. En er returnert søker, en er avslått og ti saker er innvilget. Vi har merket økning i antall forespørsler om askespredning.

3.11.3 Resultatområde 97: Lov om helligdager og helligdagsfred

Fylkesmannen behandlet 5 søknader om dispensasjon i 2007. En ble avslått, og fire ble innvilget.

3.12 Fornyings og administrasjonsdepartementet

3.12.1 Resultatområde 98: Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

IA arbeidet følger IA-avtalen 2006-2009.

Sykefraværsprosenten har i 2007 vært på 5,25%, noe som anses som akseptabelt hensett til at embetet har flere ansatte med kroniske fysiske ikke arbeidsmiljørelaterede plager som trekker.

Oppfølging av langtidssykemeldte skjer i tråd med det nye "sykefraværsregimet" av 1.3.2007. I tillegg har det skjedd særskilt oppfølging av ansatte som ikke er sykemeldte men har vært ansett for å være i faresonen.

Seniorfri er innført og følger sentrale og egne lokale retningslinjer.

Det er ansatt en person som ikke tidligere hadde arbeidsforhold. I tillegg stiller embetet seg generelt positiv til praksisplasser og arbeidsutprøving, og har stort sett hele tiden slike arbeidsforhold gående.

Det har vært arrangert en temadag om helse- miljø og sikkerhet for ledere med personalansvar, verneombud, AMU og tillitsvalgte. På temadagen ble det bl.a. satt fokus på friskfaktor og ressurser i arbeidslivet "fra problemløsning til forebygging".

Embetet gjennomførte en omfattende arbeidsmiljøundersøkelse i 2004/2005. Undersøkelsen avdekket betydelige problemer knyttet til en av avdelingene. Arbeidet med å løse problemene krevde store ressurser og endte med omorganisering som nå er fullført. I denne perioden har det ikke vært ansett som formålstjenlig å gjennomføre nye arbeidsmiljøundersøkelser. Ny arbeidsmiljøundersøkelse er bestilt med gjennomføring høsten 2008.02.27 Det kan ikke registreres at arbeidsmiljøet har blitt negativt påvirket av "trusselen" om forvaltningsreform.

Embetet har registrert at konkurransen om nøkkelkompetansen hardner til. Hovedutfordringen er lønn. Embetet har i 2007 for første gang gjennomført en relativt omfattende lønnsheving gjennom 2.3.4 forhandling. Hvis ikke arbeidsmarkedet endrer seg, eller man vil man sannsynligvis stå overfor betydelige utfordringer knyttet til å kunne tilby konkurransedyktig lønn.

98.2 Kompetanseutvikling

I løpet av 2006 og 2007 er følgende ledertilsetninger gjort:
2 seksjonslederstillinger på sosial-, helse og barnevernavdelingen, begge menn.
Landbruksdirektør og fylkesskogsjef på landbruksavdelingen, begge kvinner.

Pr 31.12.2007 er det i alt 16 ledere med personalansvar. Av disse er 7stykker eller 43,7 % kvinner.

Kompetansemidlene er fordelt på en rekke kostnadssteder, og ikke regnskapsført på en slik måte at det er mulig å rapportere bruken på kjønn og alder. Det er ingen grunn til å anta at bruken av slike midler er skjevfordelt i vesentlig grad.

98.3 Medvirkning

Fylkesmannen har vedtatt tilpasningsavtale til hovedavtalen sist revidert 6.9.2006. Avtalen revideres regelmessig etter hver hovedavtalerevisjon.

Samarbeidsforum er det sentrale samarbeidsorgan mellom ledelse og hovedsammenslutningene. I 2007 hadde organet 2 møter. I tillegg foregår et utstrakt samarbeid mellom tillitsvalgte og ledelse på avdelingsnivå.

Embetet har også tradisjon for å sette sammen partssammensatte arbeidsgrupper for å foreslå rutiner på det personalpolitiske området.

I alle samarbeidsorgan er det regelmessig orientert om framdrift og foreløpige resultater i forvaltningsreformarbeidet. Det har også vært arrangert ett allmannamøte om saken.

98.4 Yte støtte til regionale samlinger og drive kulturbygging i embetene

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag deltar i et etablert nettverksamarbeid mellom de fire nordligste fylkene på det administrative området. I denne sammenheng er det i 2007 arbeidet med temaet omstilling.

98.5 Føringer på IKT-området

Revidert informasjonssikkerhetsplan er under sluttbehandling i embetet pr februar 2008

Rapportering av antall lisenser er rapportert til FAD har skjedd innen 31.12.08.

Embetet har i løpet av 2007 revidert sin GIS strategi, beskrevet den interne organisasjon , mål og aktiviteter og igangsatt prosess for å velge innsynsløsning i løpet av 2008.

3.12.2 Resultatområde 99: Partistøtteordningen

Fylkesmannen har i 1. kvartal 2007 utbetalt partistøtte til kommuneparti, fylkesparti og ungdomsparti.